

Izdavač: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Za izdavača: Prof.dr.sc. Željko Turkalj
Urednik: Prof.dr.sc. Branko Matić
Recenzenti: Prof.dr.sc. Željko Turkalj
Prof.dr.sc. Ivan Ferenčak
Prijevod: Ljerka Radoš, prof.
Tehnički urednik: Hrvoje Serdarušić, dipl.oec.
Tisak: MIT d.o.o. Osijek
Naklada: 200 komada

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Gradske i
sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem 120909056

ISBN: 978-953-253-073-5

Indexed in: EconPapers

Knjiga je tiskana uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske
u okviru projekta: Bankarski sustav i financiranje policentričnog razvitka (broj 010-0102290-
1284)

Knjiga je tiskana na recikliranom papiru
Printed on recycled paper

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
EKONOMSKI FAKULTET U OSIJEKU

Prof.dr.sc. Branko Matić (ur.)

FINANCIRANJE REGIONALNOG RAZVITKA – NAČINI I MODELI

Osijek, 2009.

Sadržaj

PREDGOVOR.....	1
1. REGIONALNI RAZVITAK KROZ MODEL UPRAVLJANJA LJUDSKIM POTENCIJALIMA U VREMENU KRIZE	3
1.1. UVODNO RAZMATRANJE	5
1.2. DEMOGRAFSKA SLIKA ŽUPANIJE OSJEČKO – BARANJSKE	6
1.3. ZNANJE KAO STRATEŠKI RESURS	8
1.4. TRANZICIJA SVEUČILIŠTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU	9
1.5. ULOGA HRVATSKOG ZAVODA ZA ZAPOSŁJAVANJE U REGIONALNOM RAZVITKU	10
1.5.1. Intenzivniji rad s poslodavcima.....	12
1.5.2. Intenzivniji rad s nezaposlenim osobama.....	14
1.5.3. Prevencija nezaposlenosti.....	16
2. PROBLEMI ALOKACIJE I OSIGURANJA SREDSTAVA ZA FINANCIRANJE RAZVITKA	19
2.1. MODEL FINANCIRANJA PUTEM KREDITA.....	32
2.1.1. POSEBAN OBLIK FINANCIRANJA PUTEM TZV. CASH POOL-A.....	36
3. JAVNO-PRIVATNO PARTNERSTVO KAO INSTRUMENT FINANCIRANJA JAVNIH POTREBA	41
3.1. POJAM JAVNO-PRIVATNOG PARTNERSTVA	43
3.2. PREDNOSTI I NEDOSTACI KORIŠTENJA JAVNO-PRIVATNOG PARTNERSTVA.....	53
3.3. OBLICI JAVNO-PRIVATNOG PARTNERSTVA.....	57
3.4. UGOVARANJE JAVNO-PRIVATNOG PARTNERSTVA	63
3.4.1. Sudionici javno-privatnog partnerstva.....	65
3.4.2. Struktura ugovora o javno-privatnom partnerstvu.....	67
3.4.3. Prilagođavanje promjenama i fleksibilnost	71

3.5. PREDUVJETI ZA USPJEŠNU PRIMJENU PROJEKATA JAVNO-PRIVATNOG PARTNERSTVA.....	72
3.6. PRIMJENA JAVNO-PRIVATNOG PARTNERSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	74
4. MEĐUNARODNE FINACIJSKE INSTITUCIJE I NJIHOV UTJECAJ NA FINANCIRANJE REGIONALNOG RAZVITKA	77
4.1. MEĐUNARODNI MONETARNI FOND.....	80
4.1.1. Uloge MMF-a u okviru međunarodnog monetarnog sustava te sredstva i oblici kreditiranja članica.....	85
4.1.2. Suradnja Hrvatske s Međunarodnim monetarnim fondom.....	89
4.2. SVJETSKA BANKA.....	95
4.2.1. Suradnja Hrvatske sa Svjetskom bankom.....	99
4.3. AFILIJACIJE SVJETSKE BANKE.....	106
4.3.1. Međunarodno udruženje za razvoj.....	106
4.3.2. Međunarodna financijska korporacija.....	108
4.3.3. Multilateralna agencija za investicijske garancije	111
4.3.4. Međunarodni centar za rješavanje investicijskih sporova.....	114
5. EUROPSKA UNIJA I FINANCIRANJE REGIONALNOG RAZVITKA	115
5.1. RAZVOJNO KREDITNE INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE I FINANCIRANJE REGIONALNOG RAZVITKA	117
5.2.1. Europska investicijska banka	117
5.2.2. Europska banka za obnovu i razvoj	124
5.2.3. Razvojna banka Vijeća Europe.....	129
6. RAZVOJNI FONDOVI EUROPSKE UNIJE – INSTRUMENTI ZA UJEDNAČENI POLICENTRIČNI RAZVITAK	133
6.1. RAZVOJNI FINACIJSKI FONDOVI DOSTUPNI ZEMLJAMA ČLANICAMA EUROPSKE UNIJE	135
6.2. STRUKTURNI FONDOVI EUROPSKE UNIJE.....	135
6.2.1. Europski fond za regionalni razvoj	137
6.2.2. Europski socijalni fond	138

6.2.3. Europski fond za smjernice i jamstva u poljoprivredi.....	139
6.2.4. Financijski instrument za smjernice u ribarstvu.....	140
6.3. REPUBLIKA HRVATSKA HRVATSKA KAO KORISNIK SREDSTAVA PRETPRISTUPNIH FONDOVA EUROPSKE UNIJE.....	141
SAŽETAK KNJIGE	145
SUMMARY	149
LITERATURA	155

PREDGOVOR

Knjiga *Financiranje regionalnog razvitka – načini i modeli* je rezultat rada na projektu „Bankarski sustav i financiranje policentričnog razvitka“, financiranog od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske koji čini dio znanstvenog programa: „Financiranje razvoja i restrukturiranje gospodarstva Istočne Hrvatske“.

Rezultati istraživanja do kojih se došlo radom na navedenom projektu su prezentirani u tiskanom i elektroničkom obliku kako bi isti bili dostupniji potencijalnim korisnicima. Autori poglavlja u ovoj monografiji su suradnici na projektu i voditelj projekta te magistranti i doktoranti.

Knjiga je nastavak publiciranja rezultata istraživanja u okviru projekta *Bankarski sustav i financiranje policentričnog razvitka* i zajedno sa prethodne dvije knjige (*Financiranje razvoja i restrukturiranja gospodarstva*, 2007.; *Načini i modeli financiranja regionalnog razvoja – financiranje putem zaklada i fundacija*, 2008.) te objavljenim drugim radovima s tematikom regionalnog razvitka predstavlja svojevrsnu cjelinu.

Knjiga je namijenjena studentima stručnih, preddiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih specijalističkih studija u svrhu proširenja znanja iz segmenta financiranja regionalnog razvitka te može poslužiti kao dopunska literatura za izradu seminarskih i diplomskih radova. U svrhu daljnjih istraživanja čitateljima može koristiti i iscrpno navođenje svih relevantnih vrela iz ovoga područja te navođenje pravne regulative Europske unije i Republike Hrvatske.

Urednik

U Osijeku, 07. studenoga 2009. Godine

Financiranje regionalnog razvitka – načini i modeli

---

1. REGIONALNI RAZVITAK KROZ MODEL UPRAVLJANJA LJUDSKIM POTENCIJALIMA U VREMENU KRIZE

Prof.dr.sc. Maja Lamza – Maronić

Jerko Glavaš, univ.spec.oec.

Koraljka Novak Lozina, prof.

1.1. Uvodno razmatranje

Suvremene ICT tehnologije, posebno internet i njegovi servisi, s lakoćom premošćavaju prostor i vrijeme. Stvara se, do nedavno ne zamisliv problem : ne više oskudnosti informacija, nego problem viška informacija. Sve traženija ekonomska znanja dizajniraju i novu strukturu znanja.

Primjena znanja u ekonomiji danas nema ponder samo proizvoda, niti samo nove poslovne mogućnosti, već gradi i kritički okvir znanstveno - ekonomske informacije, jer za uočene i prepoznate probleme tvrtke danas traže dominantno aplikacijska rješenja.

Spoznaja o isplativosti ulaganja u proces obrazovanja, razvoj potrebe cjeloživotnog učenja i kontinuirana potreba za nadograđivanje novih znanja, uz interdisciplinarni pristup sustavno i argumentirano osnova su i za poboljšanja društvene odgovornosti. Usvojena znanja brzo zastarijevaju. Potrebno je ovladati sposobnostima brzog prihvaćanja novih znanja.

Proces prilagodbe sustava visokog obrazovanja na Sveučilištu u Osijeku uz Bolonjski proces prati i model regionalnog razvitka temeljen na društvenoj odgovornosti.

Time se primjena Bolonjskog procesa infrastrukturno postavlja i u ulogu mentora inicijativa regionalnog razvitka.

Interaktivni pristup u dijalogu Sveučilišta i društveno političkog okruženja teži razviti održivi regionalni istraživački program., koji bi bio prilog modelu transfera znanja. Predloženi projekt istraživanja daje mogućnost dinamičkog praćenja procesa obrazovanja u Republici Hrvatskoj.

Cilj istraživanja jeste ostvariti koncept umreženog, transparentnog, obrazovnog sustava i podići razinu obrazovnog standarda. Na evaluaciju rezultata dobivenih istraživanjem proaktivno reagirati i ugraditi ga u budućnost regionalnog razvitka istočne Hrvatske i Republike Hrvatske. Na taj način uz očuvanje svog identiteta i posebnosti partnerski biti cijenjena država Europske Unije.

1.2. Demografska slika Županije Osječko – baranjske

Demografska slika Osječko-baranjske pokazuje da se radi o trećoj po veličini Županiji u

Republici Hrvatskoj (330.506 stanovnika). Također je riječ i o Županiji s vrlo neravnomjernim prostornim rasporedom stanovništva: 35% stanovništva obuhvaća administrativno područje Grada Osijeka, 28% ostali gradovi kao jedinice lokalne samouprave, dok 37% stanovništva živi u ostalim naseljima. Osječko-baranjska županija se ubraja u ona područja Republike Hrvatske koja su gotovo najviše pogođena ratnim razaranjima i stradanjima (7,3% stanovništva je i dalje u inozemstvu). Područje Osječko-baranjske županije zahvaćeno je depopulacijskim procesima, što predstavlja i obilježje Republike Hrvatske u cijelosti. Na ovom je prostoru međutim broj članova kućanstava dosegnoo vrijednost od 2,9 članova, što znači kako demografski procesi imaju obilježja izrazite regresije. Sukladno procesu demografske regresije pogoršava se i starosna, a samim time i vitalitetna struktura stanovništva.¹

Polazeći od globalizacijskih kriterijalnih sustava, imperativni zahtjev je razvoj ljudskog potencijala. U tom pogledu primarno je reduciranje dugoročne nezaposlenosti, što uključuje sljedeće prioritete:

- usklađenost obrazovnog sustava s potrebama tržišta,
- povećanje postotka visokoobrazovanih te poticanje talentiranih i perspektivnih uz stvaranje preduvjeta za njihov ostanak i uključivanje u sve projekte koji su značajni za razvoj Županije i regije,
- poticaji za zapošljavanje i samozapošljavanje,

---

¹ REGIONALNI OPERATIVNI PROGRAM (ROP) – temeljna analiza, Osječko-baranjska županija, Inženjerski biro, Osijek, 2006.

- osposobljavanje kadrova s naglaskom na zapošljavanje i fleksibilnost radne snage temeljeno na cjeloživotnom obrazovanju, poticanju kreativnosti i samostalnosti,
- stimuliranje i motivaciju,
- sudjelovanje u profitu,
- unaprjeđenje na poslu,
- stvaranje kvalitetnijih uvjeta rada.

Danas se obrazovanje temelji na multidisciplinarnom organizacijskom konceptu (timski rad), te na specijalistički profiliranim kadrovima u funkciji tržišta rada.

Svrha navedenog je povezati proces rasta znanja sa zahtjevima razvoja gospodarstva i tržišta rada, te stvoriti što više stručnog visokoobrazovanog kadra koji odgovara potrebama pojedinih segmenata gospodarstva.

Cilj je omogućiti trajno zapošljavanje na konkurentskim osnovicama, smanjiti dugotrajnu nezaposlenost, zadržati visokoobrazovane stručnjake i razvijati znanost.

Razlozi intervencije u model upravljanja ljudskim potencijalima u funkciji regionalnog razvitka je uskladiti ponudu i potražnju rada na dugoročnim osnovicama i smanjiti odljev visokoobrazovanih kadrova u druge dijelove Republike Hrvatske i u inozemstvo.

Model se gradi kroz reverzibilni proces korisnika i provedbenih tijela

Korisnici:

- nezaposleni i mlado stanovništvo,
- poslodavci,
- javna uprava i institucije.

Provedbena tijela:

- obrazovne ustanove i poglavito fakulteti,
- državne institucije, zavodi za zapošljavanje,
- općinska, gradska, državna tijela i institucije.

1.3. Znanje kao strateški resurs

Sve dominantnija i infrastrukturno pozicionirana znanja iz ekonomije traže i novi dizajn strukture znanja iz ekonomije. U ekonomiji danas, znanje ne kreira samo proizvod ili novu poslovnu mogućnost, nego je i kritički okvir razvitka primjenjive znanstvene informacije. Gospodarski subjekti danas traže dominantno primjenjiva rješenja za uočene probleme iz okruženja.

Znanje je danas ključna poluga razvitka. Utjecaj na oblikovanje okruženja, te mogućnost stvaranja i pozicioniranja u okruženju velikim dijelom jeste u vještini upravljanja znanjem. Proces upravljanja znanjem jeste i jedan od pokretača spirale stvaranja znanja. Novo dizajniranu strukturu znanja zahtijevaju i sve traženija ekonomska znanja.

Danas je znanje jedna od osnovnih poluga razvitka. Upravljanje znanjem znači moći aktivno oblikovati i kreirati uže i šire okruženje. Ovladavati procesom upravljanja znanjem stvara i mogućnost pokretanja spirale stvaranja novog znanja.

Primjena znanja u ekonomskoj znanosti danas nema ponder samo proizvoda, niti samo nove poslovne mogućnosti, nego gradi i kritički okvir razvitka znanstvene informacije. Za uočene i prepoznate probleme tvrtke danas traže dominantno aplikacijska rješenja. Spoznaja o isplativosti ulaganja u proces obrazovanja, razvoj potrebe cjeloživotnog učenja i nadogradjivanja novog znanja, uz interdisciplinarni pristup sustavno i argumentirano ugrađuju se u model kvalitete znanja.

Bolonjski proces kao reforma visokog obrazovanja ne podrazumijeva samo reformu „na papiru“ nego i konkretne korake u samom nastavnom procesu. U samom studiju se treba orijentirati na svakog pojedinca tj. studenta i pružiti mu dovoljno pažnje da bi se potakli njegovi skriveni potencijali.

Bolonjski proces promatra studenta kao ozbiljnog partnera i temelji se na kontinuitetu, međusobnom povjerenju i razumijevanju, intenziviranju dijaloga između svih sudionika visokog obrazovanja.

Također postojeći prioriteti trocikličnog sustava (preddiplomski, diplomski i poslijediplomski studij) uz obvezno osiguranje kvalitete studija se temelje na već poznatim i utvrđenim pretpostavkama²:

- mobilnosti studenata
- socijalna dimenzija
- prikupljanje podataka
- zapošljivosti i
- praćenju provedbe Bolonjskog procesa

Transfer znanja na visokoškolskim ustanovama mora biti što veći i treba pružiti mogućnost svakom studentu da uloži svoje potencijale u samoga sebe, ali i u svoje kolege, suradnike i na kraju doprinese razvoju Hrvatske kao „društva znanja“.

1.4. Tranzicija Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Rješavanje novonastalih problema nameće se potreba traženja, učenja i raspolaganja novim znanjima i vještinama. Klasični oblici pismenosti, poput čitanja, pisanja, numeričke i informatičke pismenosti postaju nedostatni za uspješan rad i život. Usvojena znanja brzo zastarijevaju. Potrebno je ovladati sposobnostima brzog prihvaćanja novih znanja i zaboravljanja zastarjelih.

Informacija je ona količina obavijesti koja je neophodna da se sustav prati u dinamici i njegovom odnosu prema drugim sustavima, te u svezi s

---

² Londonsko ministarsko priopćenje: “Prema Europskom prostoru visokog obrazovanja: odgovor na izazove u globaliziranom svijetu, 18.svibnja 2007. (www.mzos.hr, preuzeto: 09.07.2007.)

promjenama koje se u procesu funkcioniranja sustava događaju u njegovoj strukturi i funkciji.

Gospodarski razvoj mora biti praćen odgovarajućom razinom znanstveno istraživačkoga rada koji se temelji na horizontalno i vertikalno umreženim sustavima za prikupljanje, obradu, memoriranje i diseminiranje znanstvenih informacija. Tako se paralelno sa razvojem znanosti znanstvene informacije javljaju kao jedan od bitnih razvojnih potencijala.

Znanstvene informacije predstavljaju segment znanstvene komunikacije, tj. neformalnih (usmenih i pismenih) komunikacijskih procesa i formalnih komunikacijskih procesa posredovanjem znanstvenih informacija.

Karakteristika sadašnjeg Bolonjskog procesa: uvođenje fleksibilnih programa, individualizirani izbori u obrazovanju za sve studente, internacionalizacija u nastavi, uključivanje u europsko istraživačko i obrazovno područje, te povezanost sa zahtjevima gospodarstva, već su i ranije anticipirane i ostvarene u manjoj ili većoj mjeri na Sveučilištu J.J. Strossmayera u Osijeku.

1.5. Uloga Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u regionalnom razvitku

Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) je javna ustanova čije su zadaće: posredovanje pri zapošljavanju osoba koje traže posao u zemlji i inozemstvu, materijalno-pravna zaštita nezaposlenih osoba tijekom nezaposlenosti, profesionalno savjetovanje nezaposlenih i drugih osoba pri odabiru posla i zanimanja, organiziranje stručnog obrazovanja, usavršavanja i prekvalifikacije, praćenje i analiziranje stanja na tržištu rada i obavješćavanje javnosti o tome i poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja primjenom mjera aktivne politike zapošljavanja.

Priliku za djelovanje Zavod vidi u osnaživanju pristupa obrazovanju i usavršavanju, kako nezaposlenih osoba tako i zaposlenika Zavoda kako bi ih se osposobilo za djelotvornije pružanje usluga i poslodavcima kao primarnim

klijentima koji su sada češće suočeni s teškoćama u poslovanju, a često i sa situacijom da moraju otpuštati radnike i nezaposlenima. Aktivne mjere politike na tržištu rada iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu će, umjesto na zapošljavanje koje će s obzirom na uvjete koji su vezani uz praćenje povećavanja broja zaposlenih ili upražnjenih radnih mjesta u sadašnjoj situaciji poslodavci teže zadovoljiti, usmjeriti prvenstveno na usavršavanje i stjecanje vještina potrebnih na lokalnom tržištu rada i koje vode ka povećanju zapošljivosti.

Tablica 1. Nezaposlenost i zapošljavanje tijekom proteklih šest mjeseci za Osječko baranjsku županiju

	Prosinac 2008.	Siječanj 2009.	Veljača 2009.	Ožujak 2009.	Travanj 2009.	Svibanj 2009.
Nezaposlene osobe	25.942	27.417	28.357	28.673	28.437	27.848
Nezaposlene žene	16.471	16.987	17.400	17.514	17.374	16.953
Osobe koje prvi put traže zaposlenje	5.266	5.228	5.289	5.334	5.233	5.145
Novoprijavljene osobe	2.241	2.603	2.145	1.692	1.380	1.319
Zaposlene osobe s evidencije nezaposlenih	754	444	794	868	1.093	1.198
Brisani iz evidencije iz ostalih razloga	612	684	411	508	523	710
Nezaposleni hrvatski branitelji	1.806	1.961	2.047	2.085	2.072	2.031
Korisnici novčane naknade	5.196	5.502	5.763	5.856	5.381	5.288
Prijavljena slobodna radna mjesta	961	601	636	651	711	508

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2009) Mjesečni statistički bilten, Područna služba Osijek, 5/XVIII

U vrijeme kada Hrvatska vodi pregovore za punopravno članstvo u Europskoj uniji, i u vremenu svjetske krize Zavod se treba nositi s promjenama na tržištu rada, s povećanim prilivom tražitelja zaposlenja i postojećim nezaposlenim osobama te njihovim potrebama. U odnosu na prosinac 2008. godine značajno se povećao broj nezaposlenih osoba, dok se je broj prijavljenih radnih mjesta značajno smanjio. Smanjenje broja nezaposlenih u proljeće

2009. godine i značajno povećanje zaposlenih osoba s evidencije u odnosu na protekle mjesece se može objasniti sezonskim zapošljavanjem osoba i ne predstavlja trajno poboljšanje situacije na tržištu rada. To je rezultat višegodišnje suradnje Zavoda s poslodavcima turističke djelatnosti kojima su nezaposlene osobe iz evidencije najdostupnija radna snaga. Najbolji među njima se svake godine sezonski zapošljavaju kod istog poslodavca. S početkom rujna ponovno će doći do povećanja broja nezaposlenih.

Osim radu s nezaposlenima kao strankama potrebno je posvetiti se i osobama koje su još u radnom odnosu, ali žele ili trebaju novo zanimanje radi skorog gubitka radnog mjesta. Ključno je ulaganje u ljudske resurse kako bi se ostvarila i održala mobilnost i prilagodljivost radnika bez obzira na dob i iskustvo. Hrvatski zavod za zapošljavanje u ovom periodu može pomoći u kreiranju novih radnih mjesta ulažući u javne radove, ulažući u razvoj i istraživanje, te kroz mjere usavršavanja i „osnaživanja“ nezaposlenih osoba i radnika pred otkazom, zadržati radnike u „aktivnosti“ i obeshrabriti rani odlazak u mirovinu.

U vremenu novih, izmijenjenih okolnosti na tržištu rada Hrvatski zavod za zapošljavanje se suočava istovremeno s dva različita izazova u rješavanju problema nezaposlenosti: intenziviranje rada sa nezaposlenim osobama i intenzivniji rad s poslodavcima.

1.5.1. Intenzivniji rad s poslodavcima

U skladu s novom situacijom na tržištu rada – gospodarskim promjenama, čestim promjenama na tržištu rada, otpuštanjima i zapošljavanjima nove radne snage potrebno je poslodavcima maksimalno olakšati korištenje usluga Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, odnosno učiniti ih maksimalno dostupnim i individualiziranim.

Svaki poslodavac dobiva svojeg savjetnika specijalistu koji će kroz osobni kontakt i posjete poslodavcu upoznati sve teškoće s kojima se poslodavac susreće prilikom pronalaska radnika, upoznati se s radnim okruženjem i

zahtjevima radnog mjesta kako bi mogao što bolje posredovati pri pronalasku radnika i posredno kreirati nove usluge ukoliko je to potrebno. Upoznavanje s radnim okruženjem i sa zahtjevima radnog mjesta je korisno i sa stajališta kreiranja jedne velike baze zahtjeva i opisa poslova, znanja i vještina koje se traže na tržištu rada i koje se kasnije mogu iskoristiti u formiranju obrazovnih programa prilagođenih tržištu rada, ali i prenijeti nezaposlenima u obliku osposobljavanja kako bi ih se što bolje pripremilo za buduća radna mjesta. Ovakva usluga je posebno namijenjena malim poduzećima koja nemaju odjele za ljudske resurse pa im je potrebna pomoć kod odabira radnika. U skladu s potrebama poslodavca savjetnik specijalist može odabrati kandidate za zapošljavanje iz velike baze nezaposlenih osoba kojom raspolaže Zavod te sugerirati i profesionalnu selekciju u skladu s potrebama poslodavca bez dodatnih troškova za poslodavca.

Kako bi što djelotvornije pružili usluge poslodavcima koji su sada češće suočeni s teškoćama u poslovanju, HZZ nudi osnivanje mobilnih centara u tvrtkama koje su primorane otpustiti veći broj radnika jer veći broj otkaza danih u isto ili kratko vrijeme ima bitno drukčije socijalne i gospodarske posljedice nego pojedinačni otkazi. Ova usluga je prvi puta pružena u sklopu programa CARDS 2001 Hrvatskim željeznicama, a proizlazi iz Zakona o radu prema kojem je poslodavac dužan izraditi program za zbrinjavanje viška radnika. Zavod može sudjelovati u ublažavanju socijalnih i gospodarskih posljedica tako što će pomoći radnicima u pripremama za tržište rada i posredovati njihovom zapošljavanju dok su još zaposleni u svojim tvrtkama kako bi se smanjio njihov dolazak u evidenciju nezaposlenih. Savjetovanjem će pomoći radnicima prepoznati prenosive i druge vještine koje će omogućiti zapošljavanje na drugim poslovima, pomoći im definirati potrebe za obrazovanjem koje bi im trebale omogućiti lakše zapošljavanje na otvorenom tržištu rada, preporučiti obrazovanje i omogućiti sufinanciranje obrazovanja, pomoći u definiranju plana traženja posla, organizirati trening za stjecanje vještine traženja posla i boljeg snalaženja na otvorenom tržištu rada. Krajnji

cilj je pomoći osobama pri njihovom bržem zapošljavanju, vraćanja što više pojedinaca u svijet rada i spriječiti dugotrajnu nezaposlenost.

1.5.2. Intenzivniji rad s nezaposlenim osobama

Ključ adekvatne pomoći nezaposlenim osobama je u individualiziranom pristupu posebno prilagođenom situaciji na lokalnom tržištu rada jer je u Hrvatskoj slaba mobilnost radne snage. Uz trenutnu situaciju na tržištu rada kod nezaposlenih osoba treba prevladati i druge psihološke probleme poput promjene stava prema vlastitoj nezaposlenosti u smislu prevladavanja pasivnosti u traženju posla i promjene stava vezanog uz prihvaćanje poslova koji stoje na raspolaganju jer za neke nezaposlene osobe oni predstavljaju rizik koji bi mogao poremetiti postojeće aranžmane u načinu života uslijed straha da će završiti u lošijoj situaciji, kao na primjer s manjom plaćom od novčane naknade koju primaju kao nezaposlene osobe ili neadekvatnim odnosom poslodavca. Posebni problem je, u nekim slučajevima, u postojanju dodatnih oblika nedeklariranog prihoda kod osoba koje su u evidenciji nezaposlenih (siva ekonomija i bavljenje poljoprivredom u cilju održanja).

Nezaposlenim osobama se pomaže u prepoznavanju potreba na tržištu rada u smislu traženih vještina i osobina radnika i uključuje ih se u edukaciju radi uvježbavanja ključnih vještina nužnih za prezentaciju poslodavcu i različite programe obrazovanja temeljeni na potrebama tržišta rada. Svaka nezaposlena osoba ima svog savjetnika s kojim izrađuje poslovni plan i utvrđuje eventualne potrebe za dodatnom edukacijom ili usavršavanjem. Nezaposlene osobe prolaze psihološku obradu utvrđivanja sposobnosti i osobina ličnosti kako bi se utvrdilo koja radna mjesta bi im najbolje odgovarala i kakva osposobljavanja bi im najviše koristila. Tijekom rada s nezaposlenom osobom pomaže joj se utvrditi i osvijestiti vlastite sposobnosti i osobine koje mogu biti korisne na tržište rada, a kojih nezaposlene osobe često nisu svjesne da posjeduju ili ih bezrazložno smatraju nevažnim prilikom

predstavljanja poslodavcu jer pri zapošljavanju nisu dovoljne samo znanja i vještine stečene formalnom izobrazbom već i one stečene neformalnom ili informalnom izobrazbom.

U periodu krize, uz nove nezaposlene potrebno je obratiti pažnju na osobe kojima prijeti opasnost od ulaska u dugotrajnu nezaposlenost. Postoji čvrsta povezanost između trajanja nezaposlenosti i šansi za nalaženje zaposlenja: što je neka osoba dulje nezaposlena, veće su mogućnosti da će ostati nezaposlena. Razlozi tome su najčešće nedostatna izobrazba i radno iskustvo koje uz sebe veže ponudu najčešće slabo plaćenih poslova i nevoljkosti ulaženja u rizik koji bi im mogao poremetiti postojeće „aranžmane u načinu njihova života“ i to uslijed straha da će završiti u lošijoj situaciji. Kod dugotrajno nezaposlenih osoba iznad 45 godina poseban problem je i nedostatak nove pismenosti 21. stoljeća: korištenje suvremene informacijske i komunikacijske tehnologije, znanje stranih jezika, osposobljenost za trajno učenje, vještine i spremnost za timski rad i osposobljenost za rješavanje problema. Na to se veže diskriminacija dugotrajno nezaposlenih osoba koju primjenjuju poslodavci.

Krajem svibnja 2009. godine u Područnoj službi Osijek HZZ 53,5% nezaposlenih osoba u evidenciji čeka na zaposlenje duže od godine dana. U razdoblju gospodarskih promjena HZZ je odlučio prema toj skupini usmjeriti većinu svojih aktivnosti u vidu obrazovanja i posebno prilagođenih radionica. Prednost je dana financiranju i sufinanciranju nezaposlenih osoba pred sufinanciranjem zapošljavanja jer dugotrajno nezaposlenima prijeti realna opasnost od trajne dugoročne nezaposlenosti, a cilj je uz eventualno olakšavanje zapošljavanja u povoljnijoj gospodarskoj situaciji i smanjiti psihološke učinke nezaposlenosti i spriječiti dugotrajniju socijalnu isključenost. Osposobljavanje za rad u prvom redu dugotrajno nezaposlenih osoba kao skupna aktivna mjera koja za cilj ima i poticanje na aktivno traženje zaposlenja se čini prihvatljivijom od pasivnih mjera jer je dugoročni cilj zaposliti što više ljudi, a ne smanjiti ponudu rada davanjem novčanih naknada i pomoći za nezaposlene.

Kako usvajanje i posjedovanje potrebnih vještina i znanja koje zahtijeva djelotvorno traženje posla ne mora nužno dovesti i do aktivnosti čovjeka, kod dugotrajno nezaposlenih je potrebno dodatno raditi na motivaciji i kombinirati je s osobnim usmjeravanjem kako bi osoba obrazovanjem stekla dodatne ili vještine koje joj nedostaju a tražene su na tržištu rada. Za njih su osmišljene posebne radionice.

U ovom periodu usmjeravanja na ljudske resurse kroz osposobljavanje i osnaživanje nezaposlenih za aktivno traženje posla i zapošljavanje najprisutnije je sufinanciranje obrazovanja za nepoznatog poslodavca. Ovo obrazovanje obuhvaća obrazovanje nezaposlenih osoba za potrebe lokalnih tržišta rada, usavršavanje znanja i vještina osoba za sezonske poslove u ugostiteljsko-turističkoj djelatnosti te za deficitarna zanimanja. Posebni tečajevi su organizirani za korištenje računala. Uz plaćanje tečajeva, polaznike se dodatno stimulira novčanom pomoći i troškovima prijevoza. Kako bi se spriječio priljev u nezaposlenost, postoji i mogućnost povećanje uključenih osoba u obrazovanje kod poznatog poslodavca, odnosno kada je potrebno obrazovati radnike u uvjetima uvođenja novih tehnologija, viših standarda i promjene proizvodnog programa.

Uz financiranja obrazovanja nezaposlenih osoba, moguće je i sufinanciranje/financiranje zapošljavanja nezaposlenih osoba kroz programe javnih radova. To je još jedan način povećavanja zapošljivosti dugotrajno nezaposlenih kojim se ujedno želi afirmirati socijalnu uključenost i ublažiti socijalne posljedice nezaposlenosti kroz suradnju jedinica lokalne samouprave i nevladinih udruga.

1.5.3. Prevencija nezaposlenosti

Hrvatski zavod za zapošljavanje ima svoju ulogu i u prevenciji nezaposlenosti jer za smanjenje nezaposlenosti nije dovoljno samo gasiti vatru već je i spriječiti ako je moguće. Zavod radi na prevenciji nezaposlenosti usmjeravajući učenike prilikom izbora prvog zanimanja. Uz usmjeravanje

učenika, radi se i na promidžbi deficitarnih zanimanja i uklanjanju negativnog stava koji neki roditelji još uvijek imaju prema obrtničkim, „fizičkim“ zanimanjima nasuprot onih „uredskim“. U skladu s „Društvom znanja“ nužno je ulaganje u formalno obrazovanje uz brže prilagođavanje obrazovnih programa razvoju društva i tehnologija te usmjeravanje na praktična znanja počevši od izbora prvog zanimanja u srednjoj školi kako bi se olakšalo stjecanje potrebnih znanja, vještina i kompetencija za tržište rada koji pojačavaju profesionalnu i geografsku mobilnost i prilagodljivost radnika tržištu rada.

Zaključak

U ovakvim gospodarskim uvjetima Hrvatski zavod za zapošljavanje se odlučio da je najvažnije ulagati u ljudske resurse kako bi se povezalo povećanje zapošljivosti radne snage kroz stjecanje potrebnih znanja i vještina za tržište rada i potrebu prevencije gubljenja znanja i vještina koja se javlja kod duže nezaposlenosti. Time se ostvaruje koncept umreženog i transparentnog obrazovnog sustava i podiže razina obrazovnog standarda.

U ljudske resurse se ulaže na bazi lokalnih partnerstava za zapošljavanje kako bi se formalno ojačala partnerstva lokalnih dionika i njihovih kapaciteta u provedbi aktivne politike zapošljavanja, posebno u dijelu povezivanja svijeta rada i obrazovanja. Individualizirani izbori u obrazovanju za sve studente, internacionalizacija u nastavi, uključivanje u Europsko istraživačko i obrazovno područje i znatno čvršća povezanost sa zahtjevima gospodarstva mjere su koje su aticipirane i koje se ostvaruju na Sveučilištu J.J. Strossmayera u Osijeku.

Potrebna je maksimalna prilagodba mjera kako bi se usluge prilagodile lokalnom tržištu rada, kako bi se olakšalo samostalno pokretanje posla, prilagođavanje mjera aktivne politike za ranjive skupine, a posebno prilagođavanja mjera ulaganja u ljudske resurse u području obrazovanja, usavršavanja i raznih oblika treninga.

Financiranje regionalnog razvitka – načini i modeli

---

2. PROBLEMI ALOKACIJE I OSIGURANJA SREDSTAVA ZA FINANCIRANJE RAZVITKA

Prof.dr.sc. Branko Matić

Mr.sc. Ivana Cesar

Financiranje regionalnog razvitka, odnosno prikupljanje i osiguranje sredstava potrebnih za financiranje razvitka ograničeno je brojnim čimbenicima. Kao glavna mogu se identificirati sljedeća ograničenja:

a)   Gospodarska situacija u zemlji

Globalna ekonomska kriza i financijska kriza ima snažan nepovoljan utjecaj na tokove izravnih stranih ulaganja, na dostupnost financijskih sredstava i kreditnu politiku banaka.

b)   Institucionalni i zakonodavni okvir

Zakonima i podzakonskim aktima regulirano je financiranje jedinica lokalne samouprave³.

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske kojim bi se uskladila regulativa sa regulativom Europske unije u završnoj je fazi, te se očekuje usvajanje istog do kraja 2009. godine. Kreditno zadužene jedinice lokalne samouprave dozvoljeno je za razvojne projekte, ali za takav način financiranja potrebo je ishodenje prethodne suglasnosti nadležnog ministarstva. Takva suglasnost može biti odbijena iz razloga jer je zaduženje države, u što ulaze i zaduženja jedinica lokalne samouprave na maksimalno zakonski dopuštenom nivou, pa određeni projekt, odnosno njegovo financiranje putem kredita može biti odbijeno, bez obzira na to o kakvom se razvojnom projektu radi i kakve koristi isti donosi.

c)   Ograničenja koja proizlaze iz proračuna

Proračun jedinica lokalne samouprave često je nedostatan za financiranje razvitka, pa su općine, gradove i županije u poziciji da nalaze druge izvore

---

³ Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Narodne novine, br. 117/93, 33/00, 73/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06, 73/08), Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, Narodne novine, br. 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08 i 36/09), Zakon o izvršenju državnog proračuna, uredbe koje reguliraju javno privatno partnerstvo.

financiranja. Međutim, i ograničenja državnog proračuna, te zaduženost zemlje imaju svoj utjecaj na financiranje regionalnog razvitka.

Ova ograničenja naročito su prisutna ukoliko se radi o klasičnom modelu financiranja putem proračuna i kreditnog zaduženja.

d) Resursi i vrijeme potrebno za izradu i realizaciju projekata

Kompleksnost razvojnih projekata zahtjev dug period za izradu projekata, pa je često dolazilo do situacija da sredstva razvojnih fondova Europske unije nisu bila iskorištena, jer projekti nisu bili na odgovarajući način pripremljeni. Preduvjet za to svakako je postojanje strategije gospodarskog razvitka jedinice lokalne samouprave, te politike regionalnog razvitka.

e) Administrativne prepreke

Administrativne prepreke mogu ugroziti realizaciju nekog projekta, odnosno usporiti istu. Danas u Republici Hrvatskoj postoji još uvijek mnogo prepreka administrativne naravi koje otežavaju pristup sredstvima, npr. dugi rokovi povrata kapitalnih ulaganja, nesređene zemljišne knjige, plaćanje poreza na dodanu vrijednost po principu fakturirane realizacije i slično.

f) Odnos financijskih institucija prema financiranju razvitka

Financiranje razvitka putem banaka često je s pozicije banke zahtjevniji i manje isplativ proces od drugih oblika kreditiranja. Naime, jedinice lokalne samouprave, te ustanove i društva u njihovom vlasništvu koje su često nositelji razvojnih projekata, odabir banke koja će kreditirati određeni projekt obavljaju putem javnog natječaja, gdje se kao glavni kriterij odabira kreditora definira cijena kredita. Takav odabir banke partnera jednokratno donosi određene koristi za tražitelja kredita, ali za cjelovito praćenje razvitka određene regije biti će potrebno odabrati banku partnera koja će djelovati kao komunalna banka. Banke često jedinice lokalne samouprave smatraju malim klijentima, što prema proračunima i prometu koji većina jedinica ostvaruje možemo smatrati činjenicom. Međutim, ukoliko uzmemo u obzir da

financijski potencijal jedne regije čine sredstva jedinica lokalne samouprave, ali i sredstva trgovačkih društava i ustanova u njihovom vlasništvu, financijski potencijal regije znatno se povećava.

Osim toga, ponuda kreditnih linija za financiranje razvitka često nije adekvatna potražnji ili su zahtjevi kreditnih linija neprilagođeni mogućnostima i sposobnostima tražitelja. Rješenje tog problema leži u prilagodbi kreditnih linija lokalnim zahtjevima. Kako bi se ponuda financiranja što više približila zahtjevima tražitelja sredstava u pogledu troška financiranja, subvencioniranjem kamatnih stopa od strane države daje se mogućnost da korisnik sredstava dobije financiranje pod odgovarajućom cijenom.

Kako bi na učinkovit način financirale razvojne projekte, jedinice lokalne samouprave osnivaju razvojne agencije, garancijske agencije, centre za razvoj, poduzetničke inkubatore, tehnološke parkove i slične institucije putem kojih nastoje potaknuti razvitak. Koristi koji proizlaze iz navedenih institucija variraju od regije do regije, što ovisi o političkim prilikama, educiranosti kadrova, financijskoj snazi i razvijenosti određene regije.

Jedinice lokalne samouprave donose razvojne strategije, koje se definiraju kroz operativne planove i programe, a formalno realiziraju donošenjem akata nadležnih tijela. U nastavku se daje prikaz realizacije razvojne strategije na primjeru gradova iz Varaždinske županije.

Varaždinska županija donijela je 2006. «Regionalni operativni program Varaždinske županije» u kojem je definirano da je upravljanje razvojem u nadležnosti Županije i jedinica lokalne samouprave uz potporu Agencije za razvoj Varaždinske županije (AZRA) i nekoliko institucija poput Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore, te Ureda državne uprave. Utvrđena su i tri strateška razvojna cilja Varaždinske županije, a unutar svakog cilja definirani su ključni razvojni prioriteti, te skup mjera za njihovo ostvarivanje.

Tri strateška razvojna cilja Varaždinske županije su:

«Cilj 1: Razvoj policentričnog uravnoteženog konkurentnog gospodarstva

Cilj 2: Poboljšanje kvalitete života i razvoj ljudskih resursa

Cilj 3: Zaštita okoliša, racionalno gospodarenje prostorom i razvoj infrastrukture.»⁴

Za financiranje provedbe regionalnog operativnog programa u Varaždinskoj županiji predviđeni su sljedeći izvori:

“(i) sredstva iz domaćih izvora

- proračunska sredstva Varaždinske županije i jedinica lokalne samouprave,
- sredstva resornog Ministarstva mora, turizma prometa i razvitka (predviđena u sklopu Nacionalne strategije regionalnog razvitka) i drugih ministarstava,
- sredstva iz drugih domaćih izvora (fondovi/nevladine udruge)

(ii) sredstva iz međunarodnih izvora

- sredstva dostupna temeljem pretpristupnih i budućih strukturnih/kohezijskih fondova EU.
- sredstva međunarodnih financijskih institucija
- sredstva temeljem bilateralne/multilateralne suradnje (međuregionalne suradnje).”⁵

S obzirom da Regionalni operativni program daje samo okvir, gradovi i općine prilikom realizacije svojih razvojnih projekata moraju napraviti

---

⁴ Regionalni operativni program Varaždinske županije 2006.-2013., Agencija za razvoj Varaždinske županije, Varaždin, 2006., str. IV.

⁵ Regionalni operativni program Varaždinske županije 2006.-2013., Agencija za razvoj Varaždinske županije, Varaždin, 2006., str. 59.

detaljne operativne programe razvoja, ali i pronaći adekvatne izvore financiranja.

Od 2004. godine na području Varaždinske županije bilježi se sve veći interes investitora za ulaganje u proizvodnju, a dodatni poticaj dali su izvrsni rezultati Slobodne zone Varaždin koja je do danas ogledni primjer greenfield ulaganja u Republici Hrvatskoj. Stoga se ulaganje u razvoj kroz razvoj poslovnih zona činio prihvatljivim modelom za gradove i općine u Varaždinskoj županiji.

U nastavku se daje analiza programa razvoja tri grada s područja Varaždinske županije, koji su kao bitnu odrednicu svog razvoja odredili razvoj industrijskih i poslovnih zona, a što je u skladu sa Strateškim ciljem 1 Varaždinske županije, a financiranje kojih je ili će biti iz različitih izvora.

Tablica 2. Usporedba gradova Novi Marof, Ivanec i Lepoglava po broju stanovnika i broju naselja

	Novi Marof	Ivanec	Lepoglava
Broj stanovnika s naseljima	13.857 ⁶	14.434 ⁷	8.718 ⁸
Broj naselja	23 ⁹	29 ¹⁰	16 ¹¹

Grad Novi Marof

Grad Novi Marof donio je 2004. godine Strategiju gospodarskog razvoja Grada Novog Marofa. Drugi ključan dokument je Plan ukupnog razvoja

⁶ http://novi-marof.hr/index.php?content=Podaci_o_Gradu (12.10.2009.)

⁷ <http://www.ivanec.hr/opsirnije.asp?strID=22&jezik=hr&lng=1> (12.10.2009.)

⁸ „Program ukupnog razvoja grada Lepoglave“, AZRA, Varaždin 2009., str. 8.

⁹ http://novi-marof.hr/index.php?content=Podaci_o_Gradu (12.10.2009.)

¹⁰ <http://www.ivanec.hr/opsirnije.asp?strID=22&jezik=hr&lng=1> (12.10.2009.)

¹¹

http://lepoglava.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=44&Itemid=58&limits_tart=2 (12.10.2009.)

Grada Novog Marofa za razdoblje od 2008.-2013. godine¹². Kao jedan od prioriteta za razvoj Grada Novog Marofa definiran je razvoj poduzetničke zone, kao i razvoj poduzetništva u cjelini. Kao izvor financiranja razvoja industrijske zone u predmetnom dokumentu definira se proračun.

Da bi stimulirao razvoj grada, Novi Marof daje niz stimulativnih mjera za potencijalne investitore radi poticanja i razvoja malog gospodarstva i gradnje poslovnih objekata proizvodnih djelatnosti, koje proizlaze iz Programa poticanja razvoja malog gospodarstva na području Grada Novog Marofa, Odluke o komunalnom doprinosu i Odluke o komunalnoj naknadi i to:

a) Komunalni doprinos

- investitori gradnje poslovnih prostora za proizvodne djelatnosti oslobađaju se komunalnog doprinosa u visini od 50 % utvrđenog,
- investitorima gradnje poslovnog prostora za proizvodne djelatnosti koji po izgradnji tog prostora zaposle najmanje 5 radnika i ne smanje broj zaposlenih tijekom razdoblja od najmanje tri godine od početka proizvodnje, na njihov zahtjev Grad će vratiti novčana sredstva u iznosu koji odgovara 100 % uplaćenog komunalnog doprinosa za taj poslovni prostor.

b) Komunalna naknada

- investitori gradnje poslovnih prostora koji služe za proizvodne djelatnosti mogu privremeno ili djelomično biti oslobođeni plaćanja iste u prve tri godine od početka proizvodnje.¹³

Kakav utjecaj bi takva strategija trebala imati na buduće proračune, vidljivo je iz Tablice Proračuna Grada Novog Marofa.

---

¹² Službeni vjesnik Varaždinske županije, broj 19/2008, str. 889.

¹³ <http://novi-marof.hr/index.php?content=Gospodarstvo> (12.10.2009.)

Problemi alokacije i osiguranja sredstava za financiranje razvitka

Tablica 3. Proračun Grada Novog Marofa za razdoblje 2007-2011. u kunama

OPIS	2007. ostvareno	2008. ostvareno	2009. projekcija	2010. projekcija	2011. projekcija
A) RAČUN PRIHODA I RASHODA					
Prihodi poslovanja	19.571.967,64	21.209.793,07	39.944.900	25.560.000	28.120.000
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	737.113,20	169.307,45	930.000	880.000	1.080.000
Rashodi poslovanja	14.483.723,42	15.970.873,65	16.274.900	16.480.000	17.090.000
Rashodi za nabavku nefinancijske imovine	5.670.904,79	7.595.127,46	41.570.000	8.660.000	9.110.000
RAZLIKA- VIŠAK/MANJAK	154.452,63	-2.186.900,59	-16.970.000	1.300.000	3.000.000
B) RAČUN FINANCIRANJA					
Primici od financijske imovine i zaduživanja	947.261,46	1.024.627,40	18.000.000 ¹⁴	0	0
Izdaci za financijsku imovinu i zaduživanja	797.807,10	748.238,36	1.030.000	1.300.000	3.000.000
RAZLIKA- VIŠAK/MANJAK	149.454,36	376.389,04	16.970.000	-1.300.000	-3.000.000
C) UKUPNO PRORAČUN GRADA					
Ukupni prihodi i primici	22.050.369,42	23.487.609,68	58.874.900	26.440.000	29.200.000
Ukupni rashodi i izdaci	20.952.435,31	24.314.239,47	58.874.900	26.440.000	29.200.000
RAZLIKA – VIŠAK/MANJAK	1.097.934,11	-826.629,79	0	0	0
RASPOLOŽIVA SREDSTVA IZ PROTEKLIH GODINA	794.027,12	1.083.881,76	0	0	0

Izvor: Službeni vjesnik Varaždinske županije, broj 40/2008., str. 2240, 2281, broj 22/2009, str. 1061.

¹⁴ odnosi se na kreditno zaduženje za izgradnju kulturnog centra s gradskom knjižnicom .

Iz kretanja proračuna, te projekcije proračuna vidljivo je da Grad Novi Marof ne predviđa zaduženje u svrhu razvoja poslovne zone i poduzetništva, već da će se značajna kreditna sredstva utrošiti u namjenu izgradnje kulturnog centra s gradskom knjižnicom, dok će se u svrhu razvoj poduzetništva investitorima omogućiti kupnja komunalno opremljenog zemljišta uz određene popuste pri plaćanju komunalnog doprinosa i naknade. Efekti razvoja poslovne zone vidjeli bi se u prihodima od prodaje parcela, te rastu prihoda od poreza.

Grad Ivanec

Gradskim operativnim programom utvrđena je vizija razvoja Grada Ivanca i strateški ciljevi, kao i razvojni prioriteti.¹⁵

2002. godine Grad Ivanec počeo je s aktivnostima na razvoju Poslovne zone – istok radi ostvarenja dugoročnih ciljeva gospodarskog razvoja Grada «kroz stvaranje dobre poslovne klime za razvitak malog i srednjeg poduzetništva, te postizanje drugih multiplikativnih efekata»¹⁶. Ulagачi u Poduzetničku zonu motiviraju se kroz plaćanje 50% troškova izgradnje infrastrukture, poreznim i drugim parafiskalnim olakšicama, čime osiguravaju povoljniju izgradnju poslovnih prostora. Specifična pogodnost koja je na raspolaganju ulagačima je ta što je Grad Ivanec sa poslovnom bankom osigurao povoljnu kreditnu liniju za ulagače u zonu, kao i druge povoljne kreditne linije za poduzetnika s područja Grada Ivanca u koje se Grad aktivno uključio kroz sufinanciranje kamatne stope na kredit poduzetniku. Time Grad osigurava povoljna kreditna sredstva poduzetnicima sa svog područja koji ima kvalitetne poslovne projekte i planove, a ujedno ne opterećuje značajnije svoj proračun.

---

¹⁵ http://www.ivanec.hr/clanak/61/GOP_%20Ivanec.pdf (12.10.2009.)

¹⁶ Grad Ivanec, Gradski operativni program, str. 22.

Tablica 4. Proračun Grada Ivanca za razdoblje 2007-2011. u kunama

OPIS	2007. ostvareno	2008. ostvareno	2009. projekcija	2010. projekcija	2011. projekcija
A) RAČUN PRIHODA I RASHODA					
Prihodi poslovanja	23.977.939,99	28.505.848,79	40.605.916,35	42.671.129	45.533.717
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	1.314.281,30	1.322.111,35	6.739.736,62	7.400.000	7.400.000
Rashodi poslovanja	20.663.358,81	22.445.367,90	32.427.617,51	34.334.942	36.448.123
Rashodi za nabavku nefinancijske imovine	7.125.449,95	7.064.103,93	14.497.035,46	15.306.607	16.035.994
RAZLIKA- VIŠAK/MANJAK	-2.496.587,47	318.488,31	421.000	429.580	449.600
B) RAČUN FINANCIRANJA					
Primici od financijske imovine i zaduživanja	2.713,41	0	0	0	0
Izdaci za financijsku imovinu i zaduživanja	81.966,89	624.393,53	421.000	429.580	449.600
RAZLIKA- VIŠAK/MANJAK	-79.253,48	-624.393,53	-421.000	-429.580	-449.600
C) UKUPNO PRORAČUN GRADA					
Ukupni prihodi i primici	28.577.950,80	30.535.135,29	47.345.653	50.071.129	52.933.717
Ukupni rashodi i izdaci	27.870.775,65	30.133.865,36	47.345.653	50.071.129	52.933.717
RAZLIKA – VIŠAK/MANJAK	1.097.934,11	401.269,93	0	0	0
RASPOLOŽIVA SREDSTVA IZ PROTEKLIH GODINA	707.175,15	707.175,15	0	0	0

Izvor: Službeni vjesnik Varaždinske županije, broj 14/ 2008. str. 654, broj 36/2008., str.1874, broj 5/2009, str. 154.

Planirani rast prihoda temelji se na rastu prihoda od poreza i prihoda od prodaje zemljišta u poslovnoj zoni, što govori u prilog prihvaćenoj strategiji.

Grad Lepoglava

Program ukupnog razvoja grada Lepoglave donesen je u veljači 2009. godine, a njime je utvrđena vizija razvoja Grada Lepoglave, strateški ciljevi¹⁷ i razvojni prioriteti i mjere. Za razvoj gospodarstva i infrastrukture predviđene su sljedeće mjere:

- stvaranje infrastrukturnih preduvjeta za razvoj gospodarstva
- subvencioniranje gospodarskih programa
- pomoć grada gospodarstvenicima u planiranju
- garancije za gospodarske inicijative.

Tablica 5. Proračun Grada Lepoglave za razdoblje 2007-2011. u kunama

OPIS	2007. ostvareno	2008. ostvareno	2009. projekcija	2010. projekcija	2011. projekcija
A) RAČUN PRIHODA I RASHODA					
Prihodi poslovanja	23.322.483,30	24.768.401,12	23.549.000	22.914.000	23.474.000
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	18.294,07	27.033,47	3.515.000	3.015.000	2.015.000
Rashodi poslovanja	17.177.643,22	14.156.005,58	18.274.000	15.189.000	15.849.000
Rashodi za nabavku nefinancijske imovine	7.676.819,77	11.220.160,57	14.090.000	10.740.000	9.640.000
RAZLIKA- VIŠAK/MANJAK	4.586.314,38	-580.731,56	-5.300.000	0	0

¹⁷ Definirana su dva strateška cilja: razvoj stabilnog i konkurentnog gospodarstva i obrtništva, te razvoj kulture i turizma.

Problemi alokacije i osiguranja sredstava za financiranje razvitka

OPIS	2007. ostvareno	2008. ostvareno	2009. projekcija	2010. projekcija	2011. projekcija
B) RAČUN FINANCIRANJA					
Primici od financijske imovine i zaduživanja	4.100.000	7.700.000	0	0	0
Izdaci za financijsku imovinu i zaduživanja	7.700.000	5.320.000	0	0	0
RAZLIKA- VIŠAK/MANJAK	-3.600.000	2.380.000	0	0	0
C) UKUPNO PRORAČUN GRADA					
Ukupni prihodi i primici	28.319.982,62	32.495.434,59	27.064.000	25.929.000	25.489.000
Ukupni rashodi i izdaci	26.454.462,99	30.696.166,15	32.364.000	25.929.000	25.489.000
RAZLIKA – VIŠAK/MANJAK	1.865.519,63	3.664.788,07	0	0	0
RASPOLOŽIVA SREDSTVA IZ PROTEKLIH GODINA	879.205,25	1.856.519,63	5.300.000	0	0

Izvor: Službeni vjesnik Varaždinske županije, broj 9/ 2008. str. 384, 385, broj 37/2008., str.1996, broj 10/2009, str. 520.

Proračun Grada Lepoglave primjer je financiranja razvoja korištenjem pretpristupnih fondova Europske unije u ostvarenju strateških ciljeva (izgradnja Turističko-kulturno-informativnog centra sa knjižnicom, koncertno-kongresnim dvoranama, prostorije za udruge civilnog društva i druge popratne komercijalne djelatnosti).

Kako bi privukao poduzetnike u svoju poduzetničku zonu, Grad Lepoglava je uložio preko 7 milijuna kuna u troškove projektiranja, otkupa zemljišta, izgradnju infrastrukture, a poduzetnike planira privući poreznim olakšicama (Lepoglava ima status brdsko-planinskog područja), niskom cijenom zemljišta, oslobađanjem investitora od plaćanja komunalnog doprinosa, pripremljenom infrastrukturom.

Usporedbom razvoja ova tri grada iz Varaždinske županije može se zaključiti da imaju zajedničke razvojne ciljeve, ali drugačije putove k ostvarenju istih. Na primjeru razvoja poslovnih zona kao budućem pokretaču razvoja promatranih gradova vidljivo je da svaki grad koristi različite financijske resurse za pokretanje razvoja. Grad Novi Marof dugi niz godina ulaže u otkup zemljišta i izgradnju infrastrukture, ali poslovna zona još nije u funkciji. Buduće proračune Grad će usmjeravati u otplatu kreditnih zaduženja preuzetog u svrhu izgradnje kulturnog centra.

Grad Ivanec za razvoj poslovne zone kao izvor financiranja koristi proračun ali je i inicirao tri kreditne linije kod poslovne banke za ulagače u poslovnu zonu i razvoj poduzetništva. Time je i preuzeo financijsku obavezu sufinanciranja kamata, ali imajući u vidu da će efekti ulaganja biti znatno veći, te potvrditi ispravnost takvog modela ulaganja u razvoj. Poslovna zona je u funkciji.

Grad Lepoglava koristi mogućnosti koje mu pripadaju kao brdsko-planinskom području, ali to nije spriječilo Grad u pripremi dokumentacije i realizaciji vrijednog projekta Turističko-kulturno-informativnog centra iz sredstava Europske unije, čime je omogućeno da se u budućim proračunima sredstva osiguraju za daljnji razvoj.

2.1. Model financiranja putem kredita

Financiranje regionalnog razvoja putem kredita jedan je osnovnih načina na koji se financiraju razvojni projekti. „Osnovno je obilježje projektnog financiranja da se razvoj projekta pretežno financira zajmom čija se otplata očekuje od prihoda koje će projekt ostvariti, dok se imovina projekta koristi za osiguranje otplate.“¹⁸ Međutim, postupak zaduživanja jedinice lokalne samouprave, koje se javljaju kao načešći nositelji razvojnih projekata strogo

---

¹⁸ Aralica, Z., Račić, D., Šišinački, J. (2007.) Privredna kretanja i ekonomska politika, br. 112, str. 53.

je reguliran i kontroliran. Pravilnikom o postupku zaduživanja te davanja jamstva i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Nar. nov., br. 55/09) propisuje se postupak davanja suglasnosti za zaduživanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Predmetnim pravilnikom propisani su obvezni sastojci zahtjeva, obvezni prilozi i dokumentacija, te način izvještavanja o zaduživanju. Osim zaduživanja jedinica lokalne samouprave, predmetni Pravilnik odnosi se i na zaduživanje pravnih osoba u većinskom izravnom ili neizravnom vlasništvu općina, gradova i županija, te ustanova čiji je ona osnivač.

Općina, grad ili županija može se zadužiti na domaćem tržištu, a županija može dati jamstvo općini ili gradu samo za investiciju, odnosno nabavu nefinancijske imovine (osim prijevoznog sredstva u cestovnom prometu – osobnog automobila) koje općina, grad ili županija financira iz svoga proračuna

Investicija mora biti planirana u proračunu za proračunsku godinu za koju se traži suglasnost za zaduživanje, te utvrđena u odluci o izvršavanju proračuna.

Prije podnošenja zahtjeva za davanje suglasnosti za zaduživanje uzimanjem kredita i zajmova mora se provesti postupak javne nabave. Ukupna godišnja obveza po kreditnim zaduženjima ne smije prelaziti 20% ostvarenih prihoda u protekloj godini umanjenih za prihode:

- od domaćih i stranih pomoći i donacija,
- iz posebnih ugovora: sufinanciranje građana za mjesnu samoupravu,
- ostvarene s osnove dodatnog udjela u porezu na dohodak i pomoći izravnjanja za financiranje decentraliziranih funkcija.

Zahtjev za davanje suglasnosti za zaduživanje jedinice lokalne samouprave podnosi načelnik, gradonačelnik odnosno župan Ministarstvu financija, uz sljedeće priloge:

“1. usvojeni plan proračuna za godinu u kojoj se zadužuju, u skladu s člankom 16. Zakona o Proračunu;

Opći dio plana proračuna, uz račun prihoda i rashoda, sadrži i račun financiranja s planiranim iznosima primitaka od financijske imovine i zaduživanja te s izdacima za financijsku imovinu i otplatu zajmova;

U posebnom dijelu plana proračuna trebaju biti razvidni rashodi za nabavu nefinancijske imovine za koju se županija, grad ili općina zadužuju;

2. usklaneni plan razvojnih programa u kojem je navedena investicija za koju se zadužuju i izvori prihoda za cjelovitu izvedbu investicije, te dani prikaz svih rashoda vezanih uz investiciju koji će teretiti proračune sljedećih godina;

3. odluka o izvršavanju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za proračunsku godinu u kojoj je utvrđen iznos novoga duga i/ili jamstva u tijeku proračunske godine, te očekivani iznos ukupnoga duga na kraju proračunske godine;

4. odluka predstavničkog tijela o prihvaćanju investicije s jasnom namjenom. Ako neku investiciju financira više subjekata, potrebno je dostaviti prijedlog ugovora o sufinanciranju;

5. odluka predstavničkog tijela o zaduženju, davanju jamstva i suglasnosti. Odluka sadržava namjenu investicije i naziv kreditora/davatelja zajma u skladu s točkom 7. ovoga članka;

6. odluka o odabiru ponude za nabavu financijskih sredstava/zajma u skladu sa Zakonom o javnoj nabavi;

7. prijedlog ugovora ili pismo namjere kreditora/davatelja zajma s uvjetima kreditiranja, te plan otplate sa svim nabrojenim uvjetima (iznos kredita/zajma, rok otplate, kamatna stopa, razdoblje počeka, sredstva osiguranja i drugi troškovi);

8. ovjerena financijska izvješća za prethodnu godinu u skladu s Pravilnikom o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu;

9. izračun iznosa ostvarenih prihoda poslovanja i prihoda od prodaje nefinancijske imovine iz Izvještaja o prihodima i rashodima, primicima i izdacima (Obrazac: PR-RAS, razina: 22) za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca godine koja prethodi godini u kojoj se zadužuju, umanjeni za prihode:

- od domaćih i stranih pomoći i donacija,
- iz posebnih ugovora: sufinanciranje granana za mjesnu samoupravu,
- ostvarene s osnove dodatnog udjela u porezu na dohodak i pomoći izravnanja za financiranje decentraliziranih funkcija;

10. izvješće o otplati prethodnih zaduženja, danih jamstava i suglasnosti na Obrascu IZJS u trenutku podnošenja zahtjeva;

11. stanje dospjelih a nepodmirenih obveza iz godina koje prethode godini u kojoj se zadužuju na dan podnošenja zahtjeva;

12. zadnje konačno izvješće Državnog ureda za reviziju o obavljenoj reviziji financijskih izvještaja i poslovanja;

13. izjava načelnika, gradonačelnika ili župana da pod materijalnom i kaznenom odgovornošću jamči za ispravnost dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev.”¹⁹

Člancima 15.-17. Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave regulirano je i kreditno zaduživanje pravnih osoba u vlasništvu općina, gradova i županija. Kredite za financiranje razvoja odobravaju domaće poslovne banke, ali je značajan kreditni potencijal Hrvatske banke za obnovu i razvitak usmjeren regionalnom razvoju. “Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) je razvojna i izvozna banka Republike Hrvatske čija je osnovna zadaća poticanje razvitka hrvatskog gospodarstva.”²⁰

HBOR kreditiranje obavlja preko poslovnih banaka, a po nekim kreditnim linijama moguće je i direktno financiranje, bez banke posrednika. U nastavku slijedi pregled dijela kreditnih linija koje su namijenjene financiranju regionalnog razvitka:

- program kreditiranja komunalne infrastrukture,
- program kreditiranja seoskog turizma,

---

¹⁹ Pravilnik o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Članak. 10., Narodne novine 55/09.

²⁰ <http://www.hbor.hr/Default.aspx> (12.10.2009.)

- program kreditiranja projekata kandidata za PHARE 2006.,
- program kreditiranja projekata kandidata za IPARD,
- program kreditiranja projekata kandidata za SAPARD,
- program kreditiranja poljoprivrede i malog gospodarstva na područjima posebne državne skrbi, te programi kreditiranja različitih poljoprivrednih proizvodnja,
- programi kreditiranja izvoza, gospodarstva, zaštite okoliša, otoka.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva u suradnji s poslovnim bankama i jedinicama lokalne samouprave sudjeluje u kreditiranju regionalnog razvitka putem kreditnih linija koje se odobravaju poduzetnicima uz subvencioniranje kamatne stope od strane Ministarstva i/ili jedinica lokalne samouprave. Prednosti takvih linija su što se odrađuju lokalno, a u procesu odobravanja kredita sudjeluju jedinice lokalne samouprave, predstavnici Ministarstva, Hrvatske obrtničke komore, Hrvatske gospodarske komore i poslovne banke.

2.1.1. Poseban oblik financiranja putem tzv. CASH POOL-a.

Svi korisnici proračuna jedinice lokalne samouprave, trgovačka društva i ustanove u njihovom vlasništvu s otvorenim računom u jednoj banci otvaraju poslovne račune u jednoj banci, te zaključuju ugovor o Cash Poolu. Banka vodi pojedinačne poslovne račune po kojima svaki pojedini član Cash Poola obavlja redovno poslovanje.

Na kraju radnog dana na svakom računu poznata su stanja računa, koja mogu biti iskazana kao pozitivna salda ili negativna salda, ukoliko je određenom članu Cash Poola odobren okvirni kredit.

Članovi Poola koji imaju pozitivna stanja na računu dobivaju kamatu po dvije osnove :

- internu kamatu na iznos virtulano plasiranih sredstava drugim članicama Cash Poola koja je veća od kamatne stope po viđenju po poslovnom računu, te
- redovnu kamatu po viđenju.

Članovi Cash Poola koji koriste tuđa sredstva kroz okvirne kredite plaćaju kamatu također po dvije osnove:

- internu kamatu na sredstva iz Cash Poola koja je povoljnija od komercijalne bankarske kamatne stope na okvirne kredite i
- kamatu na sredstva banke, samo kada sredstva iz Cash Poola nisu dostatna.

Članovi Cash Poola uvijek znaju limit do kojeg mogu koristiti tuđa sredstva, a on odgovara iznosu odobrenog okvirnog kredita. Nositelj Cash Poola je jedinica lokalne samouprave ili društvo koje ona odredi, a zadatak nositelja je upravljanje sveukupnim sredstvima, odnosno poslovi riznice.

Cash Pool ima povoljan utjecaj na likvidnost svih članica Poola, pa tako i gospodarstva u jedinici lokalne samouprave, što se odražava na način da svaki član Poola svakodnevno može dobiti na pozitivno stanje na računu kamatu po višoj stopi od redovne stope na depozite po viđenju, ali i biti likvidan kada nema dovoljno sredstava na računu, jer u tom slučaju on posuđuje sredstva iz Poola po znatno nižoj kamati (interna cijena). Internu cijenu dogovaraju članice Cash Poola i ona bi trebala odgovarati prinosu novčanih investicijskih fondova.

Prednost za cijeli Cash Pool i nositelja Cash Poola je u mogućnosti jače kontrole realizacije proračunskih izdataka kao i izdataka tvrtki u vlasništvu jedinice lokalne samouprave.

Funkcioniranje Cash poola odvija se na sljedeći način:

- banka odobrava limit-okvirni kredit za klijente članove Cash Poola. Limit se odobrava prema iskazanim potrebama, a u pravilu do jedne polovice mjesečne realizacije, a nakon ocjene kreditne sposobnosti klijenta,
- član Cash Poola će u toku dana obavljati plaćanja do iznosa na računu i do nivoa odobrenog okvirnog kredita kod banke,
- utvrđuju se pojedinačna i ukupna stanja na računima Cash Poola,
- utvrđuju se ukupni minusi. Ukupne potrebe za financiranjem utvrđuju se iz negativnih stanja, koja su u okviru odobrenih limita, odnosno odobrenih prekoračenja po žiro računima,
- na osnovi gornjih podataka utvrđuje se postotak financiranja odobrenih prekoračenja iz sredstava članova Cash Poola, po proporcionalnom principu. Nedostajuća sredstva nadoknađuje banka iz okvira odobrenih limita, odnosno okvirnih kredita,
- iz odnosa ukupnog stanja i ukupnih potreba određuje se postotak internog financiranja, te se virtualno formiraju terećenja računa članova Cash poola koji imaju pozitivna stanja na računima, i nalozi za prijenos na račune članova Cash Poola koji sredstva trebaju,
- princip je da se uvijek prvo iskoriste sva pozitivna stanja članova Cash Poola, a nakon toga se koriste sredstva banke. Krediti se tretiraju kao prekonoćni krediti koji će biti vraćeni prije početka poslovanja tekućeg radnog dana,
- klijenti članovi Cash Poola imaju svakodnevno na izvodu poslovnog računa informaciju koliko im je sredstava odobreno iz internih Cash Poola ili iz sredstava banke (koji je izražen negativnim stanjem ako nije bilo dovoljno internih sredstava).

Proces Cash Pool-a može imati dva stanja računa i to dugovni odnosno potražni saldo prema kreditnoj instituciji.

Prikaz procesa Cash Pool-a

1. dan

	POZITIVNA STANJA RAČUNA	NEGATIVNA STANJA RAČUNA
Škola	100	
Bolnica		200
Komunalno poduzeće		500
Grad	300	
Vrtić	300	
Razvojna agencija		300
UKUPNO ZA OBRAČUN	700	1.000

Za financiranje na kraju prvoga dana koriste se sva sredstva Cash Pool-a i 300 sredstava banke.

2. dan

	POZITIVNA STANJA RAČUNA	NEGATIVNA STANJA RAČUNA
Škola	500	
Bolnica		200
Komunalno poduzeće		500
Grad	300	
Vrtić	700	
Razvojna agencija		300
UKUPNO ZA OBRAČUN	1.500	1.000

Za financiranje na kraju drugoga dana koriste se samo sredstva Cash Pool-a.

Financiranje regionalnog razvitka – načini i modeli

---

3. JAVNO-PRIVATNO PARTNERSTVO KAO INSTRUMENT FINANCIRANJA JAVNIH POTREBA

Mr. sc. Božo Vuletić-Antić

Mr. sc. Ivica Čulo

Uvod

Javno-privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju tijela javne vlasti s privatnim sektorom s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe. «S porastom općeg stupnja razvoja društva povećavaju se i javne potrebe stanovnika, a s njima i zahtjevi za sve većim investicijskim sredstvima koja se ne mogu osigurati tradicionalnim izvorima financiranja.»²¹ Primjenom JPP omogućava se realizacija projekata kod kojih država neznatno ili uopće ne sudjeluje u kapitalnim izdacima. Tako se rasterećuje proračun ili smanjuje zaduživanje te se javna sredstva mogu dodjeljivati drugim projektima iz nadležnosti javne vlasti. Doprinos privatnog partnera je u inovativnosti, upravljačkim vještinama, uspješnosti u financijskom i ulagačkom potencijalu, dok javni partner zadržava odgovornost za zadovoljenje potreba građana, obvezu pružanja javne usluge, reguliranje gospodarskog okruženja te preuzimanje rizika koje privatni sektor nije u stanju snositi.

3.1. Pojam javno-privatnog partnerstva

Javno-privatno partnerstvo (JPP) se može definirati kao aranžman gdje se privatnoj strani (putem ugovora) daje da isporučuje određene javne usluge. Temeljna osobina je da je infrastrukturu putem koje se javne usluge pružaju financirao privatni partner te da ta infrastruktura nije u posjedu javne vlasti tijekom ugovorenog razdoblja trajanja ugovora već je u rukama privatnog partnera koji ga koristi unutar određenog vremena i ugovorenih uvjeta. Temeljna osobina JPP bazirana je na optimalnom odnosu podjele rizika između javne vlasti i privatnog partnera s ciljem poboljšanja pružanja određene javne usluge.

---

²¹ Čulo I. (2002.) Financiranje jedinica lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj, Veleučilište u Požegi & Matica Hrvatska, Požega, str. 117.

Većina definicija JPP stavlja naglasak na to da se JPP primjenjuje jer korist od primjene ovog modela imaju i javni i privatni sektor. Ono što povezuje je to da i privatni i javni sektor imaju svoje prednosti i kvalitete i kad se te prednosti kombiniraju rezultat će biti bolji za sve. Svi se slažu da je podjela rizika jedan od najvažnijih motiva suradnje obiju strana. Povrh toga, u obzir treba uzeti i aspekt neizvjesnosti od budućnosti i saznanje da je nemoguće svaku moguću situaciju predvidjeti i sastaviti detaljni ugovor. Suradnjom se također otvara i mogućnost koja može rezultirati novim proizvodima ili uslugama koje javni ili privatni sektor ne bi mogli napraviti samostalno. Također kao vrlo važno treba naglasiti da partnerstvo podrazumijeva dugogodišnju obvezu koja podrazumijeva ugovore koji trebaju biti napisani da traju veći broj godina.

Carsten G. i Graeme H.²² donose definiciju JPP oslanjajući se na definiciju koju daju Nizozemski teoretičari Ham i Koppenjan koji definiraju JPP kao «suradnju kroz postojanost između javnog sektora i privatnih sudionika u kojoj oni zajednički razvijaju proizvod i usluge i dijele rizik, troškove i resurse koji su povezani s tim proizvodom». Ova definicija ima nekoliko prednosti: prvo podcrtava suradnju koja traje kroz duže vrijeme. Drugo, naglašava podjelu rizika kao vitalne komponente kao drugog faktora koji se treba dijeliti. Rizici mogu biti različiti. Većina odmah pomisli na financijski rizik ali Ham i Koppenjan dodaju demokratski i politički rizik kao stvarne, samostalne rizike koji mogu biti povezani s predmetom partnerstva. Treće što navedeni autori ističu je to da se zajednički može proizvesti nešto (proizvod ili uslugu), koja implicitno može dovesti do umnožavanja zajedničkih napora. Gerrard²³ donosi definiciju po kojoj JPP kombinira angažiranje privatnog kapitala (ponekad dijelom i kapitala javnog sektora) da poboljša javne usluge ili upravljanjem imovinom javne vlasti. Fokusiranje na kvalitetu usluga oni

---

²² Carsten G. and Graeme H. (2005.) *The Challenge of Public Private Partnership*, Pub. Edward Elgar, UK, str. 4.

²³ Gerrard M. B. (2001.) *Public-Private Partnerships*, Finance & Development, September, str. 49.

nude puno sofisticiraniji i učinkovitiji pristup upravljanju rizicima nego što je to kod klasične javne nabave.

Drugi autori ukazuju na suradnju koja zauzima mjesto kao zajednička izgradnja organizacije nešto slično kao «joint venture» kompanije ili kao izgradnja nekih organizacija s unaprijed utvrđenom svrhom. Ali javne ustanove i privatne organizacije ne trebaju ići daleko da bi postigli zajedničku izgradnju. U literaturi u kojoj se obrađuje izgradnja infrastrukture u koju je uključena javno-privatna suradnja, podrazumijeva se više vrsta zajedničke izgradnje. Savas²⁴ tako navodi da JPP obuhvaća financijske aranžmane uključujući modele BOT (built-own-transfer - izgradi-koristi-prenesi), BOOT (built-own-operate-transfer - izgradi-preuzmi-posluj-prenesi), kao i takozvani «prodaj i ponovno kupi na leasing» («sale-and-lease-back») aranžman gdje primjerice, lokalna samouprava proda svoju zgradu, a zatim je plaćanjem zakupnine (leasinga) vrati natrag u svoje vlasništvo na temelju ugovora s financijskom institucijom u roku 20 do 30 godina. Ovakvi infrastrukturni aranžmani nisu iznenađenje sve dok ovakva definicija JPP egzistira.

Organizacijski aspekt JPP ima dvije osnovne dimenzije. Prva dimenzija je financijska: koje su obveze javnih i privatnih sudionika pri financiranju JPP. Druga dimenzija je organizacijska. Koliko je usko uspostavljena suradnja između javnih i privatnih sudionika? Da li postoji ugovorna organizacijska suradnja ili postoje «joint ventures companies» ili su možda uspostavljeni drugi tipovi organizacijskih jedinica gdje obje strane sudjeluju u upravljanju i vođenju organizacije.

O JPP u literaturi su obrađeni dijametralno suprotni stavovi od veličanja kao jako pozitivne ideje do krajnjeg kritiziranja s druge strane. Tako se može sresti mišljenje da je JPP jedan od načina za kontrolu javnih usluga kako bi te javne usluge poboljšale. S druge strane pojedini autori kao npr. Bowman²⁵ kaže da se JPP u Britaniji od strane nekih autora čini kao «ponovno stiskanje poreznih obveznika» od strane privatno sponzoriranih projekata koje se mogu

---

²⁴ Savas E.S. (2002.) Competition and choice in New York social services, Public Administration Review 61, str. 83.

²⁵ Bowman L. (2000.) P3-Problem, Problem, Problem, Project Finance, 206.

okarakterizirati kao «banditi koji jure okolo i skupljaju sve» i koje se može označiti kao «sinove debele mačke». Isti autor navodi da se u Kanadi ova problematika spominje u terminu fraze koja se mora imati na umu «Public Private Partnership» tri «p» kao «problem, problem, problem». Treba spomenuti i mišljenje Miraftaba²⁶ kako je JPP samo jedan vid privatizacije i način promicanja interesa privatnog sektora i tržišta pod zaštitom države.

U ovom vremenu smo suočeni s obećanjima vlada diljem svijeta da će JPP doprinijeti javnom sektoru pružanje usluga jeftinije i brže sa smanjivanjem pritiska na proračunska sredstva. Također se naglašava jačanje nadzora i racionalnosti u poslovanju s jačim utjecajem gospodarskih subjekata i investitora u ovom procesu. Pored toga, treba naglasiti da u «današnjem globaliziranom svijetu napredak i razvoj u velikoj mjeri ovisi, kako o kvalitetnim projektima, idejama, tako i o dostupnim financijskim izvorima. Ponekad oni nisu dostatni zbog objektivnih i subjektivnih razloga. U prvom redu se to odnosi na nedostatnost kvalitetnih financijskih izvora i u konačnosti njihovog troška odnosno cijene kapitala.»²⁷

Važno je također spomenuti da su provedena i neka empirijska istraživanja uspješnosti JPP, a rezultati su različiti. Jedno od istraživanja koje je pokazalo pozitivan uspjeh JPP je ono koje je proveo Državni ured za reviziju Ujedinjenog Kraljevstva²⁸ u kojem je zaključak da se u osam od deset slučajeva davanja javnih usluga kroz JPP postignuti bolji rezultati odnosno za isti novac dobivena je bolja usluga. U RH su u tijeku istraživanja nekih od zaključenih ugovora glede uspješnosti JPP.

Kod primjene JPP važno je naglasiti pažljivo ugovaranje projekata JPP odnosno davanje javne infrastrukture ili pružanja usluga privatnim partnerima. One vlade koje bi s neskrivenim entuzijazmom što prije dale više područja javnih usluga ili javne infrastrukture na upravljanje privatnom

---

²⁶ Miraftab F. (2004.) Public-Private Partnerships, The Trojan Horse of Neoliberal Development?, Journal of Planning Education and Research, Vol. 24, No. 1, str. 90.

²⁷ Matić, B, Serdarušić, H. (2008.) Načini i modeli financiranja regionalnog razvoja - financiranje putem zaklada i fundacija, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, str. 27.

²⁸ National Audit Office UK (2001.) Managing the relationship to secure a successful partnership in PFI projects, London, str. 2.

sektoru putem JPP, kroz više desetljeća se mogu suočiti s ograničenjem kapaciteta i fleksibilnosti za donošenje odluka koje su od javnog interesa. Također, treba istaknuti transparentnost i javnost financijskog angažmana privatnog sektora kroz JPP koje može izazvati nerazumijevanje kod građana jer je samo ugovaranje JPP složen postupak. Vlada koja namjerava razvijati i poticati JPP treba putem javne rasprave navedenu problematiku približiti što više građanima, da se ne dogodi da lokalni dužnosnici budu protiv primjene spomenutog modela zbog nekakve tajnovitosti koje vlada provodi ili nameće. Koje sve vrste primjene postoje da nam pomognu u boljem razumijevanju i upravljanju JPP. Puno je vrsta primjene.

Infrastrukturni projekti uključuju izgradnju zgrada, tunela, luka, autocesta, sportskih stadiona i dvorana, te objekata za pročišćavanje otpadnih voda. Kroz JPP se gradnja navedenih objekata često daje u današnje vrijeme, kad javni sektor daje privatnom sektoru da konstruira, izgradi i koristi objekte, na koji način se pružaju nove vrste usluga i osiguravaju novi korisnici usluga.

JPP se također koristi na području socijalne politike uključujući usluge pružanja pomoći i zdravstvene usluge. Tako primjerice djeluje u područjima tipičnim za djelovanje javnog sektora kao što su izgradnja i djelovanje zatvora, obrazovanja i sektoru transporta te pružanju administrativnih usluga.

Na političkom polju, koji su to najvažniji politički interesi u podupiranju JPP, koje su implikacije u davanju na buduće upravljanje i donošenje odluka o nečemu što je u javnom interesu. Kad govorimo o upravljanju JPP, kako u praksi provoditi donošenje odluka koje se baziraju na podjeli između javnog i privatnog sudionika te koji rezultati mogu nastati u upravljanju promjenama na tom polju. Konačno veoma važan segment je odgovornost, kako je utvrđena odgovornost primjenom modela JPP, koji su to najkorisniji modeli ugovaranja odgovornosti u primjeni i boljem razumijevanju navedenog modela te kako primjena modela odgovornosti može utjecati na budućnost JPP.

Europska komisija izraz JPP definira kao pojam koji nije određen na razini Zajednice. Općenito, izraz se odnosi na oblike suradnje između javne vlasti i

privatnog sektora s ciljem osiguravanja sredstava, izgradnje, obnove, upravljanja ili održavanja infrastrukture ili pružanja usluge.

Sljedeći elementi karakteriziraju JPP:

- relativno dugo trajanje odnosa, uključujući suradnju između državnog i privatnog partnera na različitim aspektima planiranog projekta,
- Način financiranja projekta, dijelom iz privatnog sektora, ponekad uz pomoć složenog dogovora između više sudionika. Zatim, državni fondovi (u nekim slučajevima znatni) mogu biti dodani privatnim fondovima,
- važna uloga ekonomskog operatera, koji sudjeluje u različitim fazama projekta (dizajn, izvršenje, provedba, financiranje). Javni partner prvenstveno se posvećuje određivanju željenih ciljeva javnog sektora povezanih s javnim interesom, kvalitetom pruženih usluga i određivanjem cijena, te preuzima odgovornost nad nadgledanjem ostvarivanja tih ciljeva,
- raspodjela rizika između javnog i privatnog partnera, na kojeg je općenito prenesen rizik javnog sektora. Ipak, to ne znači da privatni partner preuzima sav rizik, ili čak veći udio rizika vezanog uz projekt. Točna raspodjela rizika određena je dio po dio, prema mogućnostima uključenih stranaka da procjene, kontroliraju te da se nose s rizikom.

U navedenom dokumentu Europske komisije navodi se da se tijekom posljednjeg desetljeća, fenomen JPP javio u mnogim područjima koja se nalaze unutar javnog sektora. Razni faktori objašnjavaju povećano utjecanje JPP-u. Zbog ograničavanja proračuna zemalja članica, privatno financiranje javnog sektora bit će sve potrebnije. Drugo objašnjenje je želja da se dobije veća korist u javnom životu od tehničkih vještina i metoda privatnog sektora. Razvoj JPP-a je također dio veće promjene u ulozi države u ekonomiji, pomičući se tako od uloge glavnog operatera do one organizatora, regulatora i kontrolora. Vlasti zemalja članica često primjenjuju JPP za projekte vezane za

infrastrukturu, osobito u područjima kao što su transport, javno zdravstvo, školstvo i državna sigurnost. Na europskoj razini, zaključeno je da utjecanje JPP-u može pomoći uspostavljanju trans-europskih prometnih mreža, čija izgradnja prilično kasni, uglavnom zbog nedostatka financijske potpore. Kao dio Inicijative za razvoj, Vijeće je odobrilo niz mjera donesenih radi povećanja ulaganja u infrastrukturu trans-europskih prometnih mreža, te također ulaganja u inovacije, istraživanje i razvoj, uglavnom pomoću JPP-a.

Iako je istina da suradnja između državnog i privatnog sektora može ponuditi mikro-ekonomske povlastice koje bi omogućile provedbu projekta koji pruža vrijednost za novac i ispunjava glavne ciljeve, utjecanje JPP-u ne može biti predstavljeno kao čudesno rješenje za državni sektor koji se suočava s ograničavanjem proračuna. Iskustvo pokazuje da je za svaki projekt potrebno procijeniti nudi li opcija partnerstva stvarnu vrijednost u usporedbi s drugim opcijama, kao što je npr. zaključivanje tradicionalnih ugovora o javnoj nabavi.

Europska komisija u Smjernicama za primjenu JPP²⁹ navodi da se u posljednje vrijeme intenzivira suradnja između javnog i privatnog sektora na području razvoja i izgradnje infrastrukture okoliša i transporta. U zemljama članicama to je djelomično rezultat privatizacije javnih dobara, razvoja velikih multinacionalnih kompanija u području javnih dobara i opće kontrole provedbe javne potrošnje uključujući nedavno ograničenje potrošnje da se ispune kriteriji Maastricht-a koji traže razgranatost izvora financiranja.

Dok su se početni projekti često odnosili na vodni i cestovni sektor, s izgradnjom cesta uz naplatu cestarine (što predstavlja jasno utvrđeni oblik povrata ulaganja), sada se sve više prihvaća mišljenje da se JPP rješenja mogu koristiti za zadovoljavanje potreba na raznim područjima izgradnje infrastrukture i pružanja usluga. U tome sudjeluje država koja «svojim ciljanim djelovanjem i ponašanjem nastoji poboljšati dostupnost istih u svim

---

²⁹ European Commission (2003.) Guidelines for successful Public-Private Partnerships, str. 14-16.

svojim regijama, potičući time razvoj realnog i uslužnog sektora, čime se omogućava ravnomjeran policentrični regionalni razvoj.»³⁰

Uspjeh JPP projekata, sve veća dostupnost fondovima privatnog sektora koji su sposobni preuzeti veće vrste rizika, i opći globalni trend privatizacije javnih dobara rezultiraju pokušajima da se koncept JPP uvede u proces transformacije gospodarstva zemalja kandidata za prijem u Europsku uniju. Ovo se zasniva na postojanju:

- ogromnih potreba za financiranjem dogradnje i proširenja mreža u području okoliša i transporta u skladu sa zahtjevima pridruživanja i učinkovitog pružanja usluga te
- jednako velike nestašice sredstava u javnim fondovima i slabim mogućnostima međunarodnih institucija da ih saniraju. To zahtijeva ne samo pronalaženje dodatnih financijskih izvora nego također veću brigu za učinkovitijim korištenjem javnih fondova i povećanju njihovog učinka.

U spomenutom dokumentu Europske komisije navodi se da s obzirom da sve više postaje realno da suradnja s privatnim sektorom, kroz JPP projekte, može ponuditi jedan broj prednosti, uključuje:

Ubrzanje izgradnje infrastrukture – JPP često omogućuje javnom sektoru da plaćanja kapitalnih rashoda putem predujmova prebace u tekuća plaćanja usluga. To omogućuje pokretanje projekta kada dostupnost javnom kapitalu može biti ograničena (zbog smanjenja javne potrošnje ili ciklusa godišnjeg proračuna) i na taj način ubrzava realizaciju nužnih investicija.

Brža primjena – dodjela odgovornosti privatnom sektoru za projektiranje i izgradnju projekata, u kombinaciji s plaćanjem na bazi izvršenih usluga, omogućuje znatnu inicijativu privatnom sektoru da isporučuje kapitalne projekte u kraćim rokovima izgradnje.

---

³⁰ Matic, B, Serdarušić, H. (2008.) Načini i modeli financiranja regionalnog razvoja - financiranje putem zaklada i fundacija, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, str. 27.

Smanjeni troškovi ukupnog vijeka projekta – JPP projekti koji zahtijevaju pružanje usluga izvedbe i održavanja daju privatnom sektoru snažnu inicijativu za smanjenje troškova za vrijeme čitavog životnog ciklusa projekta, što je teško postići u okviru vijeka jednog dijela projekta kao kod tradicionalnog proračunskog financiranja javnog sektora.

Bolja podjela rizika – osnovno pitanje svakog JPP odnosa je dodjela rizika strankama (partnerima) koji mogu najbolje upravljati rizicima uz najniže troškove. Svrha je optimizirati dodjelu rizika, umjesto prebaciti rizik na drugu stranku, da se osigura postizanje najboljeg rezultata.

Bolji poticaji izvedbe – dodjela rizika projekta treba stimulirati izvođača privatnog sektora da poboljša upravljanje i izvedbu svakog dobivenog projekta. Za najveći broj JPP projekata važi da se izvođač u potpunosti isplaćuje samo ako usluga zadovoljava tražene standarde na trajnoj osnovi.

Poboljšana kvaliteta usluge – međunarodno iskustvo sugerira da je kvaliteta usluge koja se postiže u okviru JPP odnosa često bolja od one koja se postiže tradicionalnom nabavom. Ovo može ukazivati na čvršću integraciju usluga s uložnim sredstvima, veće uštede zbog većeg opsega posla, uvođenje inovacija u pružanje usluga ili na uspješnost stimulacija i penala koje se tipično ugrađuju u JPP ugovor.

Stvaranje dodatnih prihoda – privatni sektor ima mogućnost stvaranja dodatnih prihoda od trećih stranaka, smanjujući tako troškove za tražene subvencije u bilo kojem sektoru. Dodatni prihodi se mogu ostvariti korištenjem slobodnih kapaciteta stavljanjem na raspolaganje viška imovine.

Prošireno javno upravljanje – prebacivanjem odgovornosti za pružanje javnih usluga državni dužnosnici će djelovati kao regulatori i usredotočit će se na planiranje usluga i praćenje izvedbe umjesto na rukovođenje svakodnevnim pružanjem javnih usluga. Osim toga, javno natjecanje za prikupljanje ponuda

za javne usluge i radove kroz JPP odnos omogućuje usporedbu cijena javnih usluga sa standardima tržišta (benchmarking) kako bi se osiguralo najbolje korištenje uloženog novca.

Međunarodni interes za javno-privatno partnerstvo može se uglavnom pripisati trima osnovnim pokretačima:

Investiranju u infrastrukturu – gospodarski rast je vrlo ovisan o razvoju i poboljšanju infrastrukture, naročito u sustavima javnih dobara (kao što su energija, vode i telekomunikacije) i transporta. Štoviše, u većini zemalja postoji hitna potreba za novom društvenom infrastrukturom kao što su bolnice i bolnički uređaji, zatvori, oprema za edukaciju i stanovanje. Za većinu vlada čini se da je to najveće područje pritiska za uključivanje privatnog sektora.

Veća djelotvornost korištenja resursa – iskustvo privatizacije je pokazalo da se većina aktivnosti, čak i onih koje je tradicionalno provodio javni sektor, može troškovno učinkovitije provesti primjenom pravila i kompetencija rukovođenja u privatnom sektoru.

Stvaranje komercijalne vrijednosti od imovine javnog sektora – značajni iznosi javnih resursa investiraju se u nabavu imovine kao što je obrambena tehnologija i suvremeni informacijski sustavi koji se zatim često koriste za uski krug aplikacija u okviru javnog sektora. Uključivanjem stručnog znanja privatnog sektora u način korištenja ove imovine može dovesti do šireg kruga primjene i znatnog povećanja vrijednosti za javni sektor.

Međutim dok s jedne strane postoje određene prednosti koje se mogu iskoristiti, s druge strane JPP ne treba smatrati čudotvornim lijekom niti brzim rješenjima za razvoj infrastrukture ili pružanje usluga. Odnos JPP treba smatrati kao jednu od mogućnosti u krugu mogućih rješenja koja se može primijeniti samo tamo gdje to dopušta situacija i karakteristike projekta i gdje

se mogu dokazati jasne prednosti i koristi. Zaista, razmatranje mogućnosti primjene JPP odnosa ne bi trebalo spriječiti razmatranje drugih rješenja uključujući tradicionalne modele javne nabave.

3.2. Prednosti i nedostaci korištenja javno-privatnog partnerstva

Uključivanje privatnog sektora u proces pružanja javnih usluga obično uključuje transfer nekoliko ključnih elemenata koje bi mogao pružati privatni sektor kao što su upravljanje projektom, dizajn pružanja usluga, pružanja usluga novoizgrađenim infrastrukturnim objektima i preuzimanje značajnog financijskog rizika. Privatni sektor može poboljšati uspješnost primjene projekta uključujući stručnjaka za upravljanje projektom, dizajnera, stručnjaka za upravljanje rizikom upravljanja i financiranja koji nisu na raspolaganju unutar javnog sektora.

U teoretskom kontekstu postoji više pretpostavki koje pojedinačni projekt JPP mora zadovoljiti³¹:

- mjerljivost – Projekti putem JPP može biti uspješan samo ukoliko su očekivani rezultati i ulazni elementi specificirani u ugovoru mjerljivi. Ovaj kriterij je često teško zadovoljiti jer se javne usluge često sastoje od više dimenzija tako da je kvaliteta često teško mjerljiva. Dok je kod pružanja zdravstvenih usluga ili broja zatvorenika u zatvorima relativno jednostavno za mjeriti dotle nije jednostavno izmjeriti kvalitetu izgrađenog javnog dobra,
- motivacija (inicijativa) – Većina projekata ugovorenih primjenom JPP predviđa privatnu inicijativu u područjima javnih usluga gdje nije prije postojala. Postojanje ovog elementa u ugovorima je također

---

³¹ Pollitt M.: Learning from UK Private Finance Initiative experience, citirano djelo (Carsten G. and Graeme H.: The Challenge of Public Private Partnership), str. 210-211.

teško vrednovati jer ovisi o tome kako je ugovor sastavljen. U projektima transporta gdje se naplaćuje cestarina ovisnost o broju korištenja vozila zvuči razumno tako da predviđanje inovacija kod izgradnje cesta kojim bi se povećao broj vozila utječe na planiranje odnosno ugovaranje predviđenog broja vozila,

- uspoređivanje s privatnim sektorom – Najvažnija pretpostavka u vrednovanju JPP ponuda za ugovaranje je uspoređivanje troškova pojedinih projekata koje obavlja javni sektor. Odluka o tome da li pojedini projekt dati putem JPP ili putem javne nabave financirati javnim sredstvima ovisi o preciznom izračunu. Temelj za ovaj izračun je često nejasan,
- transfer rizika – Velik broj različitih rizika je vezana za projekte JPP i to zahtjeva efikasnu podjelu rizika između dviju strana. Naravno da rizici koji su vezani za izgradnju objekata kao što su štrajkovi, tehnički problemi i loše upravljanje mogu povećati troškove. Uobičajeno je da javna vlast nastoji što više vrsta rizika prenijeti izvan svoje kontrole na privatnog partnera,
- obveza za budućnost. Najvažnija prednost JPP je ta što se putem takvih projekata smanjuje pritisak za deficitarnim financiranjem u trenutku izgradnje, ali u budućnosti troškovi transfera očekuju buduću javnu vlast,
- transparentnost ugovaranja i monitoring (praćenje izvršenja). Jedan od glavnih problema s projektima JPP je ta da javna vlast pri ugovaranju jednih projekata puno lakše izvrši ugovaranje od drugih projekata. Postoji konflikt između dobrog monitoringa (praćenja izvršenja) projekata i mogućnosti da se učini atraktivnim privatni interes. U mnogim slučajevima neki od ugovora nisu ugovoreni potpuno javno i

- moгуćnost monitoringa je otežana nego što bi bilo potrebno radi interesa javnosti, a mogućnost učenja iz tih projekata je smanjena,
- osposobljenost i optimizacija sustava. Dok se neke razine javne vlasti uče iz svojih ranijih projekata i usvajaju korisna znanja (kao što je područje transporta) to nije moguće kad se radi o manjim jedinicama i nekim specifičnim projektima. Pojedinačnoj javnoj vlasti na nižim razinama je prepuštano da same odlučuju o tome za koje projekte primijeniti ugovaranje putem JPP i tu se često postižu manje optimalni rezultati ugovaranja.

Ugovaranje projekata primjenom JPP je općenito dugoročni aranžman u koji su uključena javna davanja kroz određeno razdoblje obično oko 30 godina i duže. Javni sektor nema potrebu pronaći inicijalna sredstva koja čine inicijalni odnosno troškovi izgradnje. Međutim ukupni troškovi će u najvećem broju slučajeva biti veći nego u konvencionalno odnosno uobičajeno financiranim projektima.

Pristup ugovaranja projekata primjenom JPP omogućuje javnoj vlasti da počne provoditi projekte za koje bi bilo nemoguće namaknuti sredstva koji bi se financirali konvencionalnim načinom, ne trebaju iznaći značajna sredstva koja su potrebna u fazi izgradnje objekta. Radi toga je ugovaranje projekata zanimljivo s aspekta kratkoročnog planiranja. Ali tu se javlja rizik da ova atraktivnost može iskriviti prioritete u favoriziranju onih projekata koji se mogu provesti primjenom JPP. To može utjecati da se projekti od kojih se ubiru najznačajnija sredstva budu usmjerena u privatni sektor, a drugi potencijalni nedostatak je u tome što se možda neće postići planirane pogodnosti. Neke potencijalne prednosti i nedostatke primjene postupaka JPP daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 6. Prednosti i nedostaci korištenja javno-privatnog partnerstva

Prednosti	Nedostaci
Velika cjenovna sigurnost. Javna vlast i privatni partner ugovaraju godišnje plaćanje za usluge koje će biti pružene. Obično se mijenjaju kao rezultat dogovora dviju strana.	Tijelo javne vlasti je vezano za dugotrajan ugovor (obično oko 30 godina). Posao može zahtijevati promjene protekom vremena i rizik može biti da ugovor postane kočnica za potrebne promjene za vrijeme trajanja ugovora.
Odgovornost za objekt je prenesena na privatnog partnera. Javna vlast nije uključena u pružanje usluga čime to nije dio njene osnovne djelatnosti.	Varijacije mogu biti potrebne kad se mijenja područje djelovanja javnog tijela koje je ugovorilo posao. Mogu se zahtijevati novi pregovori i nove cijene.
JPP ima za cilj mogućnost inovacije u pružanju javnih usluga. Privatni partner uvodi inovativne načine da zadovolji potrebe javne vlasti.	Ovo može biti ograničenje, na primjer, ako inovativne metode pružanja usluga utječu na smanjivanje razine kvalitete usluga.
Obično plaćanja od strane javne vlast počinju tek nakon što je objekt stavljen u uporabu, pa je privatnom partneru stalo do toga da izgradnja bude završena u planiranom roku i da se isporučuju kvalitetne usluge.	Javna plaćanja mogu sadržavati naknade za ugovoreni preuzeti rizik, kao što je rizik izgradnje i rizik pružanja usluga koji se ne može izraziti vrijednosno.
Privatni partner treba više inicijative u upravljanju rizicima za vrijeme korištenja objekta nego što je to kod tradicionalno ugovorene nabave. Smanjenje razine ili kvalitete usluge će dovesti do kompenzacije plaćanja javnoj vlasti.	Postoji mogućnost da privatni partner ne upravlja dobro s preuzetim rizicima. Tijela javne vlasti mogu vjerovati da se preneseni rizik osnovne djelatnosti, može ultimativno vratiti njima.
Ugovaranje na dugi rok JPP ohrabruje privatnog partnera i javnu vlast da uzmu u obzir troškove za vrijeme ukupnog trajanja ugovora radije nego dijeljenje troškova za vrijeme izgradnje, odnosno korištenja. To može dovesti do efikasnosti kroz sinergiju između dizajniranja i izgradnje i kasnijeg korištenja i upravljanja. Privatni partner preuzima rizik da pogriješi u dizajniranju i izgradnji objekta.	Plaćanja za vrijeme ugovorenog vijeka trajanja od strane javne vlasti, će biti zasnovano na procjenama financiranja od strane privatnog partnera koji mogu težiti da budu veći od plaćanja koje bi bilo uobičajeno plaćanje koju bi utvrdila javna vlast.

Izvor: National Audit Office UK³²

³² National Audit Office UK (2003.) Objavljeno u: House of Commons, Committee of Public Accounts: Delivering better value for money from the Private Finance Initiative, str. 6.

3.3. Oblici javno-privatnog partnerstva

Javno privatno partnerstvo je važan izvor financiranja jer «Ulaganje u infrastrukturne projekte zahtijeva vrlo velika financijska sredstva za što su niski javni prihodi nedostatni. To otvara pretpostavke za udruživanjem sredstava i partnerstva između javnog sektora i investicijski zainteresiranog privatnog sektora. Pri tome se obično polazi od uvriježenog mišljenja da je privatni sektor odgovorniji te da bolje i s manje rizika upravlja financijskim sredstvima, a da je odgovornost javnog sektora veća pri rješavanju imovinsko pravnih odnosa, te rizika osiguranja dostupnog korištenja.»³³ Sama priroda JPP-a kao jednog od oblika nabave omogućuje razvoj i prilagođivanje postojećih oblika da odgovore na pojedine potrebe i specifikacije svakog projekta odnosno javnih potreba³⁴.

Modeli koji se koriste da olakšaju uspostavu odnosa JPP će prema tome biti u funkciji nekog broja faktora. Ti faktori obuhvaćaju: sektor u kojem se projekti pokreću, rizike vezane za određeni projekt, mogućnost infrastrukture da sama stvara prihod ili da samo pokriva troškove, mogućnost da se infrastruktura koristi izvan javnog sektora, vlasništvo nad dijelovima projekta s kojim se upravlja ili za kojeg odgovara javna vlast (primjerice, zemljište) kao i konkurencija u korištenju infrastrukture i potreba regulacije pristupa i određivanja cijena.

Osim strukturnih razmatranja projekta, za optimalan model JPP-a također će biti odlučan zakonski okvir u kojem djeluje odnos JPP. JPP će biti pod utjecajem zakonskih odredbi koje mogu obuhvaćati mnoge zakonske aspekte uključujući (između ostaloga) komercijalni aspekt, porezni aspekt, aspekt osiguranja, okoliša, vlasništva, radnog prava i aspekt ustavnog prava. Složene međusobne aktivnosti ovih područja moraju se učvrstiti djelotvornim

---

³³ Čulo I. (2002.) Financiranje jedinica lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj, Veleučilište u Požegi & Matica Hrvatska, Požega, str. 117.

³⁴ Evans J. and Bowman D. (2005.) Getting the contract right, u knjizi The Challenge of Public-Private Partnerships, Pub. Edward Elgar, UK, str. 63.

institucijama da se osigura 'dostatna jasnoća, kontinuitet i zaštita' svih 'partnera'³⁵.

Prema tome odnosi JPP obuhvaćaju jedan široki krug modela za isporuku projekata, a njih oblikuju određeni parametri projekta, kao i okruženje zakona i propisa u kojem će projekt djelovati.

Važno je dobro upoznati definicije i karakteristike raznih modela, koji su prikazani u tablici broj 7.

Tablica 7. Osnovni modeli javno-privatnog partnerstva

Opcije isporuke projekta	Karakteristike
Tradicionalna nabava javnog sektora	<p>Tradicionalnu nabavu karakterizira vlasništvo javnog sektora nad infrastrukturom.</p> <p>Pod ovim modelom, vlasti mogu dati specifikaciju potrebne imovine i usluga privatnom sektoru, koji zatim ugovara njihovu izvedbu.</p> <p>Ovaj oblik nabave može se podijeliti na više različitih oblika kao što su ugovori za projektiranje i izgradnju, ugovori za usluge, ugovore za vođenje poslovanja (operativu) i rukovođenje kao i zakup (leasing).</p> <p>Imovinu i usluge vlast obično plaća po isporuci ili dovršetku izgradnje.</p>
Izgradi-posluj-prenesi (Built-Operate-Transfer: BOT)	<p>BOT se često u literaturi naziva koncesijski model.</p> <p>Rizik projektiranja, izgradnje i eksploatacije projekta za određeno razdoblje preuzima privatni partner.</p> <p>Privatni partner uglavnom vrši naplatu prihoda od krajnjih korisnika.</p> <p>Nakon određenog vremena korištenja (najčešće od 25 do 35 godina) objekt se vraća na korištenje javnoj vlasti.</p>
Izgradi-preuzmi-posluj -prenesi (Build-Own-Operate-Transfer: BOOT)	<p>BOOT rješenje je najrašireniji oblik JPP.</p> <p>Ovim oblikom nabave, privatni partner je odgovoran za projektiranje, izgradnju, financiranje i korištenje (operativu) imovine.</p> <p>Ugovorom o koncesiji, vlast je suglasna prepustiti privatnoj jedinici isporuku javne imovine u nekom određenom vremenu, koje se može protezati od 25-30 godina.</p> <p>Privatni sektor snosi čitav komercijalni rizik i troškove održavanja</p>

³⁵ European Commission: Guidelines for successful Public-Private Partnerships, March 2003., str. 36.

Opcije isporuke projekta	Karakteristike
	<p>imovine za vrijeme trajanja koncesije.</p> <p>Imovina ostvaruje prihode samo od ili pretežno tako da korisnici plaćaju usluge.</p> <p>Po isteku ugovora, vlasništvo nad imovinom vraća se javnom sektoru, obično besplatno ili uz zanemarive troškove.</p>
Projektiraj-izgradi-financiraj-posluj (Design-Build-Finance-Operate: DBFO)	<p>DBFO predstavlja najuspješniji oblik JPP, koji se najviše koristi u okviru Privatne financijske inicijative Ujedinjenog Kraljevstva (United Kingdom's Private Finance Initiative - UK PFI).</p> <p>U okviru DBFO/PFI, privatni sektor financira, projektira, izgrađuje i koristi imovinu koja stvara prihod za unaprijed dogovoreno vrijeme (razdoblje koncesije).</p> <p>Vlast je suglasna nabavljati usluge od privatne jedinice prema ugovoru o koncesiji, obično u trajanju od 25 – 30 godina.</p> <p>Vlasništvo nad infrastrukturom zadržava privatni sektor za vrijeme trajanja ugovora o koncesiji i može se vratiti javnom sektoru nakon isteka koncesijskog razdoblja.</p>
Projektiraj-izgradi-posluj (Design-Build-Operate: DBO)	<p>DBO projekti sadrže mnoge elemente modela tradicionalne nabave javnog sektora, i na njih se često gleda kao na unificirani pristup za projektiranje i izvedbu s ugovorom o vođenju poslovanja i održavanju.</p> <p>Ovaj pristup može pružati prednosti jer obično integrira projektiranje, izgradnju i održavanje u okviru jednog ugovora.</p> <p>Javni sektor nabavlja infrastrukturu u vrijeme povjeravanja poslova i nakon toga zadržava vlasništvo. Privatna jedinica je odgovorna za rad infrastrukture nakon isporuke.</p>

Prilagodili: autori

BOT model je ugovaranje izgradnje infrastrukturnih projekata uz sudjelovanje privatnog sektora. Privatni partner preuzima rizik pripreme, projektiranja, izgradnje i eksploatacije projekta za neko određeno (ugovoreno) razdoblje. Nakon isteka prava eksploatacije objekt se, u stanju pogodnom za korištenje, vraća u vlasništvo javnog sektora. Najčešći je slučaj da tijekom razdoblja upravljanja privatni sektor ima pravo naplate naknade (npr. cestarine na prometnicama) za uporabu od strane njegovih korisnika.

Taj prihod treba biti dostatan za otplatu kreditnih sredstava koja su korištena za izgradnju objekta te za određenu zaradu. Interes privatnog sektora u ovakvom udruživanju je ostvarivanje zarade eksploatacijom infrastrukturnog objekta pa on pri projektiranju, financiranju, gradnji i eksploataciji primjenjuje znanja i vještine radi postizanja veće djelotvornosti poslovanja. Interes javnog sektora je osigurati ponudu pa ne preuzimajući rizike kojima upravlja manje djelotvorno, najčešće participira zemljištem u svojem vlasništvu ili poreznim olakšicama. Moguće je da javni sektor sudjeluje dotacijama iz proračuna ukoliko je stupanj eksploatacije ispod projektiranoga. Neizravne koristi javnom sektoru su te da se u postupku izgradnje u najvećoj mjeri koriste lokalni resursi (radna snaga, građevinske tvrtke, domaći proizvodi, sirovine).

BOT pristup omogućuje korisniku projekta organizirati natječaj koji koristi prednosti vezano za troškove i koristi životnog ciklusa projekta uz poštivanje zahtjeva natječaja da se dostavi potpuna tehnička specifikacija. Europska komisija u svojim smjernicama³⁶ traži da pri provedbi javnog nadmetanja budu zadovoljeni sljedeći kriteriji:

- kriteriji za tehničku i financijsku izvedbu,
- metodologija i kriteriji vrednovanja,
- minimalni broj sudionika u procesu natjecanja te
- prikladna transparentnost i otvorenost postupaka.

Zabrinutost zbog pretjerane financijske dobiti privatnih stranaka može se otkloniti navođenjem očekivane financijske dobiti od poslovanja i utvrđivanjem plaćanja izvoditeljima ili određivanjem maksimalnih korisničkih pristojbi. Zapravo je danas uobičajena praksa limitirati korisničke pristojbe (npr. od cestarine) i ugraditi poticaje za ostvarivanje dodatne dobiti kroz djelotvornost što bi smanjilo troškovno opterećenje koje pada na pristojbe. Ovo treba poticati fleksibilnim upravljanjem financijama (Financial

---

³⁶ European Commission (2003.) Guidelines for successful Public-Private Partnerships, March, str. 70.

Management) da se smanje ukupne donacijske pomoći kako bi se financijske projekcije pokazale boljim od prvobitno predviđenih.

Funkcija praćenja je naročito važna u ovom odnosu jer se uloga javnog tijela mijenja iz poduzetnika u rukovoditelja i zato se mora razviti adekvatno praćenje i nadzor da se osigura da izvoditelj obavlja isporuku prema specifikaciji ugovora. Kroz ovu funkciju praćenja i nadzora lakše je osigurati kontrolu koristi od uloženog novca, javnu korist i obvezu praćenja primjene projekta. Dva važna elementa bi trebalo naglasiti i to postupak vrednovanja i odabira najpovoljnijeg ponuditelja da bi se osigura poštenu postupak ocjene ponuđenih uvjeta. Drugo, potreba za praćenjem BOT ugovora osobito u svjetlu potrebnih znanja i vještina koja moraju imati zaposlenici u tijelima javne vlasti. «Nakon što su stvoreni uvjeti zajedničkog ulaganja najčešći oblik realizacije projekta je prema modelu izgradnje, eksploatacije i predaje ili BOT-modelu. U praksi to znači da privatnom sektoru pripada potpuna odgovornost za realizaciju projekta i njegovo održavanje, a javnom sektoru ostaje odgovornost vlasništva nad izvedenim projektom.»³⁷.

BOOT model financiranja predstavlja osnovni oblik primjene JPP u većini država. Ovaj oblik JPP omogućuje inovaciju i inicijativu privatnog sektora koja obično dovodi do brže izgradnje infrastrukture i veće koristi od ulaganja novca. Pristup ugovaranja «čitavog životnog vijeka» kojeg koriste BOOT projekti omogućuje optimalnu dodjelu rizika javnom i privatnom sektoru i raspodjelu troškova u koncesijskom razdoblju. Traženje kapitalnog ulaganja od privatnog sektora i više-generacijsko razdoblje koncesije zahtijevaju najbolja rješenja kod zaključivanja ugovora i kod rukovođenja provedbom ugovora kako bi se osigurala kvaliteta i raspoloživost usluge za čitavo vrijeme važenja ugovora, dopuštajući privatnom sektoru zadovoljiti njegov financijski apetit i realizirati odgovarajuću korist od ulaganja.

Varijacije BOOT modela (kao što je Built Own Operate - BOO: Izgradi-Preuzmi u posjed-Posluj) ovise o tome tko je vlasnik infrastrukture (i rizika kapitala) za vrijeme i nakon razdoblja korištenja infrastrukture od strane

---

³⁷ Čulo I. (2002.) Financiranje jedinica lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj, Veleučilište u Požegi & Matica Hrvatska, Požega, str. 119.

privatnog sektora ili o tome je li to razdoblje neograničeno. Postoje također varijacije ovog oblika prema kojima se postojeća infrastruktura može ustupiti privatnom sektoru na renoviranje ili dogradnju, i istome dati na korištenje i održavanje na neki rok ili permanentno. Nažalost, BOOT projekte tradicionalno prate visoki troškovi natječaja i transakcija, zbog složenosti oblika ugovaranja, iako su oni često potrebni da se dobiju najbolji rezultati pregovaranja koje traže stranke javnog i privatnog sektora.

DBFO projekti često se smatraju podvrstom BOOT modela, s jedinom značajnom razlikom da se termin BOOT obično koristi za ekonomske projekte infrastrukture, kojima se usluge izravno pružaju korisnicima-javnosti (naročito kod projekata transporta), dok DBFO karakterizira pružanje usluga javnoj vlasti, pretežno u kontekstu socijalne infrastrukture (tj., vezano za infrastrukturu koja se uvijek isporučuje javnoj vlasti po neto cijeni, kao što su škole i bolnice). Projekti u okviru Privatne financijske inicijative (Private Finance Initiative - PFI), koju čini jedan niz politika koje su prvi put primijenjene u Ujedinjenom Kraljevstvu u 1992. kako bi se olakšalo uključivanje privatnog sektora u razvoj javne infrastrukture i pružanje javnih usluga, su najbolji i najuspješniji oblik DBFO.

DBO projekti sadrže elemente BOOT i DBFO projekata bez financijske komponente, tako da se od privatnog sektora ne zahtjeva izravno kapitalno investiranje u infrastrukturu. Izvoditelju se plaćaju komponente projektiranja i izgradnje po završetku poslova, a za korištenje i održavanje infrastrukture plaća se posebno za dogovoreno razdoblje. Prema tome, postoji razdvajanje funkcija koje su inače integrirane u rješenju s financiranjem u okviru BOOT projekata, iako postoje još neke šanse za izvlačenje koristi od sinergijskog učinka koji rezultira iz povezivanja ugovara za isporuku usluga i ugovora za projektiranje i izgradnju kroz dugoročno razdoblje.

3.4. Ugovaranje javno-privatnog partnerstva

Ugovori definiraju parametre odnosa u JPP i ograničavaju aktivnosti svih stranaka. Ugovori trebaju omogućiti dovoljnu fleksibilnost i kontrolu da se osigura postizanje ciljeva svih stranaka i da se razlike mogu riješiti za dobrobit projekta.

Neki projekti JPP će uključivati brojne stranke i prema tome odgovarajući broj oblika ugovora. Dok se oblici JPP odnosa mogu mijenjati, dotle glavni dokumenti ugovora uglavnom sadrže³⁸:

- sporazum za projekt – to je glavni ugovorni dokument koji opisuje prava i obveze ugovornih stranaka (javne vlasti i privatnih partnera). Postoji mnogo modela za ugovore trebaju biti prilagođeni da zadovolje specifične zahtjeve projekta.
- specifikacija izvedbe – uključuje sve tehničke i financijske zahtjeve i zahtjeve javne vlasti – ugovaratelja u pogledu usluga i treba se posebno vezati za sporazum projekta jer predstavlja jednu cjelinu i definira obveze stranaka u odnosu na te zahtjeve.
- založne garancije – one osiguravaju izravne veze između javne vlasti - ugovaratelja i pojedinih pod-ugovaratelja (kooperanata) koje predloži poduzetnik. Njihova osnovna svrha je stvoriti izravnu odgovornost kooperanta prema javnoj vlasti-ugovaratelju za izvedbu njegovih radova. One su također uvjet za pravo uključivanja u posao.
- izravni sporazumi – oni putem Memoranduma za financiranje reguliraju odnose između javne vlasti-ugovaratelja i vanjskih financijera.

---

³⁸ European Commission, Guidelines for successful Public-Private Partnerships, March 2003., str. 39.

Drugi važni dokumenti ugovora su: ugovori za izgradnju i vođenje poslovanja (operativu, korištenje) i sporazumi o garancijama i zaštiti financiranja. Važno je da se ovi dokumenti pripreme na transparentan način i da su njihove odredbe potpuno razumljive zainteresiranim strankama.

Europska komisija u svojim smjernicama navodi ona pitanja o kojima ugovorne stranke trebaju pregovarati, a namjera tog prikaza nije dati neki određeni model ugovora³⁹.

Tablica 8. Temeljne odredbe ugovora o javno-privatnom partnerstvu

Naslov	Detalj
Opće odredbe ugovora	Zakonski pristupi Zakon o državnoj upravi Zaključak o projektnom sporazumu
Organizacija koncesionara	Zakonski oblik Kapital Važeći računovodstveni standardi
Mjesto projekta, pristup i olakšice	Vlasnik projektne imovine Stjecanje zemljišta za potrebe projekta Olakšice i rješenja tranzita
Financijska rješenja	Financijske obveze koncesionara Utvrđivanje pristojbi i kontrola pristojbi, uključujući ovlasti koncesionara za ubiranje pristojbi Metode kontrole pristojbi, tj. metoda obročne naknade (rate of return method), metoda pokrića troškova (price-cap method) Razmatranje politike kontrole pristojbi Financijske obveze javne vlasti - ugovaratelja, uključujući direktna plaćanja Obveze nabave
Interesi zaštite	Zaštita interesa fizičke imovine Zaštita interesa nematerijalne imovine Zaštita interesa naplate potraživanja Zaštita interesa projektne kompanije
Dodjela koncesije	

³⁹ Izvor: European Commission (2003.) Guidelines for successful Public-Private Partnerships, str. 40.

Naslov	Detalj
Prebacivanje kontrole na projektnu kompaniju	
Izvedbeni radovi	Pregled i odobrenje planova izvedbe Izmjena projektnih uvjeta Ovlasti javne vlasti - ugovaratelja za praćenje izvedbe Razdoblje garancije
Operativa (vođenje poslovanja) infrastrukture	Standardi uspjeha Proširenje usluga Kontinuitet usluga Jednaki tretman kupaca ili korisnika Međusobne povezanosti i pristup mrežama infrastrukture Objava potreba Učvršćivanje ovlasti koncesionara
Opća ugovorna rješenja	Pod-ugovaranje Obveze vezane za korisnike i treće stranke Garancije izvedbe i osiguranje Izmjene uvjeta Oslobađanje od obveza zbog zastoja, viša sila Raskid ugovora i odšteta

Izvor: European Commission (2003.) Guidelines for successful Public-Private Partnerships

3.4.1. Sudionici javno-privatnog partnerstva

- Javni sektor

Jedno od temeljnih pitanja u projektima JPP je utvrditi pravu jedinicu javnog sektora koja će s privatnim sektorom ugovarati ili dogovarati isporuku infrastrukture ili javnih usluga. Jedinica javne vlasti ili čelnik koji ugovara u ime državne vlasti ili vlasti na razini lokalnih jedinica mora imati precizirane zakonske ovlasti za obavljanje neke transakcije. Međutim, kako je privatna isporuka javne infrastrukture relativno nova pojava, čest je slučaj da zakonodavstvo vezano za nabavu javne imovine, infrastrukture i pružanja javnih usluga ili osnivanje jedinica javne vlasti ne navodi poslove za te ovlasti.

Uglavnom, čelnici javne vlasti imaju tu funkciju koja se može obavljati u okviru redovnog upravljanja njihovim djelokrugom. To je relativno široka ovlast, koja olakšava ugovaranje nabave javne imovine, infrastrukture i usluga, uz uvjet da zakonski propisi ne ograničavaju ili isključuju te ovlasti. Ta ovlast, naravno, može u nekim slučajevima biti podložna zakonskoj regulativi ili ograničenjima te ovlasti.

Jednom kad javna vlast uđe u ugovaranje nabave javne imovine ili infrastrukture privatni sektor će zabrinjavati pravo na imunitet kojeg posjeduje vlast i koji se može koristiti da se isključi ili ograniči nadležnost sudova nad zakonima suverene države. U nekim slučajevima i da se odstrani sumnja, može biti potrebno da predstavničko tijelo zakonom ili odlukom utvrdi projektne dokumente ili dokumente za koncesiju, zato da privatnom sektoru pruži veću sigurnost i zaštitu od neprimjerenih ovlasti javne vlasti-ugovaratelja ili da proširi ovlasti ili zaštitu privatnom sektoru, kakvu bi javna vlast trebala imati ukoliko sama isporučuje infrastrukturu.

- Privatni sektor

Sudionici u JPP imaju stranke koje su na neki način uključene u projekt, kao što je izvođenje izgradnje ili upravljanje isporukom usluga. Zapravo, vlast često stiče sigurnost kroz dugoročnu obvezu plaćanja učešća od strane partnera projekta. Međutim, sve više se osnivaju investicijske institucije i posebni fondovi za financiranje infrastrukture u okviru JPP.

Projekti ugovoreni primjenom JPP se općenito izvode financiranjem projekta – koje se često zove ograničeno financiranje resursa. To je uobičajeno sredstvo za izvršavanje projekta pomoću kojeg se novac iz privatnog sektora usmjerava u JPP. Financiranje projekta je važno za razvoj infrastrukture jer je to tehnika kojom se od financijskih institucija i tržišta novca koriste velike svote novca za pojedine svrhe, dok sponzori projekta nemaju dovoljno financijskih sredstava. Zajmodavci projekta financiraju projekt tako da ih samo (ili većim dijelom) interesira tok novca i zarada od projekta kao izvor sredstava iz kojeg će se namiriti te imovina projekta kao garancija za zajam.

Obično se kaže da financiranje JPP projekta, kojim se daju i vraćaju sredstva kroz jedno duže razdoblje ugovora zaključenog s vlasti, povećava uspješnost izvedbe JPP projekta zato što osigurava visoku motivaciju partnera privatnog sektora (i njegovih financijera) da pravodobno i kvalitetnije isporuče usluge. To je zato jer prihodi počinju teći kad se infrastruktura izgradi i stavi u pogon, a kontinuirano plaćanje uglavnom ovisi o zadovoljavanu pojedinih kriterija uspješnosti izvedbe⁴⁰.

Korist koju dobiva javna vlast od zaključenja posla sa samo jednim subjektom za financiranje projekta, koji je preuzeo punu odgovornost za sve aspekte projekta, je u tome da je to najučinkovitiji oblik za izvlačenje koristi od djelomičnog ili punog pristupa životnog ciklusa rizika. Odnosno, postoji čvrsti poticaj da se osigura da se planiranje i izgradnja spoje u jednu djelotvornu fazu poslovanja.

Međutim, glavni izvoditelj projekta ne posjeduje tehničko znanje za izvođenje svih aspekata projekta i zato će privatne stranke uključiti kooperante, kao što su kooperanti za projektiranje i izgradnju te vođenje operative i održavanje, koji raspolažu raznim aspektima tehničkih znanja za određeni projekt.

3.4.2. Struktura ugovora o javno-privatnom partnerstvu

Odnos JPP je u svojoj biti ugovorne naravi čije su projektne mogućnosti pretežno određene odredbama ugovora za razliku od tržišnih zakona. Složen i dalekosežni karakter JPP projekta rezultat su izrade kompliciranih ugovornih dokumenata, s obzirom da stranke javnog i privatnog sektora pokušavaju utvrditi složene specifičnosti projekta i sva moguća buduća zbivanja. U odnosima JPP koji se protežu kroz međugeneracijska razdoblja koncesija, uspješnosti svakog projekta ovisi o jasnoći nabave i zahtjevima usluge te vrednovanju uspješnosti izvedbe. Međutim, ako infrastruktura treba

---

⁴⁰ HM Treasury (2006.) PFI: strengthening long-term partnerships, UK, str. 22.

zadovoljiti svoje društvene ciljeve bitno je zadržati fleksibilnost i djelotvorno riješiti nepredvidive rizike. Iako se je na temelju iskustava u mnogome transformirao način ugovaranja JPP odnosa, osnovni elementi ugovaranja su se zadržali. Sažet opis svakog od osnovnih elemenata ugovora daje se u kontekstu JPP u nastavku ovog poglavlja⁴¹.

a) Projektni dokument

Iako će se oblici ugovora za privatno financiranje projekta do neke razine razlikovati što ovisi o korištenom modelu JPP odnosa, jezgru ugovora za JPP projekt čini projektni dokument. Ovaj ugovorni dokument opisuje uvjete pod kojima:

- privatni sektor mora financirati, projektirati i izgrađivati određenu imovinu ili infrastrukturu,
- privatni sektor mora voditi poslovanje (operativu), održavati i popravljati infrastrukturu,
- partner privatnog sektora mora na kraju isteka roka projekta javnoj vlasti predati u posjed infrastrukturu (ova obveza može biti jedna od opcija ili može biti predmet neke vrste plaćanja, ovisno o obliku transakcije),
- se neka vrsta prava vlasništva na posjed kao zakup ili licenca daju partneru privatnog sektora za mjesto na kojem treba graditi infrastrukturu,
- se dogovaraju i utvrđuju prihodi ostvareni od privatno financiranog projekta, bez obzira da li se ti prihodi sastoje od naknada koje se zasnivaju na pružanju usluga ili su rezultat direktno zaračunatih pristojbi ili naplaćenih pristojbi (naknada) za korištenje infrastrukture te
- se utvrđuje okvir za dodjelu rizika projekta koji su vezani za druge aspekte kao što su između ostalih zahtjevi okruženja, skriveni uvjeti,

---

⁴¹ Evans J. and Bowman D.: Getting the contract right, citirano djelo (Carsten G. and Graeme H.: The Challenge of Public Private Partnership), str. 70.

odobravanje projekta, izmjene zbog izmjena zakona, gubitka, štete i osiguranja, poreza i intelektualnog vlasništva.

b) Financiranje

Obveze financiranja infrastrukture obično se ispunjavaju kroz razne oblike sudjelovanja dioničara, oblike pod-zaduživanja i kroz oblike financiranja u okviru nadređenog projekta. Oblici financiranja projekta uglavnom se utvrđuju (ugovoraju) dokumentima o financiranju (ugovori o pozajmici, ugovori o sufinanciranju itd.), dokumentima osiguranja (hipoteke, terećenja, prijenosne isprave, itd.), garancijama i drugim dokumentima potpore sponzora (često se daju ograničene garancije, čak za financiranje pojedinih dijelova projekta, naročito u fazi izgradnje projekta) kao i dokumentima pod-zaduživanja i među-kreditiranja (gdje postoji više od jednog izvora financiranja).

Najvažniji aspekti ovih dokumenata su pravodobnost financiranja, mogućnost prekida pristanka ili odustajanje od financiranja, zahtjevi osiguranja stranaka koje sudjeluju u financiranju i fleksibilnost prilagodbe dodijeljenom riziku iz osnovnog ugovora zaključenog s javnom vlasti, uključujući i rizike vezane za izmjene projekta i korištenje osiguranja.

c) Pod-ugovaranje (kooperacija)

Partner privatnog sektora ispunjava svoje obveze u okviru projektnog dokumenta za projektiranje i izgradnju i kroz ustupanje dobara koje su predmet JPP jednom ili više kooperanata za projektiranje i izgradnju. Ovi oblici se uglavnom dalje osiguravaju klasičnom zaštitom izgradnje, kao što su zalog za dobro izvršenje posla (performance bond) i garancijska rješenja.

Partner privatnog sektora ispunjava svoje obveze za vođenje poslovanja (operative), čišćenje, održavanje, popravak infrastrukture putem zaključivanja jednog ili više ugovora za vođenje operative i održavanje s kooperantima. I

ovdje može biti potrebno uvesti osiguranje raznim davanjem zalogu i garancijskih rješenja.

Sama vrsta prebacivanja obveza s glavnog investitora na kooperante često povlači za sobom potrebu uvođenja dokumenta za koordinaciju između kooperanata, da se olakšaju međusobne veze kooperanata bez prava potraživanja prema glavnom investitoru.

d) Zaštita, tripartitni dokumenti i dokumenti pristanka

Može biti potrebno da glavni investitor pruži sigurnost raznim strankama, uključujući zajmodavce, da osiguraju svoje obveze prema ugovorima o zajmu kao i prema državi da osigura svoje obveze prema projektnom dokumentu, naročito gdje stranka privatnog sektora plaća javnoj vlasti naknadu za koncesiju.

Tripartitni ili izravni dokument između tijela javne vlasti, glavnog investitora radova (privatnog sektora) i financijera uvodi se zbog određenih razloga. Taj dokument:

- evidentira pristanak države da daje jamstvo u korist financijera, naročito vezano za prava navedena u projektnom dokumentu,
- navodi prioritete između danih jamstava u ime države i onih koji su ustupljeni financijerima,
- regulira učvršćenje zaštite financijerovih interesa preko uključivanja u projekt i doznačivanje sredstava te
- sadrži druge ugovore vezane za razmjenu informacija, korištenje sredstava osiguranja i slično.

Postoje i drugi tripartitni dokumenti ili dokumenti pristanka između tijela javne vlasti i kooperanata te između financijera i kooperanata. Oni također omogućuju učvršćivanje zaštite interesa i što je važno, omogućuju nastavak projektiranja i izgradnje ili funkcije vođenja poslovanja prema odabranoj opciji glavnog ugovaratelja.

e) Drugi dokumenti

Mogu postojati i drugi važni ugovori, što ovisi o organizaciji transakcija i o uključenim strankama. Primjerice, projekti JPP mogu zahtijevati dokumente međusobnih odnosa, dokumente razvoja, rješenja državnog jamstva (gdje je stranka-ugovaratelj zakonsko tijelo kojem država ne daje druge financijske potpore) i naravno, police osiguranja.

3.4.3. Prilagođavanje promjenama i fleksibilnost

Međugeneracijski karakter JPP ugovora i njihov društveni značaj utječu na sve ugovorne stranke i njihovo sudjelovanje u projektu. Kod projekata koji uključuju javnu imovinu i zajedničko snošenje rizika kroz razdoblje od 25-30 godina, fleksibilnost je obvezna za uspjeh tih projekata. Potreba prilagodbe izmjenama JPP projekta za vrijeme korištenja infrastrukture i ostvarivanja društvenih ciljeva, mora se na samom početku dovesti u ravnotežu s potrebnom sigurnosti i pristankom sudionika privatnog sektora. Zato, stupanj fleksibilnosti treba jasno iskazati u okviru ugovornih uvjeta projekta i ne treba ga prepustiti slobodnom tumačenju svake stranke. Postoji jedan broj mogućih rješenja, uključujući odredbe kao što su⁴²:

- a) režim koji dozvoljava svakoj stranci da predloži izmjenu i relevantne učinke takve izmjene na uspješnost izvedbe i koštanje projekta i stranke će se sastati da rasprave i dogovore rješenja s obzirom na određene kriterije,
- b) može se dogoditi da se, kod projekata koje financira vlast, financijski učinak svake potrebne promjene može dogovoriti unaprijed na bazi utvrđenih jediničnih cijena inputa i maksimalnih cijena zarade,

---

⁴² Evans J. and Bowman D.: Getting the contract right, citirano djelo (Carsten G. and Graeme H.: The Challenge of Public Private Partnership), str. 74.

c) mogu postojati odredbe s kojima vlast preuzima obvezu davanja pomoći ili da preuzima rizike funkcioniranja i/ili rizike prihoda i troškova vezanih za pojedine izmjene, s obzirom na to da bi vlast inače preuzela rizike tih izmjena. Primjerice, vezano za sve veću potražnju korištenja društvene infrastrukture, vlast može plaćati kapitalne i operativne troškove zbog potrebe dogradnje neke bolnice ili škole,

d) može se dogoditi da se usvoji modularan pristup za određenu infrastrukturu, prema kojem se u početku u projekt može ugraditi mehanizam obračuna za dodatne komponente kada to bude potrebno,

e) osim toga ili kao alternativa modularnom rješenju, neki mehanizam za izmjenu u okviru ugovornog dokumenta jednog projekta može specificirati jedan broj rješenja za prilagodbu pojedinim promjenama, koje mogu obuhvatiti, primjerice produžetak roka koncesijskog ili projektnog dokumenta, plaćanje dokapitalizacije od strane javne vlasti ili rješenja za refinanciranje.

3.5. Preuvjeti za uspješnu primjenu projekata javno-privatnog partnerstva

- financiranje izgradnje javne infrastrukture primjenom JPP treba odabrati samo nakon sveobuhvatne analize učinkovitosti odnosno uspješnosti svih mogućih opcija da bi se izbjegla opasnost koja se krije u tome što javna vlast ne mora imati novčana sredstva da izgradi kapitalne objekte, a da se na taj način ne povećava javni dug. Odluka o prihvaćanju ugovaranja projekta putem JPP treba biti bazirana na realističnoj, sistematičnoj i sveobuhvatnoj analizi prednosti i rizika. U najvažnijoj fazi nabave odnosno prije potpisivanja ugovora potrebno je izraditi procjenu koja mora biti temeljena na tome da učinkovitost

projekta primjenom JPP bolja od nabave uobičajenim postupkom javne nabave,

- postupak povjeravanja poslova odnosno ugovaranja primjenom JPP iziskuje značajne troškove koje bi trebalo uzeti u obzir pri procjeni koji postupak nabave treba primijeniti. Osobito su značajni troškovi angažiranja savjetnika koji bi se bi se protekom vremena trebali smanjivati zbog rastućeg iskustva zaposlenika u tijelima javne vlasti. Također bi tijelo javne vlasti trebalo biti obzirno i s troškovima ponuditelja jer značajni troškovi ponuditelja utječu na to da javna vlast ili korisnici više plaćaju u budućnosti,
- ugovori o JPP između tijela javne vlasti i privatnog ugovaratelja imaju dugotrajne odnose i trebaju biti sačinjeni za dugo partnerstvo, gdje obje strane otvoreno dijele potpune informacije i rade zajedno na rješavanju problema (to zahtjeva jasne odredbe o tome kako će uspješnost biti nadzirana, problemi biti riješeni te na koji način će nove usluge ili promjene biti uvedene). Ugovorima treba vezati uspješnost primjene kroz visinu plaćanja usluge. Ugovori trebaju sadržavati mehanizme za usporedbu troškova odnosno cijena usluga kao što je uspoređivanje sa sličnom djelatnosti kojom tržište testira uspješnost i to za vrijeme čitavog vijeka projekta. Isto tako, ugovori koji su dugoročne prirode moraju dopuštati fleksibilnost radi promjene okolnosti, a koje trebaju biti u vezi s alternativama u pružanju usluga koje su predviđene prvotnim specifičnostima,
- također je važno ugovoriti da javna vlast treba imati mogućnosti da dijeli prednosti i uspješnost partnerstva s privatnim ugovarateljem što znači da treba dijeliti koristi ukoliko se stvore mogućnosti za bolje financijske uvjete i financijeri projekta primijene refinanciranje odnosno omoguće povoljnije financiranje. Budući da uspješnost JPP nije nikad zasluga jedne strane već će uspjeh doći ako javna vlast i

- privatni partner rade efektivno zajedno te bi trebali dijeliti i korist od refinanciranja,
- najvažnije za dobro upravljanje projektom je imati osoblje s odgovarajućim iskustvima te je potrebno dati poticaj za razvijanje vještina upravljanja projektom da bi se postigli najbolji uvjeti u provedbi pojedinog projekta ugovorenog primjenom JPP,
  - jedna od najvažnijih odredbi pri ugovaranju projekata primjenom JPP je u tome da privatni ugovaratelj mora preuzeti odgovarajući rizik za vraćanje objekta odnosno prepuštanje objekta na upravljanje javnoj vlasti uz odgovarajuću odštetu ukoliko ugovaratelj ne može upravljati rizikom koji je preuzeo. Tijela javne vlasti moraju biti sigurna da je podjela rizika u projektima JPP realna što znači da transfer rizika ne može zaštititi javnu vlast od rizika da privatni partner jednostavno prestane isporučivati uslugu koja može biti ključna javna usluga. Raspoloživi pravni lijekovi ne mogu u potpunosti kompenzirati prekid i rizik poslovanja koji mogu nastupiti te je važno da tijelo javne vlasti u potpunosti razumije i transferiranim rizicima aktivno upravlja.

3.6. Primjena javno-privatnog partnerstva u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj JPP se javlja kod financiranja nekoliko infrastrukturnih projekata, a zadnjih godina u praksi su zaživjeli projekti na području obrazovanja, izgradnji objekata javne uprave, izgradnji sportske i urbane infrastrukture i drugo. Donošenjem Smjernica za primjenu ugovornih oblika javno-privatnog partnerstva koje je donijela Vlada Republike Hrvatske u lipnju 2006. dolazi do intenziviranja aktivnosti JPP (Narodne novine 98/06).

U 2008. se započelo sa sustavnijim pristupom ovoj problematici donošenjem zakonskog okvira za primjenu JPP. Zakon o javno-privatnom partnerstvu

donesen je koncem 2008. (Narodne novine 129/08), a na temelju spomenutog krovnog Zakona donijeti su podzakonski akti i to: Uredba o kriterijima ocjene i odobravanja projekata javno-privatnog partnerstva (Narodne novine 56/09), Uredba o sadržaju ugovora o javno-privatnom partnerstvu (Narodne novine 56/09), Uredbu o nadzoru provedbe projekata javno-privatnog partnerstva (Narodne novine 56/09) i Uredbu o izobrazbi sudionika u postupcima pripreme i provedbe projekata javno-privatnog partnerstva (Narodne novine 56/09). Osim spomenutih Vlada Republike Hrvatske u siječnju 2009. donijela Strateški okvir za razvoj javno-privatnog partnerstva u Republici Hrvatskoj.

Zaključak

Ugovaranje projekata JPP motivirana je u prvom redu ograničenjima u dostupnosti javnih izvora financiranja uz istodobne napore prema povećanju kvalitete i efikasnosti javnih usluga. Korištenje modela JPP ima pozitivne učinke ali također treba upozoriti i na činjenicu da je riječ o vrlo složenim modelima kako za javnu vlast tako i za privatnog partnera. Ugovaranje projekata JPP treba smatrati kao jednu od mogućnosti koja se može primijeniti tamo gdje se mogu dokazati jasne prednosti i koristi u odnosu na tradicionalni način financiranja velikih infrastrukturnih projekata.

Financiranje regionalnog razvitka – načini i modeli

---

4. MEĐUNARODNE FINACIJSKE INSTITUCIJE I NJIHOV UTJECAJ NA FINANCIRANJE REGIONALNOG RAZVITKA

Prof. dr.sc. Branko Matić

Maja Vretenar, dipl.oec.

Međunarodne ekonomske odnose čini ukupnost svih veza i odnosa između pojedinih država, dok njihova razvijenost ovisi o stupnju integriranosti svjetske ekonomije, institucionalnih struktura te političkih odnosa u svijetu. Zadaća je međunarodnog monetarnog sustava opskrba svijeta odgovarajućom veličinom međunarodne likvidnosti, pa sukladno tomu “međunarodni monetarni sustav čini skup međunarodnih sporazuma o sustavu međunarodnih plaćanja i skup međunarodnih institucija koje ta plaćanja omogućuju ili olakšavaju.”⁴³

Međunarodni odnosi tijekom vremena razvijali su se uglavnom na bilateralnoj osnovi između zemalja, što je pogodovalo unapređenju njihove razmjene. Tako u vrijeme zlatnog standarda, koji je trajao od oko 1870. godine do Prvog svjetskog rata, međunarodni ekonomski sustav prati relativno slobodna trgovina te stabilnost cijena. Stabilnost cijena u vrijeme zlatnog standarda „pripisivana je malom porastu zlata, odnosno malom porastu novčane mase i velikoj elastičnosti ponude zlata na promjenu cijena. Uz uvjet da je proizvodnja zlata mogla biti povećana po istoj stopi kao i svjetska razmjena ovaj je sustav mogao dobro funkcionirati. Međutim, proizvodnja zlata rasla je sporije od svjetske trgovine, njegova je ponuda bila neelastična, što je dovelo u pitanje međunarodnu likvidnost i otežalo razvoj međunarodne razmjene.”⁴⁴ Mnoge zemlje se suočavaju sa deflacijom što u konačnici usložnjava ovo stanje. U daljnjem razvoju međunarodnog monetarnog sustava, trgovinska politika merkantilizma potiče međunarodnu razmjenu, radi priliva zlata i povećanja bogatstva države, dok liberalizam 19. st. uspijeva osjetno smanjiti trgovinske barijere i restrikcije.

Prvi svjetski rat unosi mnoge promjene u sferi međunarodne trgovine i financija, koje su rezultirale velikom neravnotežom u bilanci plaćanja pojedinih zemalja te problemima u monetarnoj sferi (prvenstveno u stabilnosti tečajeva i konvertibilnosti valuta). Najčešće je zlatni sustav bio

---

⁴³ Babić, M.: Međunarodna ekonomija, treće izdanje, Mate, Zagreb, 1993., str. 317.

⁴⁴ Babić, M.: Međunarodna ekonomija, treće izdanje, Mate, Zagreb, 1993., str. 320.

kočnica daljnjeg razvitka, no definitivni raspad međunarodni monetarni sustav doživljava Drugim svjetskim ratom.

Stoga se 1944. godine u Bretton Woodsu (New Hampshire – Sjedinjene Američke Države (SAD)) održava međunarodna financijska konferencija koja ima za cilj rješavanje svjetskih monetarnih problema, a njezino održavanje rezultira:⁴⁵

- 1.) osnivanjem Međunarodnog monetarnog fonda i Međunarodne banke za obnovu i razvoj;
- 2.) uvođenjem zlatno-deviznog standarda s fiksnim deviznim tečajevima prema zlatu ili američkom dolaru;
- 3.) dogovorom o načinu promjene deviznog tečaja u slučaju neravnoteže platne bilance.

S obzirom na prethodno navedeno, svjetska zajednica kreće u izgradnju takvog međunarodnog monetarnog sustava koji za glavni cilj ima rješavanje problema stabilnosti nacionalnih valuta, te na toj stabilnosti omogućavanje međunarodne razmjene između pojedinih zemalja, kao i njezin stalni napredak.

4.1. Međunarodni monetarni fond

Jedna od najvažnijih financijskih institucija današnjeg međunarodnog monetarnog sustava je Međunarodni monetarni fond – MMF (eng. International Monetary Fund – IMF). Međunarodni monetarni fond je specijalizirana institucija Organizacije Ujedinjenih naroda sa stalnim sjedištem u Washingtonu, a danas ima 186 zemalja članica te vlastitu strukturu upravljanja. Djelovanje MMF prvenstveno se odnosi na uspostavljanje ekonomske stabilnosti u svijetu, financiranje članica koje su se

---

⁴⁵ Strahinja, D. (2002.) Međunarodna ekonomija, Express digitalni tisak, Rijeka, str. 181.

našle u raznim ekonomskim poremećajima te davanje savjeta za uspostavljanje makroekonomske ravnoteže.

Njegove prvobitne članice jesu one zemlje koje su bile zastupljene na Monetarnoj i financijskoj konferenciji Ujedinjenih naroda, čije su vlade prihvatile članstvo prije 31. prosinca 1945. godine, kada je Fond formalno osnovan, iako su njegove prve operacije započele tek 1947. godine. Svrha osnivanja Međunarodnog monetarnog fonda prema odredbama Statuta jest:⁴⁶

- 1.) da razvija međunarodnu monetarnu suradnju preko jedne stalne ustanove koja služi za savjetovanje i suradnju na međunarodnim monetarnim problemima;
- 2.) da olakšava širenje i podjednak porast međunarodne trgovinske razmjene i tako pridonosi unapređivanju i održavanju visoke razine zaposlenosti i realnog dohotka te razvoju mogućnosti proizvodnje svih članica, kao prvenstvenim ciljevima ekonomske politike;
- 3.) da radi na stabilnosti tečajeva, održava pravilne intervalutarne odnose između članica i izbjegava konkurentsko obaranje tečajeva;
- 4.) da pomaže u uspostavljanju multilateralnog sistema plaćanja po tekućim transakcijama između članica i u uklanjanju deviznih ograničenja koja koče porast svjetske trgovinske razmjene;
- 5.) da uliva sigurnost članicama stavljajući im privremeno na raspolaganje, uz odgovarajuća osiguranja, opća sredstva Fonda, dajući im na taj način priliku da isprave neravnotežu u svojoj platnoj bilanci bez pribjegavanja mjerama koje su štetne za nacionalno ili međunarodno blagostanje;
- 6.) da u skladu s izloženim skraćuje trajanje i smanjuje stupanj neravnoteže u međunarodnim platnim bilancama članica.

---

⁴⁶ Statut Međunarodnog monetarnog fonda, članak I, st. 1., Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 3/92.,
dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1992_12_3_7.html,
(13.09.2009.)

Upravna struktura Fonda sastoji se od:

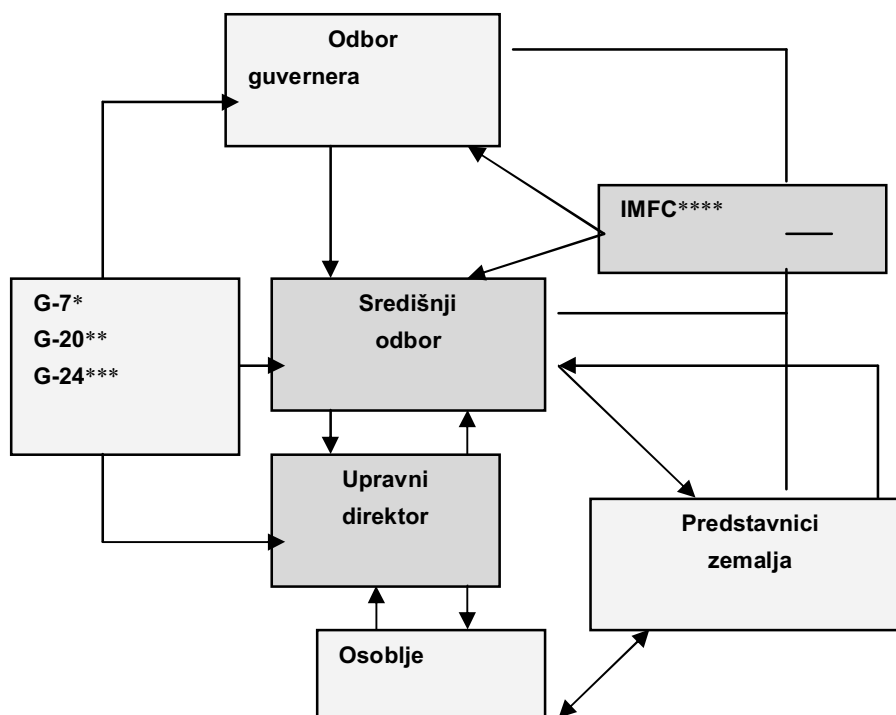
- 1.) Odbora guvernera (eng. Board of Governors)
- 2.) Izvršnog odbora (eng. Executive Board)
- 3.) Upravnog direktora (eng. Managing Director) i ostalog osoblja.

Najviši organ MMF-a je Odbor guvernera koji se sastoji od predstavnika (najčešće ministara financija i guvernera središnjih banaka) svih zemalja članica. Odbor guvernera sastaje se redovito godišnje te kada to zatraži Izvršni odbor. Odbor guvernera te Izvršni odbor mogu, u granicama svojih ovlasti, donositi pravila i propise koji su potrebni za vođenje poslova Fonda. Odbor guvernera određuje primanja izvršnim direktorima i njihovim zamjenicima te plaću i uvjete ugovora u službi generalnog direktora.

Izvršni odbor je odgovoran za vođenje tekućih poslova kao i za pripremu godišnjeg izvještaja u kojem se raspravlja o svim aktivnostima MMF-a i daju preporuke za rješavanje tekućih problema. Sastoji se od 20 izvršnih direktora od kojih pet imenuju članice s najvećim kvotama, a petnaesticu biraju ostale članice.

Izvršni direktori predstavljaju MMF u svojim zemljama ili grupama zemalja koje su ih izabrale. Izvršni odbor ujedno izabire Upravnog direktora. Upravni direktor predsjednik je Izvršnog odbora, ali bez prava glasa. Naime, on može prisustvovati sastancima Odbora guvernera, ali na tim sastancima ne glasa. Ujedno je nadređeni osoblju zaposlenom u Fondu, a također je odgovoran za organizaciju, imenovanja i otpuštanja tog istog osoblja.

Slika 1. Struktura upravljanja Međunarodnog monetarnog fonda (MMF-a)

Izvor: službene stranice MMF-a, dostupno na <http://www.imf.org/external/about/govstruct.htm>, (14.09.2009.)

*zemlje članice G-7 su grupa gospodarski najrazvijenijih zemalja, a čine ih SAD, Kanada, Japan, Njemačka, Italija, Francuska i Velika Britanija + Rusija (tzv. G-8) **skupinu G-20 predstavlja devetnaest ministara financija i guvernera središnjih banaka gospodarski najrazvijenijih zemalja svijeta te Europska Unija kao zasebna cjelina. To su: Argentina, Australija, Brazil, Kanada, Kina, Francuska, Njemačka, Indija, Indonezija, Italija, Japan, Meksiko, Rusija, Saudijska Arabija, Južnoafrička Republika, Južna Koreja, Turska, Velika Britanija, SAD + Europska unija. ***G-24 čine zemlje u razvoju s područja Afrike, Azije i Latinske Amerike čiji je cilj učvrstiti pozicije zemalja u razvoju na monetarnom i financijskom polju. U ovu skupinu zemalja predstavljaju: Alžir, Argentina, Brazil, Kina (zemlja

promatrač), Kolumbija, Demokratska Republika Kongo, Cote d'Ivoire, Egipat, Etiopija, Gabon, Gana, Gvatemala, Indija, Iran, Libanon, Meksiko, Nigerija, Pakistan, Peru, Filipini, Južna Afrika, Šri Lanka, Sirija, Trinidad i Tobago i Venezuela.

****Međunarodni monetarni i finansijski odbor (eng. International Monetary and Financial Committee)

Međunarodni monetarni fond organiziran je regionalno i funkcionalno. Postoji pet regionalnih sektora: sektor za Afriku (eng. African Department) - uključuje 47 zemalja članica⁴⁷; sektor za Aziju i Pacifik (eng. Asia and Pacific Department) - uključuje 45 zemalja članica⁴⁸; sektor za Europu (eng. European Department) - uključuje 46 zemalja, od čega su 42 članice⁴⁹ MMF-a.

Četvrti i peti regionalni sektor čine sektor za Središnji istok (eng. Middle East) koji uključuje 19 zemalja članica⁵⁰ te sektor za američki kontinent (eng. Western Hemisphere Department) koji uključuje 33 zemlje članice⁵¹.

---

⁴⁷ Čine ih: Angola, Benin, Bocvana, Burkina Faso, Burundi, Kamerun, Cape Verde, Srednjoafrička Republika, Čad, Komori, Demokratska Republika Kongo, Republika Kongo, Cote d'Ivoire, Ekvatorska Gvineja, Eritreja, Etiopija, Gambija, Gana, Gvineja, Gvineja Bisau, Kenija, Lesoto, Liberija, Madagaskar, Malavi, Mali, Mauritanija, Mauricijus, Mozambik, Nambija, Niger, Nigerija, Ruanda, Sveti Toma i Prinsipe, Senegal, Sejšeli, Sijera Leone, Somalia, Južna Afrika, Sudan, Svazi, Tanzanija, Togo, Uganda, Zambija i Zimbabve.

⁴⁸ Čine ih: Afganistan, Australija, Armenija, Azerbejdžan, Bangladeš, Butan, Brunej Darussalam, Kambodža, Kina, Fidži, Gruzija, Indija, Indonezija, Izrael, Japan, Kiribati, Koreja, Kazahstan, Kirgistan, Laoska Narodna Demokratska Republika, Malezija, Maldivi, Maršalovi Otoci, Mikronezija, Mongolija, Mjanmar, Nepal, Novi Zeland, Pakistan, Palau, Papua Nova Gvineja, Filipini, Samoa, Saudijska Arabija, Singapur, Solomonski Otoci, Šri Lanka, Tajland, Timor-Lesete, Tonga, Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Vanuatu i Vijetnam.

⁴⁹ Čine ih: Albanija, Austrija, Bjelorusija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Cipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Mađarska, Island, Italija, Irska, Kosovo, Latvija, Litva, Luksemburg, Makedonija, Malta, Moldavija, Crna Gora, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugal, Rumunjska, Rusija, San Marino, Srbija, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Švedska, Švicarska, Turska, Ukrajina i Velika Britanija.

⁵⁰ Čine ih: Alžir, Bahrein, Džibuti, Egipat, Gabon, Iran, Irak, Kuvajt, Libanon, Libijska Arapska Džamahirija, Maroko, Oman, Katar, Sirijska Arapska Republika, Tunis, Ujedinjeni Arapski Emirati, Jordan i Jemen.

⁵¹ Čine ih: Antigva i Barbuda, Argentina, Bahami, Barbados, Belize, Bolivija, Brazil, Kanada, Čile, Kolumbija, Kostarika, Dominika, Dominikanska Republika, Ekvador, El

„Funkcionalni sektori u organizaciji MMF-a su: administrativni sektor, sektor financija i računovodstva, fiskalni sektor, sektor središnje banke, sektor deviznih i trgovinskih odnosa, pravni sektor, istraživački sektor, Institut MMF-a i sekretarijat Fonda.”⁵²

4.1.1. Uloge MMF-a u okviru međunarodnog monetarnog sustava te sredstva i oblici kreditiranja članica

Dvije su glavne uloge MMF-a u okviru međunarodnog monetarnog sustava – monetarna i kreditna funkcija. „U okviru monetarne funkcije Fond ima ulogu stabilizatora deviznih i monetarnih oscilacija svojih članica, te ulaže napore za povećanje efikasnosti platno bilančnih politika i uspostave ravnoteže ukupnih međunarodnih monetarnih kretanja.”⁵³ Sukladno tomu, članice prihvataju opće principe Fonda te prava i obveze da će svoje politike voditi u skladu s odredbama temeljnog sporazuma, točnije članice se obavezuju:⁵⁴

- 1.) usmjeravati svoju ekonomsku i financijsku politiku u pravcu održavanja ujednačenoga privrednog porasta uz razumnu stabilnost cijena;
- 2.) težiti unaprjeđenju stabilnosti održavanjem središnjih gospodarskih i financijskih uvjeta te takvoga monetarnog sistema koji ne dovodi do naglih poremećaja;

Salvador, Grenada, Gvatemala, Gvajana, Haiti, Honduras, Jamajka, Meksiko, Nikaragva, Panama, Peru, Sveti Kristofor i Nevis, Sveta Lucija, Sveti Vincent i Grenadini, Surinam, Trinidad i Tobago, Sjedinjene Američke Države, Urugvaj i Venezuela.

⁵² Prijevod autora – službene stranice MMF-a / Staff of international civil servants, dostupno na <http://www.imf.org/external/about/staff.htm>, (14.09.2009.)

⁵³ Prijevod autora – službene stranice MMF-a / What we do, dostupno na <http://www.imf.org/external/about/overview.htm>, (14.09.2009.)

⁵⁴ Statut Međunarodnog monetarnog fonda, članak IV, st. 1., Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 3/92., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1992_12_3_7.html, (13.09.2009.)

- 3.) izbjegavati manipuliranje deviznim tečajevima ili međunarodnim monetarnim sistemom, radi sprečavanja uspješnog prilagođavanja platnih bilanci ili postizanja neopravdane konkurentske prednosti nad drugim članicama.

Druga funkcija MMF-a odnosi se na osiguranje kredita svojim članicama, a u cilju financiranja deficita u njihovim platnim bilancama. Kreditne mogućnosti Fonda ovise o uplaćenim kvotama zemalja članica. „Kvote se razlikuju u veličinama nacionalnog dohotka svake članice, njezinog uvoza i udjela izvoza u nacionalnom dohotku. Na temelju veličine kvote određuje se glasačka moć svake članice.”⁵⁵ Kvota se uplaćuje 75% u nacionalnoj valuti i 25% u specijalnim pravima vučenja (eng. Special Drawing Rights – SDR) ili drugim valutama (američkim dolarima, funtama, eurima, jenima). Specijalna prava vučenja (SPV) je obračunska jedinica MMF-a koja služi za razmjenu između pojedinih centralnih banaka članica Fonda, kao i između tih centralnih banaka i samog MMF-a. U samome početku funkcioniranja MMF-a članice su 25% kvote uplaćivale u zlatu, da bi nakon uspostavljanja Fondove obračunske valute 1969. godine članicama bilo omogućeno uplaćivanje u SPV.⁵⁶

Pored kvota manji izvori sredstava koje MMF koristi za davanje kredita su dohodak od investicija, prihodi od kamata na odobrene kredite i sl. Kreditna politika Fonda uključuje nekoliko različitih kreditnih mogućnosti:

- 1.) osnovne kreditne mogućnosti (eng. Basic Credit Facilities) – kod ovih mogućnosti članice mogu svojom valutom kupovati druge valute ili SPV. Kredit se smatra otplaćen kada članica u potpunosti uplati protuvrijednost u domaćoj valuti, a može se zadužiti do 25% upisane kvote. „Rezervna tranša predstavlja razliku između upisane kvote

---

⁵⁵ Prijevod autora – službene stranice MMF-a / Quotas, dostupno na <http://www.imf.org/external/about/quotas.htm>, (14.09.2009.)

⁵⁶ više o SPV dostupno na službenim stranicama MMF-a, <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/sdr.htm> (14.09.2009.)

zemlje i iznosa u nacionalnoj valuti koji za tu zemlju drži Fond”⁵⁷. Uzimanjem kredita na ovoj osnovi zemlja uplaćuje punu protuvrijednost tranše MMF-u u svojoj valuti, a na taj način dio kvote koji je članica uplatila u SPV konvertita se u nacionalnu valutu. Nova zaduženja kod MMF-a ukoliko je zemlja iskoristila rezervnu tranšu odobravaju se svake četiri godine u visini 25% vrijednosti kvote.

- 2.) produljene kreditne mogućnosti (eng. Extended Credit Facilities) – ove kreditne mogućnosti predstavljaju dodatno financiranje članica od strane MMF-a. Najzastupljeniji oblik korištenja sredstava Fonda kod ovih kreditnih mogućnosti su stand - by aranžmani. Prilikom odobrenja ove vrste pomoći, MMF precizira uvjete i kriterije koje je potrebno ostvariti za dobivanje kredita, jer su stand - by aranžmani namijenjeni za prevladavanje složenih platnobilančnih poremećaja uzrokovani strukturom valutnih poremećaja pojedine zemlje tražitelja kredita. Zemlja tražitelj treba MMF-u podnijeti Zahtjev za odobrenje stand - by aranžmana te pismo namjere (eng. Letter of Intent) koje sadrži mjere za stabilizaciju i prevladavanje stanja u kojem se nalazi. Temeljem prethodnog Fond utvrđuje kriterije za odobrenje kredita i odobrava prvu tranšu kreditnog aranžmana. Prije svake sljedeće tranše, tj. isplate obroka po stand - by aranžmanu članica mora postupiti u skladu s pismom namjere, te predložiti Fondu relevantne pokazatelje kao potvrdu ispunjenja preuzetih obveza.
- 3.) proširena kreditna politika (eng. Enlarged Access Policy) – zemljama koje imaju dugoročne platnobilančne poremećaje Fond odobrava sredstva kroz više kratkoročnih tranši, čiji ukupni rok otplate odgovara dugoročnim kreditnim linijama.

---

⁵⁷ Strahinja, D. (2002.) Međunarodna ekonomija, Express digitalni tisak, Rijeka, str. 184.

- 4.) posebne mogućnosti (eng. Special Facilities) – ove mogućnosti namijenjene su najmanje razvijenim zemljama s platnobilančnim problemima kao i smanjenom solventnošću zbog pada izvoznih prihoda. Ovim zemljama nude se dvije mogućnosti kreditiranja, a to su kompenzatorne mogućnosti kreditiranja (eng. Compesatory Facilities) za financiranje deficita platne bilance te financiranje programa stabilizacije cijena primarnih proizvoda (eng. Buffer Stock).
- 5.) financiranje strukturalnog prilagođavanja (eng. Structural Adjustment Facility) – osim rezervne tranše svi ostali oblici financiranja uvjetovani su određenim pravilima putem kojih se odstranjuju određeni oblici ekonomskih poremećaja. Zemlja koja traži kredit mora prihvatiti prijedloge MMF-a u vezi primjene mjera i instrumenta ekonomske politike kako bi se na vrijeme uklonili njezini gospodarski poremećaji. Ovdje se najčešće koriste programi po stand-by aranžmanima te produljenje kreditne mogućnosti.

U okviru navedenih kreditnih mogućnosti svaka članica ima pravo koristiti sredstva Fonda uz ispunjavanje sljedećih uvjeta:⁵⁸

- 1.) da je korištenje općih sredstava Fonda od strane članice u skladu s odredbama Statuta i politikom prihvaćenom na temelju tih odredaba;
- 2.) da članica dokaže da joj je potrebna takva kupnja zbog njezina platnobilančnog položaja, stanja njezinih rezervi ili kretanja njezinih rezervi;
- 3.) da predložena kupnja predstavlja kupnju u okviru rezervne tranše.

S obzirom na svrhu osnivanja te ulogu MMF-a u okviru međunarodnog monetarnog sustava, Fond je zasigurno jedna od najvažnijih financijskih

---

⁵⁸ Statut Međunarodnog monetarnog fonda, članak V, st. 3., Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 3/92., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1992_12_3_7.html, 13.09.2009.

institucija koja ima presudnu ulogu prilikom prevladavanja svjetskih financijskih problema, naročito u onim zemljama članicama koje su često izložene monetarnim i deviznim oscilacijama te deficitima platnih bilanci. No, pored samostalnog rada Fondu je od velike pomoći i suradnja s drugim financijskim organizacijama, a prvenstveno suradnja sa Svjetskom bankom i njezinim afilijacijama.

4.1.2. Suradnja Hrvatske s Međunarodnim monetarnim fondom

Republika Hrvatska je postala članicom MMF-a 14. prosinca 1992. godine, na temelju Zakona o prihvatanju članstva Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu i drugim međunarodnim financijskim organizacijama na temelju sukcesije. „Ovim Zakonom Republika Hrvatska je prihvatila članstvo u Međunarodnom monetarnom fondu kao i u Međunarodnoj banci za obnovu i razvoj, Međunarodnoj financijskoj korporaciji, Međunarodnom udruženju za razvoj te Agenciji za multilateralne garancije investicija i to na temelju sukcesije članstva bivše SFRJ u Fondu, Banci, Korporaciji, Udruženju i Agenciji, u skladu s uvjetima iz Odluke Izvršnog odbora Fonda od 14. prosinca 1992. godine, te odgovarajućih odluka Banke, Korporacije, Udruženja i Agencije.”⁵⁹ Temeljem ovog zakona Narodna banka Hrvatske postala je financijska ustanova koja je ovlaštena u ime Republike Hrvatske obavljati sve poslove i transakcije dopuštene prema propisima Statuta MMF-a. Jednako tako, spomenutim zakonom Narodna banka Hrvatske dobila je ovlaštenje da može primati svaki novčani iznos koji će biti uplaćen ili transferiran Republici Hrvatskoj u poslovima i transakcijama dopuštenim po propisima statuta Fonda.

---

⁵⁹ Zakon o prihvatanju članstva Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu i drugim međunarodnim financijskim organizacijama na temelju sukcesije, članak I, Narodne novine, broj 89/92., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1992_12_89_2302.html, (13.09.2009).

Članstvom u MMF-u Hrvatska je stekla kvotu od 261.600.000 SPV. Godine 1998. u skladu s odredbama Rezolucije o povećanju kvote članica Međunarodnog monetarnog fonda – Jedanaesta opća revizija (Rezolucija br. 53-2), a na temelju Uredbe o prihvaćanju kvote Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu⁶⁰ od 18. prosinca 1998. godine Hrvatska je odlučila povećati kvotu za 103.500.000 SPV. Tako se 10. veljače 1999. godine kvota povećala na 365.100.000 SPV, što čini 0,168% ukupne kvote MMF-a.

„Republika Hrvatska nalazi se u Konstituciji MMF-a, kojoj je na čelu Nizozemska. Uz Nizozemsku i Hrvatsku, zemlje članice su i Armenija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Cipar, Crna Gora, Gruzija, Izrael, Makedonija, Moldavija, Rumunjska i Ukrajina. Ova Konstitucija ima glasačku snagu od ukupno 105.937 glasova, što relativno izraženo iznosi 4,769% glasačke snage (hrvatski udio iznosi 0,176% glasačke snage).”⁶¹ S obzirom na prethodno navedeno moguće je zaključiti kako Hrvatska ima veoma malu glasačku snagu u MMF-u, što je i za očekivati s obzirom na njezine osnovne makroekonomske pokazatelje (rast Bruto domaćeg proizvoda (BDP-a), stopa inflacije, nezaposlenost) te cjelokupni gospodarski rast i razvitak. No, unatoč tomu Hrvatska uspješno surađuje s MMF-om i do sada je sklopila više financijskih aranžmana. Neki od njih su:⁶²

- 1.) stand - by aranžmani - prvi ovakav aranžman odobren je Hrvatskoj 14. listopada 1994. godine u iznosu 65,40 milijuna SPV (25% tadašnje kvote), na rok od 18 mjeseci. Povučena je samo jedna tranša u iznosu od 13,08 milijuna SPV 19. listopada 1994. godine. Aranžman je otplaćen 18. listopada 1999. godine, ali nije ispunjen u cijelosti, tj. nije uspješno

---

⁶⁰ Uredba o prihvaćanju kvote Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu, Narodne novine, broj 163/98., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1998_12_163_2005.html, (13.09.2009.)

⁶¹ Službene stranice Ministarstva financija Republike Hrvatske / MMF, dostupno na <http://www.mfin.hr/hr/mmff>, (15.09.2009.)

⁶² Službene stranice Ministarstva financija Republike Hrvatske / MMF, dostupno na <http://www.mfin.hr/hr/mmff>, (15.09.2009.)

okončan, te je istekao 13. travnja 1996. godine. Zajedno sa stand - by aranžmanom 14. listopada 1994. godine odobrena je i Olakšica za pretvorbu gospodarskog sustava (eng. Systemic Transformation Facility - STF) u iznosu od 130,80 milijuna SPV. Sredstva po ovoj Olakšici povučena su u cijelosti (u dvije rate: 19. listopada 1994. godine i 13. travnja 1995. godine), a aranžman je otplaćen 27. prosinca 2002. godine.

2.) prošireni aranžman - odobren je 12. ožujka 1997. godine u iznosu od 353,16 milijuna SPV (135% tadašnje kvote) na rok od 3 godine. Povučena je samo jedna tranša (17. ožujka 1997. godine) u iznosu od 28,78 milijuna SPV, a aranžman je otplaćen 27. prosinca 2002. godine.

3.) ostali stand-by aranžmani odobravani su u sljedećim iznosima:

A.) Aranžman u iznosu od 200 milijuna SPV (55% kvote) Odbor izvršnih direktora MMF-a odobrio je Hrvatskoj 19. ožujka 2001. godine na rok od 14 mjeseci. Ovaj aranžman je zaključen kao mjera opreza (eng. precautionary arrangement) s namjerom da se odobrena sredstva ne povlače. Potrebno je napomenuti kako je ovaj aranžman Hrvatska okončala uspješno i u predviđenim rokovima, te nije bilo povlačenja sredstava. Trošak (eng. commitment fee) po ovom stand-by aranžmanu plaćen je u ukupnom iznosu od 583.562 SPV.

B.) Sljedeći stand-by aranžman odobren je 03. veljače 2003. godine na rok od 14 mjeseci, u visini 105,88 milijuna SPV (29% kvote) te je kao i prethodni dogovoren kao mjera opreza, tj. s namjerom da se odobrena sredstva ne povlače.

Ovaj aranžman nije uspješno okončan te je istekao 02. travnja 2004. godine, a po njemu je plaćen trošak (eng. commitment fee) u iznosu od 298.966 SPV.

C.) Aranžman odobren Hrvatskoj 04. kolovoza 2004. godine u iznosu 97 milijuna SPV (26,6% kvote) na rok od 20 mjeseci, također je dogovoren kao mjera opreza. Prilikom druge provjere aranžmana u ožujku 2006. godine, odobreno je njegovo produženje do 15. studenog iste godine i povećanje iznosa korištenja na 99 milijuna SPV. Ovaj aranžman uspješno

je okončan, a plaćeni trošak (eng. commitment fee) iznosio je 552.005 SPV.

- 4.) neto kumulativna alokacija - kao članica Odjela specijalnih prava vučenja pri MMF- u Hrvatska uredno izvršava i obveze koje proizlaze iz sukcesijom naslijeđenih obveza po alokaciji specijalnih prava vučenja. Naime, prihvaćanjem članstva u MMF-u temeljem sukcesije bivše države, Hrvatska je naslijedila i neto kumulativnu alokaciju (NKA) u iznosu od 44.205.369 SPV.

Ovisno o visini kamatne stope, troškovi po neto kumulativnoj alokaciji godišnje iznose između 1 - 2 milijuna SPV (npr. 2006. godine plaćeno je ukupno 1,55 milijuna SPV; 2007. godine plaćeno je 1,83 milijuna SPV). Od početka članstva u MMF-u (1992. godine) do 01. travnja 2008. godine, plaćeno je ukupno 23.966.313 SPV na ime ovih troškova.

U nastavku slijedi tablični prikaz svih navedenih aranžmana (Tablica 9.)

Tablica 9. Odobreni financijski aranžmani Hrvatskoj od strane MMF-a u mil. SPV

Vrsta aranžmana	Vrijeme odobrenja aranžmana	Vrijeme isteka aranžmana	Odobreni iznos	Povučeni iznos	Nenaplaćeni iznos
Stand-by aranžman	04.08.2004.	15.11.2006.	99.000	0	0
Stand-by aranžman	03.02.2003.	02.04.2004.	105.880	0	0
Stand-by aranžman	19.03.2001.	18.05.2002.	200.000	0	0
Prošireni aranžman	12.03.1997.	11.03.2000.	353.160	28.780	0
Stand-by aranžman	14.04.1994.	13.04.1996.	65.400	13.080	0
Ukupno			823.440	41.860	0

Izvor: službene stranice MMF-a, dostupno na

<http://www.imf.org/external/np/fin/tad/extarr2.aspx?memberkey1=227&date1Key=2009-08-31>, (14.09.2009.)

Pored odobrenih financijskih aranžmana potrebno je predložiti i sve ostale dosadašnje transakcije Hrvatske s MMF-om kao i njezinu trenutačnu financijsku poziciju u Fondu (zaključno s 31. kolovozom 2009.). (Tablica 10. i 11.)

Tablica 10. Dosadašnje transakcije Hrvatske s MMF-om

u 000 SPV

God.	Osnovne transakcije			Reduciranje siromaštva i smanjenje neravnoteže u gospodarstvu			Ukupno		
	Kupnja		Dug	Zajmovi		Kamata	Kupnja i zajmovi		Dug i kamate
	Isplata	Ponovni otkup		Isplata	Otplata		Isplata	Otplata	
2003.	0	0	285	0	0	0	0	0	285
2002.	0	97.232	2.566	0	0	0	0	97.232	2.566
2001.	0	24.198	5.355	0	0	0	0	24.198	5.355
2000.	0	21.800	6.947	0	0	0	0	21.800	6.947
1999.	0	22.890	6.330	0	0	0	0	22.890	6.330
1998.	0	6.540	7.956	0	0	0	0	6.540	7.956
1997.	28.780	1.560	7.478	0	0	0	28.780	1.560	7.478
1996.	0	3.120	6.556	0	0	0	0	3.120	6.556
1995.	65.400	3.900	6.408	0	0	0	65.400	3.900	6.408
1994.	78.480	6.239	830	0	0	0	78.480	6.239	830
1993.	0	17.201.	2.568	0	0	0	0	17.201	2.568
1992.	44.328	12.310	0	0	0	0	44.329	12.310	0

Izvor: službene stranice MMF-a, dostupno na

<http://www.imf.org/external/np/fin/tad/extrans1.aspx?memberKey1=227&endDate=2009-08-31>, (14.09.2009.)

Tablica 11. Financijski položaj Republike Hrvatske u MMF-u zaključno s 31.08. 2009.

I. Osnovni podaci:		(milijuni SPV)	% Kvote			
Kvota		365.10	100.00			
Držanja Fonda u valuti zemlje članice		364.94	99.96			
Rezervna tranša		0.16	0.04			
Pozajmljena sredstva Fondu						
Izdani vrijednosni papiri						
Oscilacije deviznog tečaja						
II. Specijalna prava vučenja (SPV):		(milijuni SPV)	% Alokacije			
Neto kumulativna alokacija		314.86	100.00			
Držanja		270.69	85.97			
III. Nenaplaćena kupnja i zajmovi: Nema						
IV. Posljednji odobreni aranžmani:						
Vrsta	Vrijeme odobrenja aranžmana	Vrijeme isteka aranžmana	Odobreni iznos (milijuni SPV)	Povučeni iznos (milijuni SPV)		
Stand-By	04.08.2004.	15.11.2006.	99.00	0.00		
Stand-By	03.02.2003.	02.04.2004.	105.88	0.00		
Stand-By	19.03.2001.	18.05.2002.	200.00	0.00		
V. Predviđena otplata prema Fondu:						
(Milijuni SPV; utemeljena na postojećem korištenju sredstava Fonda)						
		Predstojeća otplata				
		2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Glavnica						
Dug / Kamata		0.03	0.14	0.14	0.14	0.14
Ukupno		0.03	0.14	0.14	0.14	0.14

Izvor: službene stranice MMF-a, dostupno na

[\(http://www.imf.org/external/np/fin/tad/extrans1.aspx?memberKey1=227&endDate=2009-08-31\)](http://www.imf.org/external/np/fin/tad/extrans1.aspx?memberKey1=227&endDate=2009-08-31), (14.09.2009.)

S obzirom na navedene pokazatelje moguće je zaključiti kao je MMF bio jedna od vrlo važnih financijskih organizacija koja je pomogla Hrvatskoj u rješavanju financijskih problema, odobravanjem navedenih aranžmana. No, pored MMF-a važno je spomenuti i članstvo Hrvatske u ostalim financijskim institucijama, prvenstveno Svjetskoj banci te analizirati dosadašnju ostvarenu suradnju.

4.2. Svjetska banka

Pored MMF-a, druga institucija osnovana na međunarodnoj konferenciji u Bretton Woodsu 1944. godine je Međunarodna banka za obnovu i razvoj (eng. International Bank for Reconstruction and Development – IBRD), kasnije nazvana Svjetskom bankom (eng. World Bank - WB). Sjedište Svjetske banke je u Washingtonu, a danas ima 186 zemalja članica. U sklopu njezine grupacije organizirane su i četiri specijalizirane institucije:⁶³

- 1.) međunarodno udruženje za razvoj (eng. International Development Agency - IDA) – osnovano je 1960. godine, a danas broji 169 zemalja članica,
- 2.) međunarodna financijska korporacija (eng. International Financial Corporation – IFC) – osnovana je 1956. godine, a danas ima 182 zemlje članice,
- 3.) multilateralna agencija za investicijske garancije (eng. Multilateral Investment Guarantee Agency - MIGA) – osnovana je 1985. godine, a današnji broj zemalja kao njezinih punopravnih članica je 175.

---

⁶³ Prijevod autora – službene stranice Svjetske banke, dostupno na <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20103870~menuPK:1697011~pagePK:51123644~piPK:329829~theSitePK:29708,00.html>, (14.09.2009.)

- 4.) međunarodni centar za rješavanje investicijskih sporova (eng. International Centre for Settlement of Investment Disputes – ICSID) – osnovan je 1966. godine, a danas ima 144 zemlje članice.

Članstvo u Svjetskoj banci uvjetovano je članstvom u Međunarodnom monetarnom fondu, a glavna uloga i funkcija Banke proizlaze iz zaključaka konferencije u Bretton Woodsu te pokriva područje dugoročnog financiranja zemalja članica. Osnovni ciljevi Svjetske banke prema odredbama Statuta su:⁶⁴

- 1.) pomagati obnovu i razvoj na teritorijima članica, olakšavajući investiranje kapitala u proizvodne svrhe te uključujući ponovo uspostavljanje privreda koje su ratom razorene kao i poticanje razvoja proizvodnih mogućnosti i prirodnih bogatstava u manje razvijenim zemljama;
- 2.) poticati strane privatne investicije putem garancija ili sudioništva u zajmovima i drugim vrstama privatnih investicija;
- 3.) poticati dugoročno ravnomjerno razvijanje međunarodne trgovine i održavanje ravnoteže u bilancama plaćanja potpomaganjem međunarodnog investiranja u cilju razvoja proizvodnih izvora članica, doprinoseći na taj način porastu produktivnosti, životnog standarda i poboljšanju uvjeta rada na njihovim teritorijima;
- 4.) uskladiti vlastite zajmove sa zajmovima iz međunarodnih izvora, kao i realizaciju hitnih i prioritetnih projekata razvoja svojih članica;
- 5.) uskladiti aktivnosti međunarodnog financiranja sa stanjem i potrebama zemalja koje financira.

Upravna struktura Banke sastoji se od Skupštine guvernera (eng. Board of Governors), Izvršnog odbora (eng. Executive Bord), Predsjednika (eng. The President) te ostaloga osoblja. Skupština guvernera sastoji se od jednog guvernera i jednog zamjenika koje svaka članica imenuje na način koji sama

---

⁶⁴ Statut Međunarodne banke za obnovu i razvitak, članak I, Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 2/93., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1993_02_2_4.html, (13.09.2009.)

odredi. Svaki guverner i svaki zamjenik dobivaju mandat na pet godina, a nakon isteka mandata mogu biti ponovo imenovani.

Skupština izabire jednog od guvernera za predsjednika. Skupština guvernera zasjeda redovito jednom godišnje te može ovlastiti Izvršni odbor da vrši bilo koju od njezinih funkcija, osim da:⁶⁵

- 1.) prima nove članice i određuje uvjete za njihov prijem;
- 2.) povećava ili smanjuje kapital Banke;
- 3.) suspendira članska prava članica;
- 4.) zaključuje aranžmane o suradnji sa drugim međunarodnim organizacijama;
- 5.) donosi odluku o trajnoj obustavi poslovanja Banke i o podjeli njezine imovine te
- 6.) odlučuje o podjeli čiste dobiti Banke.

Izvršni odbor zadužen je za vođenje općih poslova Banke i u tom cilju obnaša svu vlast koju na njega prenese Skupština guvernera. Izvršni odbor sastoji se od dvanaest članova koji se imenuju, tj. biraju svake druge godine.

Izvršni odbor ujedno izabire Predsjednika koji ne smije biti ni guverner ni član Izvršnog odbora, a ni zamjenik jednog ili drugog. Predsjednik predsjedava Izvršnom odborom, ali nema pravo glasa, izuzev pravo na odlučujući glas u slučaju jednake podjele glasova. On može sudjelovati na zasjedanjima Skupštine guvernera, ali nema pravo glasovati na tim zasjedanjima. Predsjednik prestaje obnašati dužnost kad to odluči Izvršni odbor. On je ujedno šef osoblja zaposlenog u Banci i vodi sve redovne poslove Banke pod rukovodstvom Izvršnog odbora. Pod vrhovnom kontrolom Izvršnog odbora, Predsjednik je odgovoran za organizaciju, postavljanje i otpuštanje osoblja Banke.

---

⁶⁵ Statut Međunarodne banke za obnovu i razvitak, članak V, st. 2., Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 2/93., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1993_02_2_4.html, (13.09.2009.)

Kapital Svjetske banke formira se upisom dionica od strane zemalja članica. Udio svake zemlje članice u kapitalu Svjetske banke ovisi o njihovoj ekonomskoj snazi, a kao najčešći kriteriji uzimaju se visina bruto nacionalnog dohotka, opseg izvoza i uvoza, stanje platne bilance, visina monetarnih rezervi, stupanj likvidnosti te stabilnost gospodarskih kretanja svake članice. Uloženi kapital svake zemlje članice sastoji se iz dva dijela. Prvi dio sastoji se od 20% uloga koji se uplaćuje na račun Svjetske banke, a ostalih 80% predstavlja garancijski kapital. Garancijski kapital se ne uplaćuje prilikom prijema nove članice, već se koristi u slučaju potrebe izvršenja obveze Svjetske banke prema svojim vjerovnicima.

Na temelju prikupljenih sredstava za financiranje Banka odobrava dugoročne kredite zemljama članicama. Jednako tako preko svojih ekspertnih grupa pruža tehničku pomoć koja je izravno povezana s korištenjem kreditnih linija, točnije ekspertne grupe predlažu članicama rješenja za otklanjanje njihovih finansijskih problema.

Kod odobravanja kredita Svjetska banka se pridržava sljedećih kriterija:⁶⁶

- 1.) daje kredite i odobrava garancije samo za one projekte koji imaju ekonomsku opravdanost i koji će svojom rentabilnošću omogućiti zemlji članici vraćanje kredita u ugovorenom roku,
- 2.) prilikom odobravanja kredita Banka se mora uvjeriti da tražitelj kredita nije mogao dobiti povoljnije uvjete kreditiranja od drugih finansijskih institucija,
- 3.) banka odobrava direktne kredite iz vlastitih izvora, tj iz svoga uplaćenog kapitala, nepodijeljenog dobitka te rezervi,
- 4.) banka odobrava kredite ili sudjeluje u njima iz sredstava koje je pribavila na tržištu neke članice ili na drugi način uzajmila,

---

⁶⁶ Statut Međunarodne banke za obnovu i razvitak, članak III i IV, Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 2/93., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1993_02_2_4.html, (13.09.2009.)

- 5.) banka može vršiti i dodatno financiranje, a to znači da za svaki odobreni projekt zemlja članica mora aktivirati i vlastite izvore sredstava,
- 6.) prioritet kod odobravanja kredita imaju oni projekti kojima će se povećati proizvodna sposobnost zemlje. Zbog toga Banka ispituje doprinos projekta u realizaciji razvojnih planova i ciljeva, opću ekonomsku korisnost projekta, financijski učinak investicije, učinak na platnu bilancu i sl.,
- 7.) banka ne financira opće razvojne projekte, već samo konkretne investicijske pothvate, a iznos kredita mora biti upotrijebljen samo u svrhu za koju je odobren,
- 8.) banka ne može uvjetovati korištenje kredita na način da korisnika kredita uputi na točno određene isporučioce robe, materijala ili opreme. U ovim aktivnosti tražitelj kredita je u potpunosti slobodan.

4.2.1. Suradnja Hrvatske sa Svjetskom bankom

Republika Hrvatska postala je punopravna članica Svjetske banke 25. veljače 1993. godine u skladu s člankom I Zakona o prihvatanju članstva Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu i drugim međunarodnim financijskim organizacijama na temelju sukcesije. Temeljem ovoga zakona Ministarstvo financija određeno je kao nadležno tijelo za suradnju sa Svjetskom bankom te je ovlašteno u ime Republike Hrvatske obavljati sve poslove i transakcije koje su dopuštene prema Statutu Banke. „Svjetska banka je emitirala sveukupno 1.571.412 dionica od čega Hrvatska ima u njenom ukupnom kapitalu 2.293 dionice. Upisani kapital Hrvatske iznosi 276,64 milijuna USD-a, a temeljem broja dionica i uplaćenog udjela u kapitalu, Hrvatska ima pravo na 2.543 glasa što čini 0,16% glasačke moći.”⁶⁷

---

⁶⁷ Službene stranice Ministarstva financija Republike Hrvatske / Svjetska banka, dostupno na <http://www.mfin.hr/hr/svjetska-banka>, (15.09.2009.)

Važno je napomenuti da od 01. siječnja 1998. godine u Zagrebu djeluje stalni Ured Svjetske banke, koji je 01. listopada 2001. prerastao u Regionalni ured Svjetske banke za Hrvatsku, Bugarsku i Rumunjsku. Međutim u studenom 2006. godine, Svjetska banka je preselila Regionalni ured u Washington, a u Zagrebu je ostao Ured za Hrvatsku. U rujnu 2007. godine izvršena je reorganizacija odjela Banke u cilju povećanja efikasnosti rada s članicama. Tim činom Hrvatska je svrstana u Odjel za Srednju Europu i baltičke zemlje⁶⁸, točnije u grupu sa zemljama članicama Europske unije⁶⁹. Na taj način Svjetska banka je pokazala kako doživljava napredak i reforme koje se provode u Hrvatskoj te da ujedno očekuje njezino brzo pristupanje samoj Uniji.

Od punopravnog članstva pa sve do studenog 2008. godine Hrvatskoj su od strane Svjetske banke odobrena 42 zajma (od čega 29 izravnih i 13 zajmova uz državno jamstvo) vrijednosti 1,7 milijardi EUR-a. Za provedbu projekata i korištenje zajmova zadužena su resorna ministarstva odnosno vladine agencije (Hrvatska banka za obnovu i razvoj – HBOR i dr.).

Pored zajmova od 1995. godine do studenog 2008. godine Hrvatskoj je odobreno 50 darovnica u vrijednosti preko 63,7 milijuna USD-a. Sredstva tih darovnica odobrena su iz sljedećih međunarodnih fondova:⁷⁰

- 1.) globalnog fonda za zaštitu okoliša (eng. Global and Environmental Facility - GEF)
- 2.) fonda za institucionalni razvoj (eng. Institutional Development Fund - IDF)
- 3.) fonda za razvoj politike i ljudskih resursa (eng. Policy and Human Resources Development Fund - PHRD), te iz

---

⁶⁸ Zemlje Srednje Europe su Njemačka, Poljska, Češka, Slovačka, Švicarska, Austrija, Mađarska, Italija, Slovenija i Hrvatska. Baltičke zemlje su Estonija, Latvija i Litva.

⁶⁹ Čine ih: Austrija, Bugarska, Češka, Estonija, Francuska, Irska, Litva, Luksemburg, Malta, Njemačka, Portugal, Slovačka, Španjolska, Velika Britanija, Belgija, Cipar, Danska, Finska, Grčka, Italija, Latvija, Mađarska, Nizozemska, Poljska, Rumunjska, Slovenija i Švedska.

⁷⁰ Službene stranice Ministarstva financija Republike Hrvatske / Svjetska banka, dostupno na <http://www.mfin.hr/hr/svjetska-banka>, (15.09.2009.)

- 4.) sredstava donacija vlada Japana, Velike Britanije i Sjeverne Irske, Nizozemske, Švedske i Norveške te iz Programa CARDS Europske unije.

Pored već odobrenih zajmova i darovnica od strane Svjetske banke, Ministarstvo financija Republike Hrvatske koordinira, predlaže i ugovara nove te prati i evidentira njihovo korištenje. Ujedno izvršava otplatu dospjelih obveza prema Banci temeljem izravnih javnih zajmova, dok obveze temeljem zajmova sklopljenih uz državno jamstvo otplaćuju izravno dužnici.

Tablica 12. Zajmovi Svjetske banke u pripremi za Republiku Hrvatsku

	Projekti u pripremi (zajmovi IBRD)	Valuta	Predviđeni iznos zajma (visoki scenarij)
1.	Projekt Luka Rijeka II	EUR	84.000.000
2.	Projekt zaštite od onečišćenja obalnih voda II	EUR	60.000.000
3.	Projekt reforme pravosuđa	USD	35.000.000
4.	Projekt upravljanja sustavom zaštite od prirodnih nepogoda	USD	48.000.000
5.	Projekt jačanja sustava zaštite prirode	USD	30.000.000
6.	Projekt sustava navodnjavanja	USD	100.000.000

Izvor: službene stranice Ministarstva financija RH, dostupno na <http://www.mfin.hr/hr/svjetska-banka>, (15.09.2009.)

U okviru projekata u pripremi prikazanih tablicom 12., vidljivo je kako se najveći broj odnosi na projekte zaštite okoliša (njih četiri). Jedan projekt se odnosi na gospodarske djelatnosti (projekt Luka Rijeka II) te jedan na područje javne uprave (projekt reforme pravosuđa). Budući da se četiri projekta odnose na područje zaštite okoliša, za njih je predviđen i najveći iznos zajma (ukupno 178 mil. USD-a te 60 mil EUR-a za projekt zaštite od onečišćenja obalnih voda II).

Hrvatska veoma uspješno surađuje sa Svjetskom bankom. „Poslovna politika multilateralnih razvojnih banaka je visoko harmonizirana sa smjernicama i

strategijama razvoja država/unija, regionalnim razvojnim smjernicama te strategijama na lokalnoj razini.”⁷¹

Jedna od strategija suradnje Svjetske banke s Hrvatskom (eng. Country Assistance Strategy - CAS) provedena je u razdoblju od 2005. godine do 2008. godine. Unutar ove strategije ostvareni su mnogi rezultati, no prije njihova prikaza potrebno je predložiti dostupne makroekonomske pokazatelje Republike Hrvatske u razdoblju od 2004. godine do 2008. godine (Tablica 13.).

Tablica 13. Makroekonomski pokazatelj Republike Hrvatske u razdoblju od 2005. do 2008. godine

POKAZATELJI	2005.	2006.	2007.	2008.
Nominalni BDP (u milijunima kuna)	231,349	250,590	275,078	303,800
BDP po stanovniku	8,754	9,666	11,594	13,964
Atlas BNP po stanovniku, USD	8,370	9,310	10,380	12,000
BDP per capita	50.4	52.1	55.9	56.6
(postotna promjena)				
Realni rast BDP-a	4.3	4.8	5.6	4.5
Domaća potrošnja	3.7	5.2	5.6	4.7
Državna potrošnja	0.8	2.2	3.4	2.6
Osobna potrošnja	3.4	3.5	6.2	3.7
Bruto investicije	6.3	10.5	6.0	7.8
Neto izvoz	-0.4	8.8	6.3	6.3
Izvoz	4.6	6.9	5.7	4.8
Uvoz	3.5	7.3	5.8	5.1
Indeks potrošačkih cijena	3.3	3.2	2.9	6.2
Indeks industrijske proizvodnje	5.1	4.5	5.6	4.6
Indeks produktivnosti rad u industriji	3.6	5.6	5.2	5.4
Prosječne realne bruto plaće	1.1	2.9	3.3	3.4
Stopa nezaposlenosti	12.7	11.2	9.6	9.0

⁷¹ Matić, B.; Serdarušić, H. (2009.) Financing regional development through development banks, Interdisciplinary Management Research V, Barković, D.; Runzheimer B.(ur.), Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku, Fachhochschule Pforzheim Hochschule für Gestaltung, Technik und Wirtschaft, str. 753.

POKAZATELJI	2005.	2006.	2007.	2008.
(u postotku BDP-a)				
Tekući račun platne bilance	-6.6	-7.6	-8.6	-8.8
Bruto inozemni dug	78.4	89.8	95.7	95.8
(u postotku izvoza robe i usluga)	161.4	179.7	194.9	211.1
Kratkoročni inozemni dug (u postotku pričuva)	45.7	49.3	47.5	56.1
Amortizacija s dospijecem unutar godine (u postotku pričuva)	50.3	62.5	53.1	50.6
Neto izravna strana ulaganja	4.0	7.5	9.1	4.9
Bruto međunarodne pričuve (u milijunima USD)	8,801	11,489	13,675	14,027
(u mjesecima uvoza)	4.9	5.6	5.6	5.0
Tečaj HRK/USD, prosječni	5.9	5.8	5.4	4.9
Tečaj HRK/EUR, prosječni	7.4	7.3	7.3	7.4
(postotna promjena)				
Ukupna likvidna sredstva (M4)	10.5	18.0	18.3	11.6
Plasmani nebankovnom sektoru	17.2	22.9	15.0	12.2
Depoziti banaka	9.9	15.6	17.9	18.0

Izvor: Dokument Svjetske banke, Strategija partnerstva s Republikom Hrvatskom za fiskalne godine 2009.-2012., str. 7., dostupno na <http://www.mfin.hr/hr/svjetska-banka>, (15.09.2009.)

S obzirom na predočene podatke u tablici 5., u okviru Strategije suradnje Svjetske banke s Hrvatskom od 2005. godine do 2008. godine ostvareni su rezultati po sljedećim kategorijama:⁷²

- 1.) ekonomska stabilnost i razborito ekonomsko upravljanje – u okviru ovoga cilja smanjen je javni dug s 51% BDP-a u 2003. godini na 47% u 2007. godini. Subvencije tvrtkama smanjene su s 3,4% BDP-a u 2003. godini na 2,3% u 2006. godini. Jedinstveni račun Riznice proširen je

⁷² Dokument Svjetske banke, Strategija partnerstva s Republikom Hrvatskom za fiskalne godine 2009.-2012., str. 21, dostupno na <http://www.mfin.hr/hr/svjetska-banka>, (15.09.2009.)

kako bi obuhvatio bankovne račune svih resornih ministarstava i izvanproračunskih fondova, te je uspostavljen sustav unutarnje revizije i kontrole. U okviru pravosuđa, u razdoblju od 2004. godine do sredine 2007. godine neriješeni sudski predmeti smanjeni su za 30%.

- 2.) jak gospodarski rast temeljen na privatnom sektoru kojim će se povećati životni standard - u razdoblju od 2004. do 2008. godine država se odrekla udjela u više od 840 tvrtki, čime se udio privatnog sektora u gospodarstvu povećavao na 70%. Od 2003. godine broj neriješenih predmeta u zemljišnoknjižnim uredima smanjen je za više od 60%, a modernizacija carinske službe pridonijela je smanjenju kašnjenja na graničnim prijelazima i carinskim terminalima unutar zemlje za 65% u razdoblju od 2000. godine do 2005. godine Restrukturiranje najveće hrvatske luke Rijeka poboljšalo je njenu učinkovitost uz udvostručenje prometa – s 2,4 milijuna tona u 2000. godini na 4,8 milijuna tona u 2006. godini.
- 3.) uključivanje svih segmenata društva u koristi ostvarenih rastom - Obnova 72 škole pridonijela je smanjenju broja škola koje rade u više smjena i poboljšanju kvalitete obrazovanja. Više od 600 osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj dobilo je didaktičku opremu, što učenje čini učinkovitijim. U okviru potpore socijalno osjetljivim skupinama, od 65 planiranih domova za socijalnu skrb modernizirano je njih 7, čime su se poboljšali uvjeti života i rada za korisnike i osoblje.
- 4.) zaštita okoliša i očuvanje prirodnih resursa u Hrvatskoj - U okviru ovoga cilja razminirano je šest milijuna kvadratnih metara zemljišta u ratom pogođenim područjima. Obnovljena su ili izgrađena postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda, a sustavi za prikupljanje otpadnih voda su prošireni tako da sada pokrivaju još 9 općina. U cilju smanjenja troškova

energije, osnovana je nova tvrtka HEP ESCO za potporu privatnom sektoru u ugovaranju projekata energetske učinkovitosti.

Strategija CAS-a zaključena je 30. lipnja 2008. godine, a za novo četverogodišnje razdoblje (2009.-2012. godine) donesen je novi dokument pod nazivom Strategija partnerstva Svjetske banke i Republike Hrvatske (eng. Country Partnership Strategy - CPS).

Glavni cilj ove strategije je pružanje potpore Hrvatskoj u procesu pristupanja Europskoj uniji te izjednačavanja razine dohotka u našoj zemlji s razinama dohotka članica Europske unije. Glavna četiri područja za ostvarenje ciljeva ove strategije su:

- 1.) održavanje makroekonomske stabilnosti – jačanje učinkovitosti i djelotvornosti javnih financija i jačanje nadzora nad financijskim sektorom,
- 2.) jačanje gospodarskog rasta pokretanog privatnim sektorom i ubrzana konvergencija s EU-om – povećanje djelotvornosti upravljanja javnim sektorom te smanjenje korupcije, poboljšanje ulagačkog okruženja i smanjenje neformalnog sektora u gospodarstvu te pojačano usvajanje tehnologija i inovacija,
- 3.) poboljšanje kvalitete života i učinkovitosti u socijalnom sektoru – povećanje održivosti i jednakosti mirovinskog sustava, povećanje učinkovitosti zdravstvenog sustava, jačanje obrazovnog sustava, poboljšanje socijalne uključenosti i bolje usmjeravanje socijalne pomoći,
- 4.) jačanje održivosti dugoročnog razvoja – jačanje zaštite okoliša i prirode, poboljšanje upravljanja rizikom od prirodnih katastrofa, priprema Hrvatske za prilagodbu klimatskim promjenama te smanjenje regionalnih razlika i razlika između gradskih i ruralnih područja.

4.3. Afilijacije Svjetske banke

Pored rada Svjetske banke veoma je važan i rad njezinih afilijacija kao specijaliziranih institucija s ciljem jačanja gospodarskog rasta u nerazvijenim dijelovima svijeta te zemljama u razvoju. Postoje četiri afilijacije Svjetske banke, a opis principa njihova rada slijede u nastavku.

4.3.1. Međunarodno udruženje za razvoj

Međunarodno udruženje za razvoj (eng. International Development Agency – IDA) je specijalizirana institucija u okviru Svjetske banke. „Osnovana je 1960. godine s ciljevima poticanja ekonomskog razvitka i povećanja produktivnost manje razvijenih područja svijeta koja su obuhvaćena njezinim članstvom. IDA svoja sredstva plasira u okviru dugoročnih besamatnih zajmova te na taj način smanjuje siromaštvo i poboljšava kvalitetu življenja u najsiromašnijim zemljama.”⁷³

Institucija djeluje kao zasebna jedinica odvojena od Svjetske banke, a njezini izvori sredstva odvojeni su od sredstava Banke. Upravna struktura u Međunarodnom udruženju za razvoj sastoji se od Skupštine guvernera (eng. Board of Governors), Izvršnog odbora (eng. Executive Bord), Predsjednika (eng. The President) te ostaloga osoblja, a njihova ovlaštenja i dužnosti prema Statutu u potpunosti su ista kao i u samoj Svjetskoj banci.

---

⁷³ Prijevod autora – službene stranice Svjetske banke / What is IDA, dostupno na <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/IDA/0..contentMDK:21206704~menuPK:83991~pagePK:51236175~piPK:437394~theSitePK:73154,00.html>, (16.09.2009.)

Korištenje sredstava i uvjeti financiranja Međunarodnog udruženja za razvoj prema Statutu obuhvaćaju sljedeće:⁷⁴

- 1.) udruženje će pružati financijska sredstva za unapređenje razvitka manje razvijenih područja svijeta, obuhvaćenih članstvom u Udruženju;
- 2.) udruženje će pružiti financijska sredstva za ciljeve koji su po mišljenju Udruženja od visokog prioriteta za razvoj dotičnog područja;
- 3.) udruženje neće pružati financijska sredstva ako po njegovom mišljenju takva sredstva postoje na raspolaganju iz privatnih izvora pod razumnim uvjetima ili bi se mogla pribaviti zajmom takvog tipa kakav odobrava Banka;
- 4.) udruženje će pružati financijska sredstva samo na preporuku nadležnog komiteta, koju će komitet davati poslije pažljivog ispitivanja valjanosti prijedloga;
- 5.) udruženje neće pružati financijska sredstva za bilo kakav projekt ako se tom financiranju protivi članica na čijoj se teritoriji projekt nalazi;
- 6.) udruženje će praviti aranžmane radi osiguranja da se njegova sredstva upotrebljavaju samo za ciljeve za koje se vrši financiranje, obraćajući dužnu pažnju na ekonomičnost, efikasnost i konkurentnost međunarodne trgovine, a ne uzimajući u obzir političke ili druge neekonomske utjecaje.

Pored izvršavanja osnovnih ciljeva Udruženje prema odlukama Statuta Udruženje ujedno može:⁷⁵

- 1.) garantirati obveznice u koje je investiralo svoja sredstva da bi ih lakše prodalo;
- 2.) kupovati i prodavati obveznice koje je izdalo ili garantiralo ili u koje je investiralo;

---

⁷⁴ Statut Međunarodnog udruženja za razvoj, članak V, st. 1., Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 5/93., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1993_04_5_9.html, (13.09.2009.)

⁷⁵ Statut Međunarodnog udruženja za razvoj, članak V, st. 5., Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 5/93., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1993_04_5_9.html, učitano (13.09.2009.)

- 3.) u posebnim slučajevima garantirati zajmove iz drugih izvora za ciljeve koji su u suglasnosti s odredbama Statuta;
- 4.) pružati tehničku pomoć i savjetodavne usluge na zahtjev članica.

Danas u članstvu IDA ima 169 zemalja, a trenutačno 79 najsiromašnijih zemalja od čega se 36 nalaze u Africi⁷⁶ koriste sredstva Udruženja kako bi potakla ekonomski razvitak i rast životnog standarda. Ujedno je važno napomenuti da svake tri godine pojedine zemlje doniraju određena novčana sredstva ovoj instituciji kako bi osigurali sigurno financiranje najsiromašnijih dijelova svijeta. Najveći donatori su Velika Britanija, SAD, Japan, Njemačka, Francuska, Kanada, Italija, Španjolska, Nizozemska i Švedska. Hrvatska je članica Udruženja od 25. veljače 1993. godine.

4.3.2. Međunarodna financijska korporacija

Međunarodna financijska korporacija (eng. International Financial Corporation – IFC) sa sjedištem u Washingtonu, afilijacija je Svjetske banke osnovana 1956. godine. Iako je sastavni dio Svjetske banke, ona je pravno i financijski neovisna od nje, sa svojim vlastitim osnivačkim statutom, dionicama, upravom i osobljem.

Osnovni cilj Korporacije je unapređivanje gospodarskog razvoja kroz poticanje investicija u privatnom sektoru zemalja članica, a posebice u manje razvijenim područjima. U ostvarivanju ovog cilja, a u okviru svojega Statuta Korporacija će:⁷⁷

---

⁷⁶ Najsiromašnije zemlje u Africi koje koriste sredstva Međunarodnog udruženja za razvoj su: Angola, Benin, Burkina Faso, Burundi, Čad, Demokratska Republika Kongo, Etiopija, Eritreja, Gambija, Gana, Gvineja, Gvineja Bisau, Kamerun, Kenija, Komori, Lesoto, Liberija, Madagaskar, Malavi, Mali, Mauritanija, Mozambik, Niger, Nigerija, Republika Kongo, Ruanda, Sveti Toma i Prinsipe, Senegal, Sijera Leone, Somalija, Sudan, Tanzanija, Togo, Uganda, Zambija i Zimbabve.

⁷⁷ Statut Međunarodne financijske korporacije, članak I, Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 5/93., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1993_04_5_8.html, (13.09.2009.)

- 1.) u suradnji s privatnim investitorom pružati financijsku pomoć kod osnivanja, modernizacije i proširivanja proizvodnih privatnih poduzeća koja pridonose razvoju zemalja članica te,
- 2.) brinuti da potiče i pomaže u stvaranju uvjeta koji će omogućiti priljev domaćeg i stranog kapitala namijenjenog za ulaganja u proizvodne kapacitete u zemljama članicama.

Upravna Struktura Korporacije u potpunosti je jednaka kao i u Međunarodnom udruženju za razvoj, a sastoji se od Skupštine guvernera, Izvršnog odbora, Predsjednika te ostalog osoblja.

Korporacija je najveći multilateralni izvor financiranja projekata u privatnom sektoru zemalja u razvoju. Posluje po tržišnim načelima, a u projekte investira na tri osnovna načina:⁷⁸

- 1.) iz vlastitih sredstava,
- 2.) sindiciranjem kredita,
- 3.) ulaganjem u vlasničku strukturu (bez prava glasa).

Ujedno nudi financijske proizvode za upravljanje rizikom te pruža savjetodavne usluge i tehničku pomoć poduzećima u privatnom sektoru i vladama zemalja u razvoju.

Korporacija može vršiti ulaganja svojih sredstava u skladu sa sljedećim principima:⁷⁹

- 1.) korporacija neće financirati poduzeća na teritoriju bilo koje članice ako se odnosna članica tome protivi;
- 2.) korporacija neće uvjetovati da se sredstva koja ona daje za financiranje moraju utrošiti na teritoriju određene zemlje;

---

⁷⁸ Službene stranice Ministarstva financija Republike Hrvatske / IFC, dostupno na <<http://www.mfin.hr/hr/ifc>>, učitano 15.09.2009.

⁷⁹ Statut Međunarodne financijske korporacije, članak III, st. 2., Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 5/93., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1993_04_5_8.html, (13.09.2009.)

- 3.) korporacija ne preuzima obvezu za upravljanje bilo kojim poduzećem u koje je uložila sredstva i neće se koristiti pravom glasa u tu svrhu, koja je po njezinom mišljenju u nadležnosti uprave poduzeća.

Slično kao i IDA, pored izvršavanja osnovnih ciljeva Korporacija ujedno može:⁸⁰

- 1.) investirati sredstva koja joj nisu potrebna u njezinim financijskim operacijama u obveznice ili u bilo koje druge vrijednosne papire koji se mogu prodati;
- 2.) garantirati za vrijednosne papire u koje je uložila svoja sredstva da bi olakšala njihovu prodaju;
- 3.) kupovati i prodavati vrijednosne papire koje je emitirala ili u koje je uložila svoja sredstva;
- 4.) koristiti druga ovlaštenja u svezi s njezinim poslovanjem, ako to bude potrebno ili poželjno radi unapređenja njenih ciljeva.

Međunarodna financijska korporacija danas ima 182 zemlje članice, koje zajedno donose politike i odobravaju investicijske projekte. Hrvatska je članica Korporacije od 25. veljače 1993. godine. „Ukupan kapital IFC-a iznosi 2,45 milijardi USD, a u tom iznosu Hrvatska sudjeluje s 2,882 milijuna USD ili 0,12%, što joj daje 3,132 glasova ili 0,13% glasačke moći. Najveći dioničar je SAD s 23,70% glasačke moći, Japan s 5,88%, Njemačka s 5,37% i Francuska s 5,04%.”⁸¹

Hrvatska uspješno surađuje s Korporacijom, a u tablici 14. slijedi prikaz odobrenih investicijskih projekata po pojedinim sektorima u razdoblju od 2005. do 2008. godine.

---

⁸⁰ Statut Međunarodne financijske korporacije, članak III, st. 6., Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 5/93., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1993_04_5_8.html, (13.09.2009.)

⁸¹ Službene stranice Ministarstva financija Republike Hrvatske / IFC, dostupno na <http://www.mfin.hr/hr/ifc>, (15.09.2009.)

Tablica 14. Investicijski projekti IFC-a u Hrvatskoj u razdoblju od 2005. do 2008. godine

	2005.	2006.	2007.	2008.
IFC-eva odobrenja (mil. USD-a)				
Bruto	148.04	51.06	78.22	62.70
Neto	148.04	51.06	52.60	62.70
Neto odobrenja po Sektoru (%)				
Prehrana i bezalkoholna pića	0%	22%	18%	100%
Kemikalije	5%	0%	0%	0%
Celuloza i papir	6%	5%	5%	0%
Industrijska i potrošačka roba	8%	4%	2%	0%
Financije i osiguranje	56%	48%	41%	0%
Kolektivna ulaganja u prijevozna sredstva	2%	1%	0%	0%
Veleprodaja i maloprodaja	23%	20%	16%	0%
Smještaj i turizam	0%	0%	18%	0%

Izvor: Dokument Svjetske banke, Strategija partnerstva s Republikom Hrvatskom za fiskalne godine 2009.-2012., str. 93., dostupno na <http://www.mfin.hr/hr/svjetska-banka>, (15.09.2009.)

Iz tablice je vidljivo kako je najveći iznos sredstava od strane IFC-a, Hrvatskoj odobren upravo 2005. godine. U okviru odobrenog iznosa od 148,04 milijuna USD-a, čak 56% tog iznosa odobreno je sektoru financija i osiguranja. Najmanji iznos sredstva u 2005. godini odobren je sektoru kolektivnog ulaganja u prijevozna sredstva, a slična je raspodjela sredstava po pojedinim sektorima i u ostalim godinama.

4.3.3. Multilateralna agencija za investicijske garancije

Pored prethodne dvije i Multilateralna agencija za investicijske garancije (eng. Multilateral Investment Guarantee Agency - MIGA) je afilijacija Svjetske banke sa sjedištem u Washingtonu. Osnovan je 1985. godine, a njezin osnovni cilj prema odredbama Statuta je „poticanje priljeva investicija za proizvodne svrhe u zemlje članice, a osobito u zemlje članice u razvoju, dopunjavajući na taj način aktivnosti Međunarodne banke za obnovu i razvoj

Međunarodne financijske korporacije i drugih međunarodnih razvojnih financijskih institucija. U tu svrhu Agencija će:

- 1.) izdavati garancije uključujući zajedničko osiguranje i reosiguranje protiv nekomercijalnih rizika u vezi s investicijama u nekoj državi - zemlji članici, koje potječu iz drugih zemalja članica;
- 2.) izvršavati odgovarajuće dodatne aktivnosti za unapređenje priljeva investicija u zemlje članice u razvoju i među njima i
- 3.) djelovati na temelju drugih ovlaštenja koja su potrebna ili poželjna za ostvarivanje njezina cilja.”⁸²

U okviru nekomercijalnih rizika MIGA osigurava od slijedećih rizika: „ograničavanja transfera, izvlaštenja, raskida odnosno kršenja ugovora i ratova. Limit osiguranja po državi iznosi 420 milijuna USD, a pojedini projekt može biti osiguran do 200 milijuna USD-a.”⁸³

Pored osiguravanja investicija od nekomercijalnih rizika Agencija se bavi i investicijskim marketingom, a on uključuje:⁸⁴

- 1.) jačanje znanja i instrumenata agencija za poticanje izvoza i investicija;
- 2.) širenje informacija o prilikama za investicije u zemljama u tranziciji putem slijedećih usluga: Investment Promotion Network, Privatization Link, FDI Xchange;
- 3.) promoviranje stranih investicija putem spajanja investitora, vlada i sponzora projekata i to u suradnji sa agencijama za poticanje investicija, gospodarskim komorama i relevantnim ministarstvima.

---

⁸² Statut Multilateralne investicijske garancijske agencije, članak II, Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 6/93., dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1993_04_6_10.html, (13.09.2009.)

⁸³ Službene stranice Ministarstva financija Republike Hrvatske / MIGA, dostupno na <http://www.mfin.hr/hr/miga>, (15.09.2009.)

⁸⁴ Službene stranice Ministarstva financija Republike Hrvatske / MIGA, dostupno na <http://www.mfin.hr/hr/miga>, (15.09.2009.)

Struktura upravljanja u MIGI sastoji se od Skupštine guvernera, Izvršnog odbora, Predsjednika te ostaloga osoblja, a njihova ovlaštenja i dužnosti prema Statutu u potpunosti su ista kao i u samoj Svjetskoj banci. Agencija danas ima 175 zemalja članica, a Hrvatska je njezina članica od 19. ožujka 1993. godine. U nastavku slijedi prikaz investicijskih projekata MIGA-e u Hrvatskoj u razdoblju od 2005. do 2008. godine. (Tablica 15.)

Tablica 15. Investicijski projekti MIGA-e u Hrvatskoj u razdoblju od 2005. do 2008. godine

	2005.	2006.	2007.	2008.
Izloženost MIGA-e (Bruto izloženost, milijuni USD-a)				
Sektorska distribucija				
Financije	303.3	166.4	24.8	17.4
Poljoprivreda/Prerađivačka industrija/Usluge/Turizam	9.2	0.0	0.0	0.0
Ukupno	312.5	166.4	24.8	17.4
Profil rizika MIGA-e				
Ograničenje prijevoza	312.5	163.8	24.8	17.4
Izvlaštenje	166.8	163.8	24.8	17.4
Rat i civilni poremećaji	0.0	0.0	0.0	0.0
Prekršenje ugovora	0.0	0.0	0.0	0.0
Bruto izloženost MIGA-e u zemlji				
Udio bruto izloženosti MIGA-e (%)	6.1%	3.1%	0.5%	0.3%
Neto izloženost MIGA-e u zemlji	193.3	65.6	7.4	5.2
Udio neto izloženosti MIGA-e (%)	6.2%	2.0%	0.2%	0.1%

Izvor: Dokument Svjetske banke, Strategija partnerstva s Republikom Hrvatskom za fiskalne godine 2009.-2012., str. 93., dostupno na <http://www.mfin.hr/hr/svjetska-banka>, (15.09.2009.)

4.3.4. Međunarodni centar za rješavanje investicijskih sporova

Četvrta afilijacija Svjetske banke je Međunarodni centar za rješavanje investicijskih sporova (eng. International Centre for Settlement of Investment Disputes – ICSID) osnovan 1966. godine. „ICSID je osnovan sa svrhom rješavanja investicijskih sporova između vlada i stranih investitora, a u cilju unapređenja i povećanja stranih investicija.”⁸⁵

Organizacijska struktura Međunarodnog centra za rješavanje investicijskih sporova sastoji se od Upravnog vijeća (eng. Administrative Council) i Sekretarijata (eng. Secretariat). Upravno vijeće je vladajuće tijelo ICSID-a. Ono se sastaje jednom godišnje sa Svjetskom bankom i Međunarodnim monetarnim fondom te sudjeluje u njihovom zajedničkom radu. Na tim godišnjim sastancima svi predstavnici imaju jednaku glasačku moć. Predsjednik Svjetske banke je ujedno predsjedavajući u Upravnom vijeću ICSID-a, no bez prava glasa.

„Sekretarijat se sastoji od Glavnog sekretarijata (eng. Secretary-General), Pomoćnog sekretarijata (eng. Deputy Secretary-General) te osoblja (eng. Staff). Glavni sekretarijata je zakonski predstavnik Centra odgovoran za provođenje pravnih procedura utemeljenih na zakonskim načelima. Pomoćni sekretarijat odgovoran je za izvršavanje svakodnevnih operacija unutar Sekretarijata te provođenje pravnih procedura Glavnog sekretarijata, ali samo u slučaju njegove odsutnosti, točnije njegove nemogućnosti izvršavanja obveza.”⁸⁶

Međunarodni centar za rješavanje investicijskih sporova danas ima 144 zemlje članice, a Hrvatska je članica Centra od 22. listopada 1998. godine.

---

⁸⁵ Prijevod autora – službene stranice ICSID-a / About ICSID, dostupno na http://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=CasesRH&actionVal=ShowHome&pageName=AboutICSID_Home, (16.09.2009.)

⁸⁶ Prijevod autora – službene stranice ICSID-a / Organizational structure of ICSID, dostupno na <http://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=CasesRH&actionVal=RightFrame&FromPage=Organization%20and%20Structure&pageName=Organization>, (16.09.2009.)

Financiranje regionalnog razvitka – načini i modeli

---

5. EUROPSKA UNIJA I FINANCIRANJE REGIONALNOG RAZVITKA

Prof.dr.sc. Branko Matić

Hrvoje Serdarušić, .dipl.oec.

5.1. Razvojno kreditne institucije Europske unije i financiranje regionalnog razvitka

Postavljajući za jedan od svojih temeljnih ciljeva održavajući i uravnoteženi razvoj EU naglašava posredno i značaj regionalnog razvoja koji je sastavni dio ukupnog razvoja.⁸⁷ Financiranje regionalnog razvoja, s obzirom na svoje specifičnosti, implicira korištenje više izvora financiranja⁸⁸. Danas su to različite kombinacije institucionalnih financijskih povratnih izvora (kredit, leasing i drugi oblici), financiranje putem suradnje javne vlasti i privatnog sektora (Javno privatno partnerstvo - JPP) te privatnih financijskih nepovratnih izvora (donacije, fundacije i zalade).

U procesima financiranja članica Europske unije, zemalja kandidata za članstvo u Europskoj uniji, potencijalnih kandidata za članstvo, te financiranja zemalja trećega svijeta pored proračunskih sredstava posebnu ulogu imaju financijske institucije Europske unije. Financijske institucije ove asocijacije čine Europska središnja banka, kreditne institucije (bankarski sektor), nemonetarne financijske institucije i fondovi. Sredstva potrebna za djelovanje ovih financijskih institucija se alimentiraju uglavnom iz uplata u dionički kapital, dugoročnim zaduživanjem na tržištu kapitala te transferima iz zajedničkog proračuna Unije.

5.2.1. Europska investicijska banka

Europska investicijska banka (EIB) i Europski investicijski fond (EIF) specijalizirane su neprofitne razvojno-kreditne institucije Europske unije koje imaju status multilateralne razvojne banke, odnosno fonda. Osnovni cilj im je poticanje integracije, uravnoteženog razvoja, ekonomske i socijalne suradnje

---

⁸⁷ Ugovor o osnivanju Europske zajednice (eng. Treaty Establishing the European Community), čl. 2.

⁸⁸ Detaljnije Matić, B., Serdarušić, H. (2008.) Načini i modeli financiranja regionalnog razvoja – financiranje putem zaklada i fundacija, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek.

između zemalja članica Europske unije⁸⁹ te pomoć u financiranju malog i srednjeg poduzetništva na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Sve države članice Europske unije su dioničari banke, te su obveznice uplate udjela u dionički kapital banke. Visina iznosa kojim svaka članica Europske unije sudjeluje u temeljnom kapitalu ove institucije određuje se na temelju gospodarske razvijenosti i broja stanovnika (Tablica 16.). Ukupan dionički kapital Europske investicijske banke na dan 31.12.2008 iznosio je 164,8 mlrd €.

Tablica 16. Države dioničari i iznos njihovog udjela u temeljnom kapitalu Europske investicijske banke

Službeno ime države	Iznos u temeljnom kapitalu	Broj glasova	Udio u temeljnom kapitalu
Savezna Republika Njemačka	€ 26.649.532.500	29	16,17%
Republika Francuska	€ 26.649.532.500	29	16,17%
Republika Italija	€ 26.649.532.500	29	16,17%
Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske	€ 26.649.532.500	29	16,17%
Kraljevina Španjolska	€ 15.989.719.500	27	9,70%
Kraljevina Belgija	€ 7.387.065.000	12	4,48%
Kraljevina Nizozemska	€ 7.387.065.000	13	4,48%
Kraljevina Švedska	€ 4.900.585.500	10	2,97%
Kraljevina Danska	€ 3.740.283.000	7	2,27%
Republika Austrija	€ 3.666.973.500	10	2,22%
Republika Poljska	€ 3.411.263.500	27	2,07%
Republika Finska	€ 2.106.816.000	7	1,28%
Republika Grčka	€ 2.003.725.500	12	1,22%

⁸⁹ Banka je osnovana 1958. godine Rimskim ugovorom.

Službeno ime države	Iznos u temeljnom kapitalu	Broj glasova	Udio u temeljnom kapitalu
Republika Portugal	€ 1.291.287.000	12	0,78%
Republika Češka	€ 1.258.785.500	12	0,76%
Republika Mađarska	€ 1.190.868.500	12	0,72%
Irska	€ 935.070.000	7	0,57%
Rumunjska	€ 863.514.500	14	0,52%
Republika Slovačka	€ 428.490.500	7	0,26%
Republika Slovenija	€ 397.815.000	4	0,24%
Republika Bugarska	€ 290.917.500	10	0,18%
Republika Litva	€ 249.617.500	7	0,15%
Veliko Vojvodstvo Luksemburg	€ 187.015.500	4	0,11%
Republika Cipar	€ 183.382.000	4	0,11%
Republika Letonija	€ 152.335.000	4	0,09%
Republika Estonija	€ 117.640.000	4	0,07%
Republika Malta	€ 69.804.000	3	0,04%
UKUPNO	€ 164.808.169.000	345	100,00%

Izvor: Statute of European investment bank

http://www.eib.org/attachments/general/statute/eib_statute_2007_en.pdf (21.10.2009.)

Europska investicijska banka je neprofitna banka. Izvori sredstava ove banke su dionički kapital država članica Europske unije, te sredstva koja ostvari zaduživanjem na financijskim tržištima⁹⁰. U plasiranju svojih sredstava banka se rukovodi slijedećim kriterijima:

- plasmani trebaju pomoći u osiguranju temeljnih ciljeva Europske unije tako da podižu konkurentnost europskog gospodarstva i to kroz stvaranje transeuropskih mreža (promet, telekomunikacije i energija) jačanjem

⁹⁰ S obzirom na najviši kreditni rejting Europske investicijske banke (AAA) ista osigurava kapital po izuzetno povoljnim uvjetima što u konačnici osigurava ulaganja i u projekte od javnog interesa koji su relativno slabo atraktivni potencijalnim kreditorima.

sektora financijske tehnologije štiteći prirodni i gradski okoliš te poboljšavajući zdravlje i obrazovne usluge

- pomoć najslabje razvijenim regijama
- privlačenjem drugih izvor financiranja

Banka financira maksimalno 50% svakog investicijskog projekta⁹¹.

Europska investicijska banka također odobrava kredite i državama izvan Europske unije s tim da sredstva plasira isključivo preko Europskog investicijskog fonda.

5.2.1.1. Europski investicijski fond

Potreba za dodatnim financiranjem namijenjenih uravnoteženju regionalnih razlika zemalja izvan Europske unije uvjetovala je stvaranje Europskog investicijskog fonda (EIF). Ova financijska institucija osnovana je 1994. godine zajedničkim ulaganjem Europske investicijske banke, Europske komisije i brojnih javnih i privatnih financijskih institucija. Ukupan dionički kapital fonda iznosi 3 mlrd. €. Struktura dioničara, broj, vrijednost te udio njihovih udjela prikazan je Tablicom 17.

Tablica 17. Popis dioničara Europskog investicijskog fonda

	Broj udjela	Vrijednost udjela u €	Udio
Europska investicijska banka	1.822	1.822.000.000	60,73%
Europska komisija	786	786.000.000	26,20%
Javne i privatne financijske institucije	257	257.000.000	8,57%
Trezorske dionice	135	135.000.000	4,50%
UKUPNO	3.000	3.000.000.000	100,00%

Izvor: <http://www.eif.org/about/shareholder/index.htm> (21.10.2009.)

⁹¹http://www.eib.org/attachments/country/factsheet_croatia%202009_en.pdf, (21.10.2009.)

Dioničari Europskog investicijskog fonda su kreditne institucije iz 17 država (Tablica 18.)

Tablica 18. Popis javnih i privatnih financijskih institucija koji su dioničari Europskog investicijskog fonda

Država	Naziv kreditne institucije	Broj udjela	Udio u temeljnom kapitalu
Republika Austrija		11	0,37%
	Bank Austria Creditanstalt AG	3	0,10%
	Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG	3	0,10%
	Raiffeisen Zentralbank Oesterreich AG	3	0,10%
	Raiffeisen International Bank-Holding AG	2	0,07%
Republika Bugarska		3	0,10%
	Bulgarian Development Bank A.D.	3	0,10%
Republika Hrvatska		5	0,17%
	Croatian Bank for Reconstruction and Development (HBOR)	5	0,17%
Kraljevina Danska		11	0,37%
	Vækstfonden	3	0,10%
	FIH	8	0,27%
Republika Finska		6	0,20%
	Finnvera Plc	6	0,20%
Republika Francuska		40	1,33%
	Caisse des Depots et Consignations (CDC)	30	1,00%
	Dexia Credit Local	10	0,33%
Savezna Republika Njemačka		91	3,33%
	Kreditanstalt für Wiederaufbau	68	2,27%
	Landeskreditbank Baden-Württemberg-Forderbank	8	0,27%
	LfA Forderbank Bayern	7	0,23%
	Nordrhein-Westfalen Bank (NRW.BANK)	3	0,10%
	Sächsische Aufbaubank - Forderbank (SAB)	5	0,17%
Republika Mađarska		5	0,17%
	Hungarian Development Bank Ltd	5	0,17%
Republika Italija		28	0,93%
	Dexia Crediop S.p.A.	5	0,17%
	IMI Investimenti S.p.A.	15	0,50%
	Intesa Sanpaolo S.p.A.	8	0,27%
Veliko Vojvodstvo Luksemburg		9	0,3%
	Banque et Caisse d'Epargne de l'Etat	5	0,17%

Država	Naziv kreditne institucije	Broj udjela	Udio u temeljnom kapitalu
	BIP Investment Partners S.A.	4	0,13%
Republika Malta		8	0,27%
	Bank of Valletta p.l.c.	8	0,27%
Kraljevina Nizozemska		3	0,10%
	NIBC	3	0,10%
Republika Portugal		9	0,30%
	Banco BPI S.A.	9	0,30%
Kraljevina Španjolska		12	0,40%
	Instituto de Credito Oficial (ICO)	8	0,27%
	Agencia de Innovacion y Desarrollo de Andalucia (IDEA)	4	0,13%
Kraljevina Švedska		3	0,10%
	Stiftelsen Industrifonden	3	0,10%
Republika Turska		5	0,17%
	Industrial Development Bank of Turkey (TSKB)	5	0,17%
Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske		8	0,27%
	Barclays Bank PLC	5	0,17%
	Scottish Enterprise	3	0,10%

Izvor: Annual Report 2008, European investment bank

http://www.eif.org/attachments/about/agm_2009/EIF_AnnualReport_2008.pdf,

(21.10.2009.)

Dugoročno financiranje malog i srednjeg poduzetništva je temeljni cilj fonda i ujedno njegova specifičnost. Europski investicijski fond sredstva plasira putem banaka ili drugih financijskih posrednika. Djelovanje Fonda pored financiranja je prošireno i na odobravanje jamstava sa svrhom poticanja malog i srednjeg poduzetništva. Malo i srednje poduzetništvo kao korisnici jamstva fonda mogu isto koristiti kao kolateral prilikom kreditnog zaduženja te restrukturiranja svojih obveza u bilanci, dok financijske institucije jamstva mogu koristiti za pribavljanje jeftinijeg kapitala prilikom otvaranja dodatnih kreditnih linija namijenjenih pokretanju vlastitog poslovnog poduhvata te financiranju malog i srednjeg poduzetništva kroz sekuritizaciju.⁹²

⁹² Potpora jamstava namijenjenih sekuritizaciji imovine malih i srednjih poduzetnika dostupna je kreditnim i financijskim institucijama koje djeluju u zemljama članicama Europske unije te u Kraljevini Norveškoj, Islandu, Velikom Vojvodstvu Lihtenštajnu,

Republika Hrvatska je članica Europskog investicijskog fonda⁹³ od 1997. godine.

Od 2001. godine plasmani Europske investicijske banke i Europskog investicijskog fonda su iznosili ukupno 1,473 mlrd € (Tablica 19., Grafikon 1.)

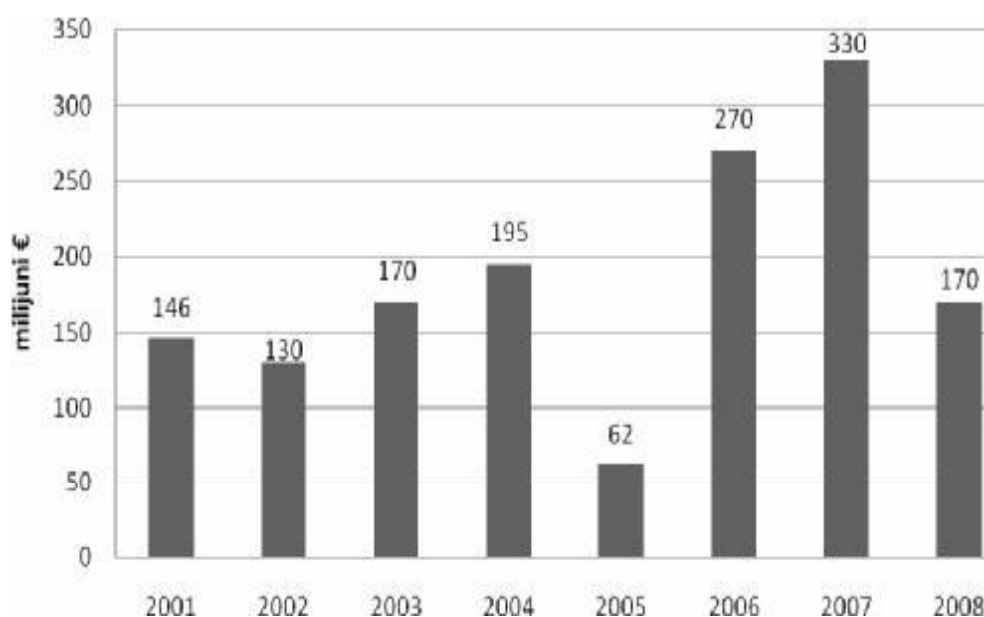
Tablica 19. Plasmani EIB/EIF u Republiku Hrvatsku

u mil. €

Godina	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Visina plasmana	146	130	170	195	62	270	330	170

Izvor: <http://www.eib.org/projects/loans/regions/south-east-europe/hr.htm> (21.10.2009.)

Grafikon 1. Plasmani EIB/EIF u Republiku Hrvatsku

Izvor: <http://www.eib.org/projects/loans/regions/south-east-europe/hr.htm> (21.10.2009.)

Republici Hrvatskoj, Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Republici Srbiji i Republici Turskoj. http://www.eif.org/guarantees/cip_portfolio_guarantees/index.htm (21.10.2009.)

⁹³ Članica je fonda putem Hrvatske banke za obnovu i razvitak, a Europske investicijske banke postat će tek ulaskom u Europsku uniju, pošto je članstvo u ovoj banci rezervirano samo za zemlje članice Unije.

5.2.2. Europska banka za obnovu i razvoj

Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD)⁹⁴ osnovana je 1991. godine⁹⁵. Osnivači banke su države (37) i dvije nadnacionalne organizacije⁹⁶. Svrha osnivanja EBRD bila je potpora i pomoć komunističkim zemljama središnje i istočne Europe te pomoć u njihovoj tranziciji. Svoje djelovanje je ostvarivala kroz poticanje razvoja privatnog sektora i demokratskog okruženja davanjem povoljnih kredita.

Danas je njena aktivnost većim dijelom usmjerena na zemlje središnje Europe i Azije⁹⁷. Nove potrebe i okolnosti utjecale su i na broj zemalja članica odnosno dioničara ove banke tako da su danas 61 država te 2 nadnacionalne institucije članice i dioničari ove banke. Širenje u pogledu njenog broja

⁹⁴ Kao idejni začetnik ideje stvaranja banke za zemlje istočne Europe bio je francuski predsjednik François Mitterrand kada je u listopadu 1989. godine svoju ideju predložio Europskom parlamentu.

⁹⁵ OJ L 372/1990 od 31.12.1990. godine.

⁹⁶ Republika Albanija, Australija, Republika Austrija, Kraljevina Belgija, Republika Bugarska, Kanada, Republika Cipar, Crna Gora, Kraljevina Danska, Republika Egipat, Republika Finska, Republika Francuska, Savezna Republika Njemačka, Republika Grčka, Republika Mađarska, Republika Island, Irska, Država Izrael, Republika Italija, Japan, Republika Koreja, Kneževina Lihtenštajn, Veliko Vojvodstvo Luksemburg, Republika Malta, Sjedinjene Meksičke Države, Kraljevina Maroko, Kraljevina Nizozemska, Novi Zeland, Kraljevina Norveška, Republika Poljska, Republika Portugal, Rumunjska, Kraljevina Španjolska, Kraljevina Švedska, Švicarska Konfederacija, Republika Turska, Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske, Sjedinjene Američke Države, Europska komisija, Europska investicijska banka.

⁹⁷ Republika Albanija, Republika Armenija, Australija, Republika Austrija, Republika Azerbajdžan, Republika Bjelorusija, Kraljevina Belgija, Bosna i Hercegovina, Republika Bugarska, Kanada, Republika Hrvatska, Republika Cipar, Republika Češka, Kraljevina Danska, Arapska Republika Egipat, Republika Estonija, Republika Finska, Republika Francuska, Gruzija, Savezna Republika Njemačka, Republika Grčka, Republika Mađarska, Republika Island, Irska, Država Izrael, Republika Italija, Japan, Republika Kazahstan, Republika Kirgistan, Republika Koreja, Republika Letonija, Kneževina Lihtenštajn, Republika Litva, Veliko Vojvodstvo Luksemburg, Republika Makedonija, Republika Malta, Sjedinjene Meksičke Države, Republika Moldavija, Mongolija, Kraljevina Maroko, Kraljevina Nizozemska, Novi Zeland, Kraljevina Norveška, Republika Poljska, Republika Portugal, Rumunjska, Ruska Federacija, Republika Srbija, Republika Slovačka, Republika Slovenija, Kraljevina Španjolska, Kraljevina Švedska, Švicarska Konfederacija, Republika Tadžikistan, Republika Turska, Turkmenistan, Ukrajina, Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske, Sjedinjene Američke Države, Republika Uzbekistan, Europska komisija, Europska investicijska banka.

članova nije završeno te je pristup njenom članstvu i dalje otvoren svim zemljama.

Strategije djelovanja Europske banke za obnovu i razvoj nisu jedinstvene već se razlikuju od zemlje do zemlje uvažavajući specifičnosti i različite potrebe za financiranjem svake pojedine države. Uz ovu specifičnost (geografsko diferenciranje) svaku strategiju obilježava i njeno vremensko trajanje⁹⁸.

Europska banka ima 61 državu članicu (Tablica 20.)

Tablica 20: Popis država članica Europske banke za obnovu i razvoj te broj njihovih udjela

Država	Članstvo od:	Broj glasova/udjela	Iznos u temeljnom kapitalu
Republika Albanija	18.12.1991.	20	€ 20.000.000
Republika Armenija	07.12.1992.	10	€ 10.000.000
Australija	29.05.1990.	200	€ 200.000.000
Republika Austrija	29.05.1990.	456	€ 456.000.000
Republika Azerbajdžan	25.09.1992.	20	€ 20.000.000
Republika Bjelorusija	10.06.1992.	40	€ 40.000.000
Kraljevina Belgija	29.05.1990.	456	€ 456.000.000
Bosna i Hercegovina	17.06.1996.	33,8	€ 33.800.000
Republika Bugarska	29.05.1990.	158	€ 158.000.000
Kanada	29.05.1990.	680	€ 680.000.000
Republika Hrvatska	15.04.1993.	72,92	€ 72.920.000
Republika Cipar	29.05.1990.	20	€ 20.000.000
Republika Češka	01.01.1993.	170,66	€ 170.660.000
Kraljevina Danska	29.05.1990.	240	€ 240.000.000
Arapska Republika Egipat	29.05.1990.	20	€ 20.000.000
Republika Estonija	28.02.1992.	20	€ 20.000.000
Republika Finska	29.05.1990.	250	€ 250.000.000
Republika Francuska	29.05.1990.	1703,5	€ 1.703.500.000
Gruzija	04.09.1992.	20	€ 20.000.000

⁹⁸ Strategije se donose na razdoblje od dvije godine.

Financiranje regionalnog razvitka – načini i modeli

Država	Članstvo od:	Broj glasova/udjela	Iznos u temeljnom kapitalu
Savezna Republika Njemačka	29.05.1990.	1703,5	€ 1.703.500.000
Republika Grčka	29.05.1990.	130	€ 130.000.000
Republika Mađarska	29.05.1990.	158	€ 158.000.000
Republika Island	29.05.1990.	20	€ 20.000.000
Irska	29.05.1990.	60	€ 60.000.000
Država Izrael	29.05.1990.	130	€ 130.000.000
Republika Italija	29.05.1990.	1703,5	€ 1.703.500.000
Japan	29.05.1990.	1703,5	€ 1.703.500.000
Republika Kazahstan	27.07.1992.	46	€ 46.000.000
Republika Kirgistan	05.06.1992.	20	€ 20.000.000
Republika Koreja	29.05.1990.	200	€ 200.000.000
Republika Letonija	18.03.1992.	20	€ 20.000.000
Kneževina Lihtenštajn	29.05.1990.	4	€ 4.000.000
Republika Litva	05.03.1992.	20	€ 20.000.000
Veliko Vojvodstvo Luksemburg	29.05.1990.	40	€ 40.000.000
Republika Makedonija	21.04.1993.	13,82	€ 13.820.000
Republika Malta	29.05.1990.	2	€ 2.000.000
Sjedinjene Meksičke Države	29.05.1990.	30	€ 30.000.000
Republika Moldavija	05.05.1992.	20	€ 20.000.000
Mongolija	09.10.2000.	2	€ 2.000.000
Crna Gora	03.06.2006.	4	€ 4.000.000
Kraljevina Maroko	29.05.1990.	10	€ 10.000.000
Kraljevina Nizozemska	29.05.1990.	496	€ 496.000.000
Novi Zeland	29.05.1990.	10	€ 10.000.000
Kraljevina Norveška	29.05.1990.	250	€ 250.000.000
Republika Poljska	29.05.1990.	256	€ 256.000.000
Republika Portugal	29.05.1990.	84	€ 84.000.000
Rumunjska	29.05.1990.	96	€ 96.000.000

Država	Članstvo od:	Broj glasova/udjela	Iznos u temeljnom kapitalu
Ruska Federacija	09.04.1992.	800	€ 800.000.000
Republika Srbija	19.01.2001.	93,5	€ 93.500.000
Republika Slovačka	01.01.1993.	85,34	€ 85.340.000
Republika Slovenija	23.12.1992.	41,96	€ 41.960.000
Kraljevina Španjolska	29.05.1990.	680	€ 680.000.000
Kraljevina Švedska	29.05.1990.	456	€ 456.000.000
Švicarska Konfederacija	29.05.1990.	456	€ 456.000.000
Republika Tadžikistan	16 .10.1992.	20	€ 20.000.000
Republika Turska	29.05.1990.	230	€ 230.000.000
Turkmenistan	01.06.1992.	2	€ 2.000.000
Ukrajina	13.04.1992.	160	€ 160.000.000
Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske	29.05.1990.	1703,5	€ 1.703.500.000
Sjedinjene Američke Države	29.05.1990.	2000	€ 2.000.000.000
Republika Uzbekistan	30.04.1992.	42	€ 42.000.000
Europska Komisija	29.05.1990.	600	€ 600.000.000
Europska Investicijska banka	29.05.1990.	600	€ 600.000.000
			€ 19.793.500.000

Izvor: <http://www.ebrd.com/about/basics/members.htm> (21.10.2009.)

Financijska sredstva potrebna za svoje djelovanje alimentira kroz dugoročno zaduživanje na financijskom tržištu putem emisije vrijednosnih papira⁹⁹.

Kao najčešće načine/modele svojih djelovanja koristi:

1. kreditne plasmane (zajmove),
2. ulaganje u temeljni kapital,

⁹⁹ Banka prilikom emisije vrijednosnih papira ima najviši kreditni rejting (AAA) te koristi ovu mogućnost pri prikupljanju potrebnih financijskih sredstava.

3. garancije.

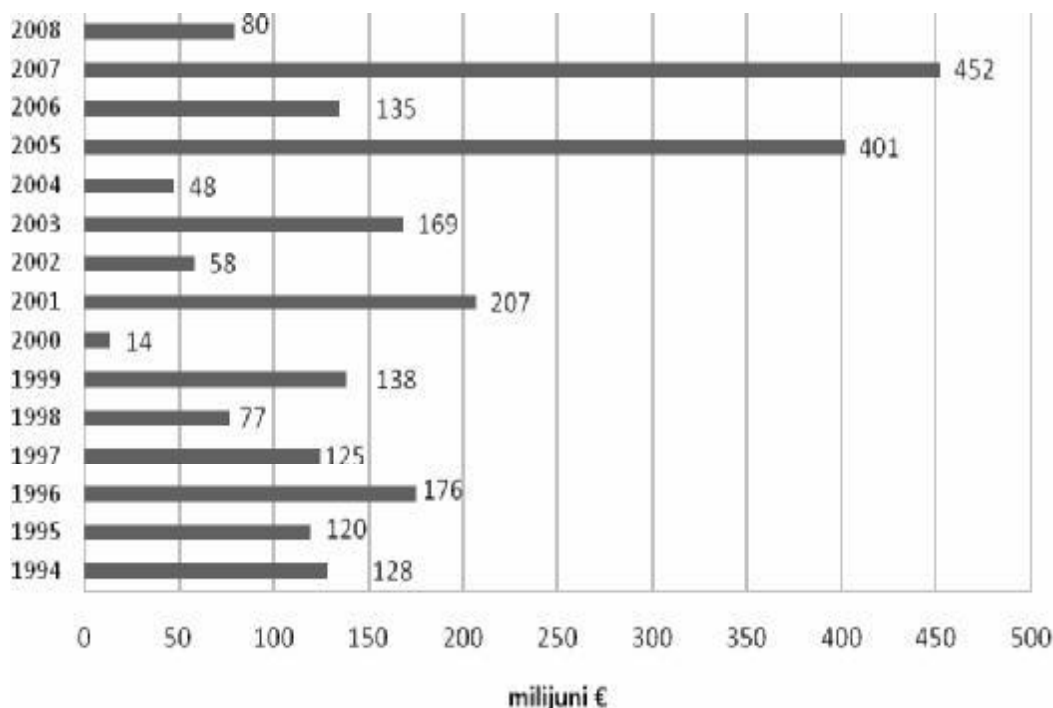
Republika Hrvatska članica je ove institucije od 1993. godine.

Uzimajući u obzir Hrvatske specifičnosti kao članice i dioničara ove banke utvrđeni su ključni kratkoročni operativni prioriteti (strategije) i to:¹⁰⁰

- privatizacija i restrukturiranje,
- ulaganja u infrastrukturu,
- financiranje malog i srednjeg poduzetništva,
- pomoć regionalnom širenju domaćih tvrtki,
- osnaživanje industrije i turizma.

Republika Hrvatska kao članica Europske banke za obnovu i razvitak je u razdoblju od 1994. do 2008. godine koristila 2,327 mlrd. € (Grafikon 2.)

Grafikon 2. Plasirana financijska sredstva EBRD-a u Republiku Hrvatsku

Izvor: <http://www.ebrd.com/projects/psd/country/croatia.htm> (21.10.2009.)

¹⁰⁰ str. 25 strategije.

5.2.3. Razvojna banka Vijeća Europe

Razvojna banka Vijeća Europe (eng. Council of Europe Development Bank CEB) je razvojno-kreditna institucija s naglašenim socijalnim djelovanjem te je usmjerena pretežito na pomoć u prevladavanju socijalnih nejednakosti i poteškoća te na pomoć gospodarstvima regija u zaostajanju. Povijest ove institucije seže u 1956. kada je Vijeće Europe¹⁰¹ osnovalo fond za raseljene kao potpora poslijeratnoj obnovi nakon Drugog svjetskog rata i povratku raseljenog stanovništva. Fond je u tom razdoblju djelovao isključivo putem odobravanja kreditnih plasmana i davanja garancija. Prekretnica se događa 1999. godine na 158 sastanku Vijeća Europe kada je odlučeno da fond preraste u banku kako bi se na taj način kvalitetnije obavljala funkcija „socijalne banke“. Specifičnost ove razvojno kreditne institucije ogleda je u njenim sektorskim i prostornim specifičnostima. Sektorska specifičnost definirana je u njenoj socijalnoj svrsi postojanja¹⁰² i pomoći socijalno ugroženim kategorijama stanovništva dok je prostorna specifičnost definirana prostorom njenog djelovanja koji ne obuhvaća samo zemlje članice već sve zemlje Europe i šire. Na taj način banka postaje poveznica i potpora zemljama u njihovim europskim integracijama.

Osnivači Razvojne banke Vijeća Europe kao pravne slijednice fondova (Council of Europe Resettlement Fund, a kasnije Council of Europe Social Development Fund) su 8 država, a danas banka ima 40 država članica (Tablica 22.)

Tablica 21. Popis država članica Razvojne banke Vijeća Europe

Datum pristupanja		Udio u temeljnom kapitalu
Osnivači		
Savezna Republika Njemačka	16.04.1956.	16,640%
Kraljevina Belgija	16.04.1956	2,986%
Republika Francuska	16.04.1956	16,640%

¹⁰¹ Council of Europe Resolution (56)09.

¹⁰² Čl. 2. Statuta Razvojne banke Vijeća Europe.

Financiranje regionalnog razvitka – načini i modeli

Datum pristupanja		Udio u temeljnom kapitalu
Republika Grčka	16.04.1956	2,986%
Island	16.04.1956	0,184%
Republika Italija	16.04.1956	16,640%
Veliko Vojvodstvo Luksemburg	16.04.1956	0,631%
Republika Turska	16.04.1956	7,056%
Članovi		
Datum pristupanja		Udio u temeljnom kapitalu
Republika Cipar	18.11.1962.	0,361%
Republika Malta	01.03.1973.	0,184%
Država Vatikanskog Grada	04.09.1973.	0,002%
Švicarska Konfederacija	01.01.1974.	1,629%
Kneževina Lihtenštajn	01.01.1976.	0,088%
Republika Portugal	01.08.1976.	2,529%
Kraljevina Švedska	01.07.1977.	2,529%
Kraljevina Nizozemska	01.01.1978.	3,613%
Kraljevina Norveška	01.01.1978.	1,268%
Kraljevina Španjolska	01.01.1978.	10,852%
Kraljevina Danska	01.04.1978.	1,629%
Republika San Marino	27.04.1989.	0,088%
Republika Finska	13.05.1991.	1,268%
Republika Slovenija	01.02.1994.	0,223%
Republika Bugarska	28.05.1994.	1,135%
Republika Litva	08.01.1996.	0,229%
Rumunjska	05.03.1996.	1,089%
Republika Hrvatska	24.06.1997.	0,388%
Republika Makedonija	15.12.1997.	0,231%
Republika Mađarska	10.03.1998.	0,814%
Republika Moldavija	01.04.1998.	0,100%
Republika Estonija	03.04.1998.	0,231%
Republika Poljska	17.08.1998.	2,331%
Republika Letonija	14.09.1998.	0,233%
Republika Slovačka	22.12.1998.	0,344%
Republika Češka	12.02.1999.	0,782%
Republika Albanija	24.06.1999.	0,243%
Bosna i Hercegovina	18.12.2003.	0,176%

	Datum pristupanja	Udio u temeljnom kapitalu
Republika Srbija	23.04.2004.	0,470%
Irska	30.11.2004.	0,878%
Gruzija	10.01.2007.	0,179%
Crna Gora	19.11.2007.	0,120%

Izvor: <http://www.coebank.org/Membre.asp?arbo=80&theme=1> (20.10.2009.)

Djelatnost CEB¹⁰³ temeljena je na odobravanju zajmova, garancija, vođenju i upravljanju dobrovoljnim financijskim sredstvima (pomoći) te naknade dijela kamate, prema ciljnim područjima. Tako ona danas djeluje na:¹⁰⁴

1. području socijalnog uključivanja/integriranja
2. unaprjeđenja zaštite okoliša
3. razvoju ljudskog kapitala.

Republika Hrvatska je članica je CEB od 1997. godine. Ova razvojno-kreditna-institucija u Republici Hrvatskoj financijski je aktivna od 1998. godine. Ukupno od tada do 2008. godine plasirala je 327 milijuna € . (Tablica 23., Grafikon 3.)

Tablica 22. Plasmani Razvojne banke Vijeća Europe u Republiku Hrvatsku u mil. €

1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
34,46	15,51	10	9	2,876	38,632	79,367	22,662	45,232	19,05	50,00

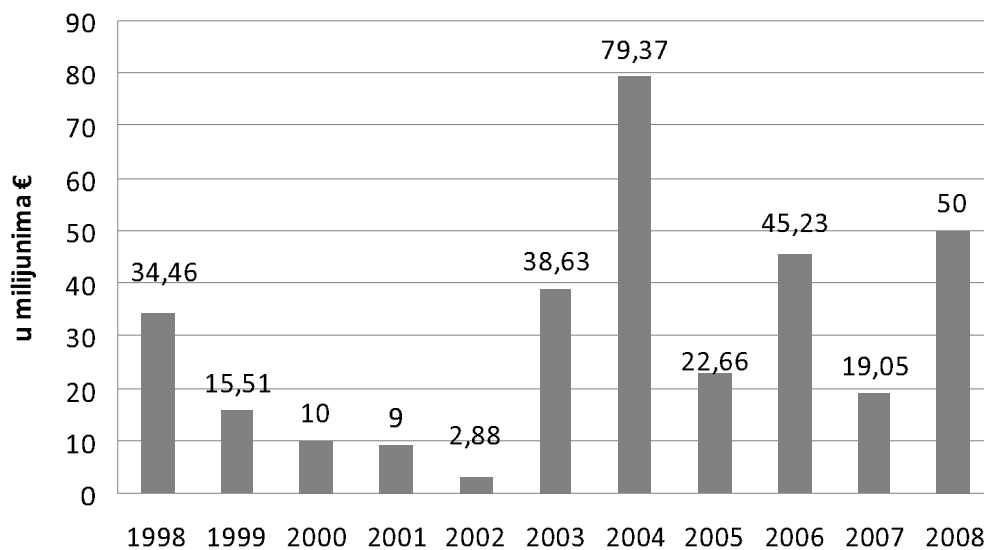
Izvor: Council of Europe Development Bank, Annual Report 1998., 1999., 2000., 2001., 2002., 2003., 2004., 2005., 2006., 2007., 2008.

http://www.coebank.org/rap_annuel.asp?arbo=107&theme=3 (20.10.2009.)

¹⁰³ Čl. 7. Statuta Razvojne banke Vijeća Europe.

¹⁰⁴ Council of Europe Development Bank: Polici for Loan and Project Funding str. 8.

Grafikon 3. Plasmani Razvojne banke Vijeća Europe u Republiku Hrvatsku u mil. €

Izvor: Council of Europe Development Bank, Annual Report 1998., 1999., 2000., 2001., 2002., 2003., 2004., 2005., 2006., 2007., 2008.

http://www.coebank.org/rap_annuel.asp?arbo=107&theme=3 (20.10.2009.)

Financiranje regionalnog razvitka – načini i modeli

---

6. RAZVOJNI FONDOVI EUROPSKE UNIJE – INSTRUMENTI ZA UJEDNAČENI POLICENTRIČNI RAZVITAK

Prof.dr.sc. Branko Matić

Davor Medarić, dipl.oec.

Financiranje regionalne politike Europske Unije provodi se, između ostaloga, i putem strukturnih fondova te Kohezijskog fonda. Fondovi za cilj imaju smanjiti jaz između razvijenih i slabije razvijenih regija Europske Unije promičući gospodarsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju odnosno u konačnici ukupnu konkurentnost europskog društva i gospodarstva. Proširenje Europske Unije na deset novih zemalja članica 2004. godine dovelo je do još većih razlika u razvijenosti među regijama. Stoga se pristupilo opsežnoj reformi kohezijske politike Europske Unije (vremensko razdoblje 2007.-2013. godine) u cilju unapređenja konvergencije, konkurentnosti i suradnje.

6.1. Razvojni financijski fondovi dostupni zemljama članicama Europske unije

Ujednačavanje regionalnih razlika zemalja članica Europske unije se se provodi i financiranjem putem strukturnih fondova ove asocijacije

6.2. Strukturni fondovi Europske Unije¹⁰⁵

Europski socijalni fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski fond za smjernice i jamstva u poljoprivredi te Financijski instrument za smjernice u ribarstvu nazivaju se strukturnim fondovima.

Strukturni fondovi Europske unije namijenjeni su zemljama koje imaju potrebe za dodatnim ulaganjima u ujednačen i održiv gospodarski i društveni razvoj.

Strukturni fondovi Europske Unije su dostupni zemljama članicama.

Opće odredbe strukturnih fondova:

Ne dovodeći u pitanje odgovornost komisije za provedbu općeg proračuna europske zajednice, države članice moraju preuzeti odgovornost u prvom slučaju za financijsku kontrolu pomoći. U tom cilju, poduzet će mjere koje uključivati:

- provjera kontrole i upravljanje aranžmanima koji su postavljeni i provođeni na takav način da se sredstva zajednice koriste efikasno i pravilno
- davanje komisiji opis aranžmana

---

¹⁰⁵ OJ L 161/1999.

- osigurati pomoć upravljanja u skladu sa svim važećim pravilima zajednice te da su plasirana sredstva u skladu s zdravim financijskim rukovođenjem
- ovjeravanje kojim se potvrđuje da su izjave o izdacima prezentirane komisiji točne i osiguravanje da podaci proizlaze iz računovodstvenog sustava koji se temelji na provjerljivim popratnim dokumentima
- sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti, te obavještanje komisije u skladu s pravilima o napretku upravnih i sudskih postupaka
- suradnja s komisijom kako bi se osiguralo da se sredstva zajednice koriste u skladu s načelima zdravog financijskog upravljanja
- pokrivanje bilo kojeg gubitka koji je rezultat određenih nepravilnosti, te naplata kamata na zakašnjela plaćanja.

Strukturni fondovi, Europska investicijska banka i drugi financijski instrumenti doprinosit će postizanju sljedeća tri prioritetna cilja:

- Cilj 1. promicanje razvoja i strukturne prilagodbe regija čiji razvoj zaostaje. Regije čiji bruto domaći proizvod (BDP) per capita ne prelazi 75% prosjeka Unije spadaju u ovu kategoriju.
- Cilj 2. poticanje ekonomske i socijalne preobrazbe u industrijskim, ruralnim, urbanim i ribarskim područjima s visokim stopama nezaposlenosti i siromaštvom. Odnosi se na područja koja imaju strukturne poteškoće (restrukturiranje industrijskoga ili uslužnog sektora, slabljenje urbanih zona, ...)
- Cilj 3. osuvremenjivanje sustava obrazovanja i poticanje zaposlenosti. Obuhvaća razvoj ljudskih resursa. Na cilj 3. otpada 12,3% ukupnih sredstava strukturnih fondova. Odnosi se na cijelu EU, osim regija uključenih u cilj 1.

Iz proračuna Europske komisije u razdoblju 2005.-2008. godine putem strukturnih fondova plasirano je zemljama članicama ukupno 170,03 milijardi eura (Tablici 24.).

Tablica 23. Provedba proračuna Europske komisije po strukturnim fondovima u mlrd. €

	2005.	2006.	2007.	2008.	Ukupno
Europski fond za regionalni razvoj	27,1	45,8	17,4	15,1	105,4
Europski socijalni fond	20,74	22,96	0,010486	6,394	50,1
Europski fond za smjernice i jamstva u poljoprivredi	0,007085	7,636	3,4	2,0	13,04
Financijski instrument za smjernice u ribarstvu	0,222	0,1336	0,811	0,320	1,49
					170,03

Izvor: The Structural Funds in 2008(20th annual report); The Structural Funds in 2007(19th annual report); The Structural Funds in 2006(18th annual report); The Structural Funds in 2005(17th annual report).

6.2.1. Europski fond za regionalni razvoj

Europski fond za regionalni razvoj (eng. European fund for regional development- ERDF)¹⁰⁶ osnovan je 1975. godine i postao je glavni instrument regionalne politike Europske unije.

On služi smanjivanju razlika u razvoju pojedinih zemljopisnih područja ili između određenih socijalnih grupa.

Europskim fondom za regionalni razvoj upravlja Opća uprava za regionalnu politiku.

Zadaci Europskog fonda za regionalni razvoj su:

- promoviranje gospodarske i društvene kohezije s ciljem ispravljanja najvećih regionalnih nejednakosti te sudjelovanje u razvoju i konverziji regija,
- promoviranje održivog razvoja te stvaranje održivih poslova.

¹⁰⁶ OJ L 210/2006; OJ L 213/1999.

Opseg pomoći kojim europski fond za regionalni razvoj doprinosi za:

- financiranje produktivnih ulaganja kako bi stvorili i očuvali održive poslove,
- financiranje ulaganja u infrastrukturu,
- financiranje razvoja endogenog potencijala mjerama koje potiču i podupiru lokalni razvoj i inicijative za zapošljavanje te aktivnosti malih i srednjih poduzeća,
- financiranje mjera tehničke pomoći,
- financiranje strukturalnih prilagodbi u obrazovanju i zdravstvenoj skrbi,
- financiranje inicijativa zajednice “Interreg”¹⁰⁷ i “Urban”¹⁰⁸,
- financiranje inovativnih mjera: studija, pilot projekata,

6.2.2. Europski socijalni fond

Europski socijalni fond (eng. European Social Fund - ESF)¹⁰⁹ osnovan je 1957. godine te je glavni financijski instrument za ulaganje u ljude. On podržava zapošljavanje i pomaže ljudima kako da unaprijede svoje znanje i vještine s ciljem uspješnijeg zapošljavanja.

Europski socijalni fond služi za ostvarivanje strateških ciljeva politike zapošljavanja. Fond osigurava podršku svim europskim regijama koje su pogođene visokom stopom nezaposlenosti.

Europskim socijalnim fondom upravlja Opća uprava za zapošljavanje i socijalne poslove.

Zadaci Europskog socijalnog fonda su :

- sprečavanje i borba protiv nezaposlenosti,
- razvoj ljudskih resursa i društvene integracije na tržište rada u svrhu promicanja visoke razine zapošljavanja,
- jednakost između muškaraca i žena na tržištu rada.

Opseg pomoći Europskog socijalnog fonda:

- razvoj i promicanje aktivnih politika tržišta rada da bi se suzbila i spriječila nezaposlenost, da bi se spriječilo i muškarce i žene da prijeđu u dugotrajnu nezaposlenost, da bi se olakšala ponovna

---

¹⁰⁷ Inicijativa Europske zajednice pokrenuta radi razvijanja prekogranične suradnje između pograničnih područja na unutarnjim i vanjskim granicama EU.

¹⁰⁸ Inicijativa je usmjerena ka razvoju i obnovi urbanih sredina s poteškoćama u razvoju.

¹⁰⁹ OJ L213/1999; OJ L210/2006.

integracija dugotrajno nezaposlenih na tržište rada, te da bi se podržala profesionalna integracija mladih i osoba koje se vraćaju na tržište rada nakon razdoblja odsutnosti,

- promicanje jednakih mogućnosti za sve u pristupu tržištu rada s posebnim naglaskom na one izložene socijalnoj isključenosti,
- promicanje i poboljšanje: osposobljavanja, obrazovanja, savjetovanja kao dijela politike cjeloživotnog učenja da bi se: olakšao i poboljšao pristup i integracija na tržište rada, poboljšala i održala zapošljivost, te promicala radna pokretljivost,
- posebne mjere za poboljšanje pristupa i sudjelovanja žena na tržištu rada, uključujući njihov razvoj karijere, njihov pristup novim prilikama za rad i započinjanje vlastitog poduzeća, te smanjivanje okomite i vodoravne segregacije na osnovu spola na tržištu rada,
- podršku lokalnim inicijativama u svezi zapošljavanja, a posebno inicijativama za podršku lokalnom zapošljavanju i teritorijalnim paktovima za zapošljavanje,
- socijalnu dimenziju i dimenziju tržišta rada u informacijskom društvu, posebno kroz razvijanje politike i programa izrađenih da iskoriste potencijal informacijskog društva za zapošljavanje te kroz osiguravanje ravnopravnog pristupa njegovim sredstvima i koristima,
- jednake prilike za žene i muškarce kao dio pristupa integracije.

6.2.3. Europski fond za smjernice i jamstva u poljoprivredi

Europski fond za usmjeravanje i jamstva u poljoprivredi (eng. European agricultural guidance and guarantee fund - EAGGF)¹¹⁰ osnovan je 1962. godine.

Njime upravlja Opća uprava za poljoprivrednu politiku.

Financira ruralni razvoj i osigurava mjere pomoći poljoprivrednicima, uglavnom regijama koje zaostaju u razvoju.

Europski fond za smjernice i jamstva u poljoprivredi čine dva dijela:

1. jamstveni odjel – Jamstveni odjel financira troškove zajedničkih organizacija tržišta, kao što su mjere za reguliranje poljoprivrednog tržišta Unije, kao i povrate od izvoza u treće zemlje (kupovina i

---

¹¹⁰ OJ L 160/1999.

- skladištenje poljoprivrednih viškova i poticanje izvoza poljoprivrednih proizvoda),
2. odjel za smjernice – Odjel za smjernice omogućuje kontinuirano financiranje zajedničkih i nacionalnih mjera za razvoj sela na temelju Zajedničke inicijative za ruralni razvoj (primjerice investiranje u nova sredstva za tehnologiju i rad).

Jamstveni odjel financira se iz proračuna EU. Uloga Odjela za smjernice sastoji se u promicanju regionalnog razvoja i ujednačivanja razlika između pojedinih dijelova EU.

Opseg pomoći Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi:

- podrške dohotku poljoprivrednika i održavanje sposobnih poljoprivrednih zajednica u planinskim ili slabije razvijenim područjima,
- početne podrške kroz dodjelu poticajnih sredstava za mlade poljoprivrednike,
- poboljšanja strukturalne učinkovitosti posjeda,
- poticanje uspostavljanja udruženja proizvođača,
- pretvorbe, diversifikacije, preorijentacije i poboljšanja kvalitete poljoprivredne proizvodnje,
- razvoj ruralne infrastrukture,
- poticanja investiranja u turizam,
- mjere poput prevencije od prirodnih katastrofa, obnova sela, zaštita ruralnog naslijeđa, razvoja i iskorištavanja šuma, zaštite okoliša i financijskog inženjeringa.

6.2.4. Financijski instrument za smjernice u ribarstvu

Financijski instrument za pomoć ribarstvu (eng. Financial instrument for fisheries guidance - FIFG)¹¹¹ osnovan je 1993. godine.

Financijski instrument za smjernice u ribarstvu doprinosi postizanju ciljeva zajedničke ribarske politike.

Financijskim instrumentom za smjernice u ribarstvu upravlja Opća uprava za ribarstvo.

---

¹¹¹ OJ L 161/1999.

Zadaci kojima se bavi Financijski instrument za smjernice u ribarstvu:

- održiva ravnoteža između ribarskih resursa i iskorištavanja,
- jačanje kompetitivnosti sektora,
- unaprjeđenje tržišne nabave,
- revitalizacija područja koja ovise o ribarstvu.

Opseg pomoći financijskog instrumenta za smjernice u ribarstvu:

- promicanje obnove i modernizacija ribarske flote,
- prilagodbu ribarskim nastojanjima,
- socijalno-ekonomske mjere,
- zaštita resursa u obalnim vodama,
- akvakulture,
- prerada i prodaja ribe i drugih morskih proizvoda,
- privremena obustava aktivnosti i ostale financijske naknade.

Financijski instrumenti za smjernice u ribarstvu usmjereni su prema: pomoći industriji kako bi odgovorila na izazove današnjih gospodarskih uvjeta; jamčiti za ekološki održivu i ekonomski prihvatljivog iskorištavanja ribarskih resursa; sačuvati ribolov u regijama gdje postoji nekoliko ekonomskih mogućnosti; osigurati europske potrošače sa širokom ponudom kvalitetne ribe i ribljih proizvoda.

6.3. Republika Hrvatska Hrvatska kao korisnik sredstava pretpristupnih fondova Europske unije

U cilju pripreme zemalja kandidatkinja i trećih zemalja za članstvo u EU, Europska unija, između ostaloga, koristi sredstva pretpristupnih fondova. Na taj način zemlje kandidatkinje i treće zemlje postižu odgovarajući stupanj harmonizacije, odnosno osiguravaju punu primjenu pravne stečevine Europske unije te se osposobljavaju za korištenje strukturnih fondova i kohezijskog fonda nakon pristupanja Uniji.

Financijska sredstva pretpristupnih fondova služe za postizanje ekonomske i socijalne kohezije europske politike, zaštite prometa i okoliša, strukturne prilagodbe u poljoprivrednom sektoru i ruralnim područjima, povećanje kvalitete života na tim područjima te pravno, administrativno i institucionalno osposobljavanje u segmentu zajedničke poljoprivredne politike.

Sve ove aktivnosti se provode i sa ciljem pripreme države kandidatkinje za članstvo u Europsku Uniju s metodama rada Unije uz istovremenu integraciju tih zemalja u sektorske politike Unije (inicijativa INTERREG III).

Hrvatska se za ulazak u Europsku uniju počela pripremati preko pretpristupnih fondova. Hrvatskoj kao zemlji kandidatkinji za članstvo u Europskoj Uniji od 2004. godine su na raspolaganju slijedeći pretpristupni fondovi: CARDS¹¹², PHARE¹¹³, ISPA¹¹⁴, SAPARD¹¹⁵ i pretpristupni program IPA¹¹⁶ za razdoblje 2007. – 2013. godine.

Financijska sredstva svih pretpristupnih programa dodijeljena od strane Europske komisije sprovode se putem Nacionalnog fonda koji je posebna jedinica Ministarstva financija. Zadatak Nacionalnog fonda je transparentan i efikasan sustav upravljanja financijskim sredstvima Europske unije.

Nacionalni fond obuhvaća:¹¹⁷

- otvaranje bankovnih računa (sukladno pravilima i procedurama EU) za pojedine programe, te efikasno upravljanje sredstvima na tim računima,
- primanje sredstava od EU i prijenos na podračune provedbenih agencija,
- uspostavu sustava praćenja i evidentiranja tih sredstava,
- pripremu zahtjeva za povlačenja sredstava od EU i za sufinanciranje,
- kontrolu zahtjeva za plaćanje od provedbenih agencija,
- pripremu financijskih izvješća i ostalih potrebnih dokumenata sukladno zahtjevima EU,
- provedbu sustava nadzora i kontrole nad sredstvima EU,
- uspostavu EU sustava za izvještavanje,
- arhiviranje dokumentacije prema EU pravilima.

Analizirajući odnos između namijenjenih i iskorištenih sredstava od Europske komisije putem pretpristupnih fondova moguće je uočiti da je

---

¹¹² Pomoć Zajednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju,, program nastao 2000. godine kao jedinstven instrument financijske i tehničke pomoći koji zamjenjuje druge mehanizme pomoći namijenjene jugoistočnoj Europi.

¹¹³ program nastao je 1989. godine kao pretpristupni instrument namijenjen zemljama kandidatkinjama Srednje i Istočne Europe kao program pomoći u pripremanju za članstvo u EU.

¹¹⁴ Pretpristupni instrument financiran od EK za pomoć zemljama kandidatkinjama u njihovim pripremama za pristup vezano uz infrastrukturne projekte u područjima zaštite okoliša i transporta.

¹¹⁵ Program SAPARD pokrenut je u lipnju 1999. godine kao program koji pruža podršku na području poljoprivrede i ruralnog razvitka te priprema države kandidatkinje za korištenje poljoprivrednog i ribarskog fonda nakon stjecanja statusa države članice EU.

¹¹⁶ Osnovni ciljevi programa IPA su pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u njihovom usklađivanju i provedbi pravne stečevine EU te priprema za korištenje Strukturnih fondova (www.strategija.hr)

¹¹⁷ Prijedlog zakona o potvrđivanju memoranduma o suglasnosti o osnivanju Nacionalnog fonda između vlade RH i Europske komisije

postotak povučenih sredstava po fondovima slijedeći: CARDS 81,78, PHARE 71,02, ISPA 58,07, SAPARD 54,44 te IPA 1,16. Ukupan postotak iskorištenosti pretpristupnih fondova iznosi 28,15. Navedeni postotak ne odražava u potpunosti uspješnost Hrvatske u korištenju sredstava pretpristupnih fondova Europske unije s obzirom da je pretpristupni fond IPA postao operativan 2007. godine. Uzimajući u obzir ovu činjenicu i izostavljanjem pretpristupnog fonda IPA postotak iskorištenosti (Tablica 24., Grafikon 4.)

Tablica 24. Pregled namjenjih i iskorištenih sredstava pretpristupnih fondova u mil. €

Naziv fonda ¹¹⁸	Namjenjena sredstava ¹¹⁹	Iskorišteno sredstava ¹²⁰	% iskorištenosti
CARDS	278,8	228	81,78
PHARE	167	118,6	71,02
ISPA	60	34,84	58,07
SAPARD	25	13,61	54,44
IPA	910,2	10,6	1,16
UKUPNO	1.441	405,65	28,15

Izvor: Izvješće o korištenju pretpristupnih programa pomoći Europske unije za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2009. godine; Europski strukturni fondovi (2000.-2006.) Hrvatska str. 3, dostupno na

http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas/croatia/factsheets/pdf/fact_hr_hr.pdf (16.10.2009.);

<http://www.delhrv.ec.europa.eu/?lang=en&content=1285>, (16.10.2009.);

<http://www.delhrv.ec.europa.eu/?lang=en&content=1284> (16.10.2009.);

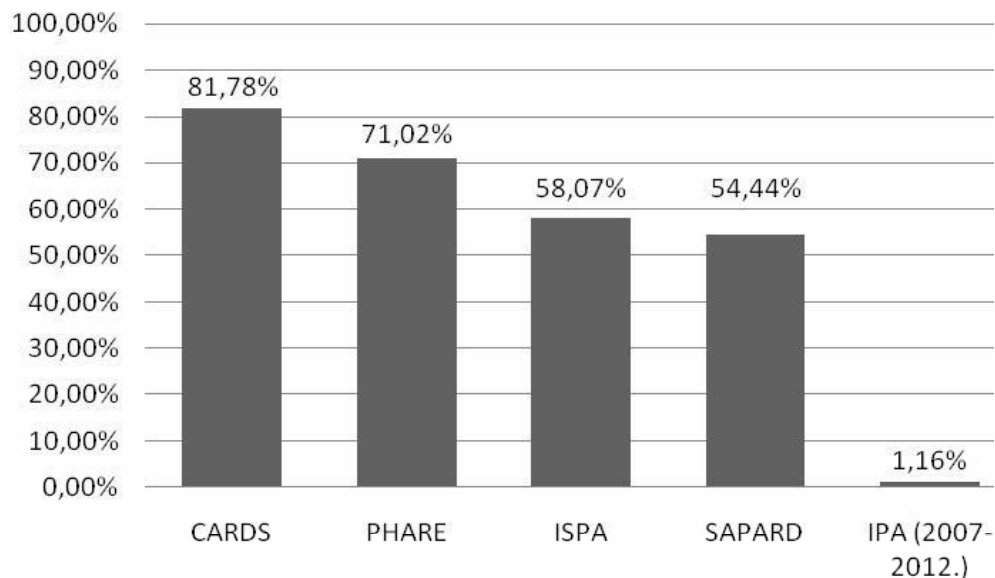
http://ec.europa.eu/enlargement/how-does-it-work/financial-assistance/planning-ipa_en.htm (16.10.2009.); http://ec.europa.eu/enlargement/how-does-it-work/financial-assistance/cards/statistics2000-2006_en.htm (16.10.2009.)

¹¹⁸ Razdoblje obuhvata istraživanja za pretpristupni fond: CARDS je od 2000. do 2004. godine; PHARE i ISPA od 2005. do 2006.; SAPARD 2006.; IPA je od 2007. do 2012. godine.

¹¹⁹ Iznosi sredstava namijenjenih Republici Hrvatskoj po pojedinom fondu sukladno odluci Europske Komisije.

¹²⁰ Iznosi koje je Republika Hrvatska sama ili sa članicama Europske unije ili trećim zemljama ugovorila.

Grafikon 4. Postotak iskorištenosti pretpristupnih fondova namjenjenih Republici Hrvatskoj

Zaključak

Europska unija je institucija koja je nastajala kroz zadnjih šezdesetak godina kako bi stvorila jedinstveno tržište u ovom dijelu svijeta, kako bi gledajući globalno Europa bila konkurentna drugim tržištima Azijskom i američkom. Ciljevi Europske Unije su ujednačeniji gospodarski razvoj i što veća zaposlenost tj puna zaposlenost kojima teži svaka država, pa tako i Republika Hrvatska koja se preko pretpristupnih programa sprema za puno članstvo u Europskoj uniji, a nastaviti će svoj gospodarski napredak korištenjem drugih strukturnih fondova odnosno financijskih institucija koja su joj na raspolaganju.

Financiranje regionalnog razvitka – načini i modeli

SAŽETAK KNJIGE

SAŽETAK KNJIGE

Cilj modela upravljanja ljudskim potencijalima u funkciji regionalnog razvitka učinkovito je posredovanje na tržištu rada razvojem visoke kvalitete prema potrebama klijenata, uz razvoj vlastitih znanja, vještina i sposobnosti i uz promicanje partnerskih odnosa s dionicima na tržištu rada. Vodeći sudionik u razvoju hrvatskog tržišta rada, poglavito u objedinjavanju cjelokupne ponude i potražnje rada kako bi se postigla puna zaposlenost jest Hrvatski zavod za zapošljavanje. Hrvatski zavod za zapošljavanje slijedi strateške ciljeve regionalnog razvitka.

Strateški ciljevi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje su:

- razviti usluge Hrvatskog zavoda za zapošljavanje radi povećanja konkurentnosti radne snage i zadovoljenja potreba na tržištu rada
- razviti ljudski potencijal i administrativni kapacitet Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u kreiranju i davanju novih usluga na tržištu rada
- ostvariti vodeću poziciju Hrvatskog zavoda za zapošljavanje na tržištu rada uspostavljanjem partnerskih odnosa i većim utjecajem na donošenje i provedbu javnih politika

U današnjim, kriznim gospodarskim uvjetima Hrvatski zavod za zapošljavanje se odlučio da je najvažnije ulagati u ljudske resurse kako bi se povezalo povećanje zapošljivosti radne snage kroz stjecanje potrebnih znanja i vještina za tržište rada i potrebu prevencije gubljenja znanja i vještina koja se javlja kod duže nezaposlenosti.

Alociranje i osiguranje sredstava za financiranje regionalnoga razvoja na primjeru jedne od gospodarski najrazvijenijih jedinica regionalne (lokalne) samouprave moguće je uočiti tri različita pristupa. Unotoč zajedničkim razvojnim ciljevima lokalna samouprava ih ostvaruje na različite načine.

Financiranje javnih potreba primjenom modela javno-privatnog partnerstva (JPP) motivirano je u prvom redu ograničenjima u dostupnosti javnih izvora financiranja, uz istodobne napore da se poveća kvaliteta i učinkovitost javnih usluga. Ugovaranje projekata primjenom JPP-a treba smatrati jednom od mogućnosti koja se može primijeniti tamo gdje to dopuštaju karakteristike projekta i gdje se mogu dokazati jasne prednosti i koristi u odnosu na tradicionalni način nabave. Također, treba istaknuti prevladavanje ograničenja u mogućnostima financiranja, uključivanje odgovornosti privatnog sektora za izgradnju javne infrastrukture i pružanja javnih usluga, stimuliranje inovativnosti u pružanju javnih usluga te rast zadovoljstva korisnika usluga. Modeli primjene JPP-a vrlo su složeni u pogledu dizajniranja, rukovođenja i implementacije pa, iako pružaju niz prednosti, odluka o njihovom korištenju nalaže posebnu opreznost. Budući da se radi o projektima koji se ugovaraju na dulji rok, postoji mogućnost da se očekivane pogodnosti ne ostvare te osobitu pozornost treba posvetiti ugovaranju ovih

projekata da bi se mogući nedostaci mogli otkloniti kako ne bi imali utjecaj na kvalitetu javnih usluga.

U okviru međunarodnog monetarnog sustava, Međunarodni monetarni fond te Svjetska banaka u suradnji sa svojim afilijacijama veoma su važne financijske institucije, koje imaju presudnu ulogu prilikom prevladavanja svjetskih financijskih problema, naročito u najsiromašnijim zemljama svijeta te zemljama u razvoju. Uspostavljanje ekonomske stabilnosti u svijetu, financiranje članica koje su se našle u raznim ekonomskim poremećajima te davanje savjeta za uspostavljanje makroekonomske ravnoteže, glavni su ciljevi ovih financijskih institucija. Suradnja Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke s Hrvatskom ostvarena je kroz odobravanje različitih vrsta aranžmana (najčešće stand-by aranžmana) odnosno kroz zajmove i darovnice.

Za financiranje regionalnoga razvoja od izuzetnog značaja su različiti izvori financiranja koje osigurava Europske unije kroz kreditne institucije, fondove i nemonetarne financijske institucije.

Financing Regional Development - methods and models

SUMMARY

SUMMARY

The aim of a human resources management model in the function of regional development is to provide effective mediation in the labour market achieved by increasing the quality of service adjusted to the clients' needs, along with the development of knowledge, skills and abilities of everyone involved in human resources management. They should also continuously improve partnership relations with all the stakeholders in the labour market. A leading role in the development of the Croatian labour market, particularly when it comes to balancing the total labour supply and demand aimed at increasing employment is played by the Croatian Employment Service (CES). The CES follows the strategic goals of regional development.

The Croatian Employment Service has the following strategic goals:

- to develop the services provided by the Croatian Employment Service in order to stimulate workforce competition and address the labour market needs.
- to develop human potential and administrative capacity of the Croatian Employment Service in creation and provision of new services in the labour market.
- to achieve a leading role of the Croatian Employment Service in the labour market by stimulating partnership and increasing its impact on adopting and realizing public policies.

In the current economic crisis the Croatian Employment Service has reconfirmed its conviction that investment in human resources is the crucial measure aimed at increasing employability through acquiring knowledge and skills in demand on the labour market. The other side of this issue is the need to prevent the loss of skills resulting from long periods of unemployment.

It is possible to notice three different approaches in raising and allocating resources for financing regional development, which is explained on the example of one of the economically most developed regional (local) self-

government units. In spite of having common development goals, local self-governments proceed differently in carrying out these tasks.

Funding of public needs through public-private partnership (PPP) is motivated primarily by limited availability of public financing, together with the endeavours to improve the quality and efficiency of public services. Contracting projects by means of PPP should be seen as one of the possibilities if project characteristics allow for such a model, and if clear advantages and benefits can be demonstrated in comparison with traditional procurement methods. Furthermore, we should point out overcoming limitations in funding, involving private sector in the construction of public infrastructure and provision of public services, stimulating innovation in public services, and increasing consumer satisfaction. Public-private partnerships are very complex in terms of design, management and implementation, which indicates that everybody should be very cautious regarding this model, even though it could provide a range of advantages. Taking into account that these are normally long-term projects, there is a possibility that expected benefits are not realized. In view of this, special precautions should be taken when contracting such projects so as to avoid possible deterioration of public services.

Within the international monetary system, the International Monetary Fund and the World Bank, together with their affiliates, are indispensable financial institutions that play a crucial role in handling financial problems in the world, particularly in underdeveloped and developing countries. Some major goals of these institutions are establishing economic stability around the world, financing the members that have encountered different economic difficulties, and providing counselling in order to re-establish macroeconomic balance. The cooperation between these two institutions and Croatia takes place mostly through their granting different arrangements (usually stand-by arrangements), loans and donations.

The European Union provides some other important sources of financing for the regional development, in particular through credit institutions, funds and non-monetary financial institutions.

Financiranje regionalnog razvitka – načini i modeli

LITERATURA

POGLAVLJE 1

REGIONALNI RAZVITAK KROZ MODEL UPRAVLJANJA LJUDSKIM POTENCIJALIMA U VREMENU KRIZE

---

1. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2008) Strateški plan Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u razdoblju od 2008. do 2011.
2. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2009) Mjesečni statistički bilten, Područna služba Osijek, 5/XVIII
3. Lamza-Maronić, M., Glavaš, J., Bošnjak, S.(2007):Contribution to the Development of the Urban management Model, Interdisciplinary Management Research, Barković, D., Runzheimer, B. (ed.), Poreč, Faculty of Economics in Osijek, Hochschule Pforzheim, str. 526-541.
4. Matić, B., Serdarušić, H.(2008): Models of Including Financially Inactive Population into the Financial System, Interdisciplinary Management Research, Barković, D., Runzheimer, B. (ed.), Poreč, Faculty of Economics in Osijek, Hochschule Pforzheim, str. 296-310.
5. REGIONALNI OPERATIVNI PROGRAM (ROP) – temeljna analiza (2006): Osječko-baranjska županija, Inženjerski biro, Osijek
6. Šverko, B.: (2004), Psihološki učinci nezaposlenosti, Sažetci radova - 14. Dani psihologije, Zadar.
7. Vlada Republike Hrvatske (2009) Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu

POGLAVLJE 2

PROBLEMI ALOKACIJE I OSIGURANJA SREDSTAVA ZA FINANCIRANJE RAZVITKA

---

1. Aralica, Z., Račić, D., Šišinački, J. (2007.) Privredna kretanja i ekonomska politika, br. 112.
2. Grad Ivanec, Gradski operativni program
3. Matić, B., Serdarušić, H. (2008) Grant and Donation in financing Regional Development / *Proceedings / 1st International Conference "Vallis Aurea", Focus on: Regional Development* / Branko Katalinić (ur.). Požega : Polytechnic of Pozega ; Vienna : DAAAM International, 2008. 581-585.
4. Program ukupnog razvoja grada Lepoglave (2009.), AZRA, Varaždin
5. Regionalni operativni program Varaždinske županije 2006.-2013., Agencija za razvoj Varaždinske županije, Varaždin, 2006.
6. Regionalni operativni program Varaždinske županije 2006.-2013., Agencija za razvoj Varaždinske županije, Varaždin, 2006.
7. Službeni vjesnik Varaždinske županije, broj 19/2008,
8. Pravilnik o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Narodne novine 55/09
9. Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Narodne novine, br. 117/93, 33/00, 73/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06, 73/08),
10. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, Narodne novine, br. 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08 i 36/09),
11. <http://lepoglava.hr/> (12.10.2009.)
12. <http://novi-marof.hr/> (12.10.2009.)

13. <http://www.hbor.hr/> (12.10.2009.)
14. <http://www.ivanec.hr/> (12.10.2009.)

POGLAVLJE 3

JAVNO-PRIVATNO PARTNERSTVO KAO INSTRUMENT FINANCIRANJA JAVNIH POTREBA

---

1. Bowman L. (2000.) «P3-Problem, Problem, Problem», Project Finance, 206
2. Carsten G. and Graeme H. (2005.) The challenge of Public Private Partnership, Pub. Edward Elgar, London, UK
3. Čulo I. (2002.) Financiranje jedinica lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj, Veleučilište u Požegi & Matica Hrvatska, Požega
4. European Commission, DG Regional Policy, Evaluation Unit: Guide to cost-benefit analysis of investment projects, dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide2008_en.pdf
5. European Commission: Green Paper on Public-Private Partnerships and Community law on Public contracts and concessions, 2004., dostupno na: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2004/com2004_0327en01.pdf
6. European Commission: Guidelines for Successful Public-Private Partnerships, 2003. dostupno na: ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/ppp_en.pdf
7. European Commission: Resource book on PPP Case studies, 2004., dostupno na:

- ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/.../pppresourcebook.pdf
8. European Parliament: Financial perspectives 2007-2013, Communication from the Commission to the Council and the European Parliament COM n(2994) 487 final. Dostupno na http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2004/com2004_0487en01.pdf
  9. Gerrard M.B. (2001.) «Public-Private Partnerships», Finance and Development 38
  10. HM Treasury (2003.) PFI: Meeting the Investment Challenge, London, UK, dostupno na: www.hm-treasury.gov.uk/d/PFI_604a.pdf
  11. HM Treasury (2004.) PFI: Value for Money Assessment Guidance, London, UK, dostupno na: www.hm-treasury.gov.uk/d/vfm_assessmentguidance061006opt.pdf
  12. HM Treasury (2006.): PFI: strengthening long-term partnerships, London, UK, dostupno na: www.hm-treasury.gov.uk/d/bud06_pfi_618.pdf
  13. HM Treasury: How to Manage the Delivery of Long Term PFI Contracts, Technical note No. 6, London, UK, dostupno na: www.hm-treasury.gov.uk/d/PPP_TTF_Technote6.pdf
  14. Hodge G. and Greve C. (2005.) The challenge of Public-private Partnerships, Learning from International Experience, Pub. Edward Elgar Publishing Limited, UK
  15. House of Commons (2001.) «The Private Finance Initiative (PFI)», London, UK
  16. House of Commons (2003.) Committee of Public Accounts: Delivering better value for money from the Private Finance Initiative, London, UK
  17. INTOSAI (2004.) Guidelines on Best Practise for Audit of Risk in Public/Private Partnerships (PPP), XVIII INCOSAI, Budapest

18. Matić, B, Serdarušić, H. (2008.) Načini i modeli financiranja regionalnog razvoja - financiranje putem zaklada i fundacija, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek
19. Mirafteb F. (2004.) «Public-Private Partnerships, The Trojan Horse of Neoliberal Development?», Journal of Planning Education and Research, Vol. 24, No. 1.
20. National Audit office (1998.) The Private Finance Initiative: The First Four Design, Build, Finance and Operate Roads Contracts, London, UK
21. National Audit Office (2000.) Supporting innovation: Managing risk in government departments, London, UK
22. National Audit office (2001.) Managing the relationship to secure a successful partnership in PFI projects, London, UK
23. National Audit office (2003.) The Operational Performance of PFI Prisons, London, UK
24. National Audit office (2004.) London Underground Are the Public Private Partnerships likely to work successfully?, London, UK
25. National Audit office (2004.) Refinancing the Public Private Partnership for National Air Traffic Services, London, UK
26. National Audit office (2006) Update on PFI debt refinancing and the RFI equity market, London, UK
27. National Audit office (2006.) A Framework for evaluating the implementation of Private Finance Initiative projects, London, UK
28. Šimović J. (1999.) «Temeljna obilježja financiranja javnih potreba jedinica lokalne samouprave i uprave», Porezni vjesnik, Institut za javne financije, Zagreb
29. Šimović J. (2000.) «Mjesto i uloga fiskalnih i nefiskalnih instrumenata u financiranju javnih potreba jedinica lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj», Zbornik radova, Tendencije u razvoju financijske aktivnosti države, HAZU, Zagreb

30. Šimović J., Rogić-Lugarić T., Šimović H., Vuletić-Antić B. (2007.) «Javno-privatno partnerstvo kao nefiskalni instrument financiranja javnih interesa», Hrvatska javna uprava, broj 1
31. United Nations industrial development organization (1996.) Guidelines for Infrastructure Development through Build-Operate-Transfer (BOT) Projects, Viena
32. Vlada Republike Hrvatske: Smjernice za primjenu ugovornih oblika Javno-privatnog partnerstva (JPP), Narodne novine 98/06.,
33. Vuletić-Antić B. (2007) «Javno-privatno partnerstvo – investicijski zamah ili anticipirana potrošnja» Zbornik radova, Hrvatsko javni sektor – reforma i razvojne perspektive, Opatija 4. i 5. travnja 2007., Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
34. Vuletić-Antić B. (2007.) «Javno-privatno partnerstvo – iskustvo primjene u Velikoj Britaniji», Računovodstvo i financije, Riznica 6
35. Vuletić-Antić B. (2007.) «Kada odabrati financiranje projekata primjenom Javno privatnog partnerstva?», Računovodstvo i financije, Riznica 11.

POGLAVLJE 4

MEĐUNARODNE FINACIJSKE INSTITUCIJE I NJIHOV UTJECAJ NA FINANCIRANJE REGIONALNOG RAZVITKA

---

1. Babić, M. (1993.) Međunarodna ekonomija, treće izdanje, Mate, Zagreb
2. Matić, B.; Serdarušić, H. (2009.) Financing regional development through development banks, Interdisciplinary Management Research V, Barković, D.; Runzheimer B.(ur.), Osijek: Ekonomski fakultet u

- Osijeku, Fachhochschule Pforzheim Hochschule für Gestaltung, Technik und Wirtschaft, str. 749.-759.
3. Srb, V.; Matić, B. (2003.) Bankarsko poslovanje, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek
  4. Strahinja, D. (2002.) Međunarodna ekonomija, Express digitalni tisak, Rijeka
  5. Dokument Svjetske banke (2008.) Strategija partnerstva s Republikom Hrvatskom za fiskalne godine 2009.-2012., Izvješće br. 44879-HR, (<http://www.mfin.hr/hr/svjetska-banka>)
  6. Dokument Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske (2007.) Službena skraćena i puna imena država na hrvatskom i engleskom jeziku, Zagreb, dostupno na: (http://www.mvpei.hr/custompages/static/hrv/files/091001_imena_drzava.pdf)
  7. Statut Međunarodnog monetarnog fonda, Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 3/92.
  8. Statut Međunarodne banke za obnovu i razvitak, Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 2/93.
  9. Statut Međunarodnog udruženja za razvoj, Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 5/93.
  10. Statut Međunarodne financijske korporacije, Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 5/93.
  11. Statut Multilateralne investicijske garancijske agencije, Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 6/93.
  12. Uredba o prihvaćanju kvote Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu, Narodne novine, broj 163/98.
  13. Zakon o prihvaćanju članstva Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu i drugim međunarodnim financijskim organizacijama na temelju sukcesije, Narodne novine, broj 89/92.
  14. <http://icsid.worldbank.org/ICSID> (16.09.2009.)

15. <http://narodne-novine.nn.hr/> (13.09.2009.)
16. <http://web.worldbank.org> (14.09.2009.)
17. <http://www.imf.org/> (14.09.2009.)
18. <http://www.mfin.hr/> (15.09.2009.)

POGLAVLJE 5

EUROPSKA UNIJA I FINANCIRANJE REGIONALNOG RAZVITKA

---

1. Lamza – Maronić, M., Glavaš, J., Bošnjak, S. (2008) Contribution to the Development of the Urban Management Model, Interdisciplinary Management Research, Faculty of Economics in Osijek, Croatia, vol. 4, pp. 526-541
2. Matić, B., Serdarušić, H. (2008.) Načini i modeli financiranja regionalnog razvoja – financiranje putem zaklada i fundacija, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek.
3. Agreement establishing the European Bank for Reconstruction and Development – EBRD, OJ L 372/1990 od 31.12.1990.
4. Council Decision of 19 November 1990 on the conclusion of the Agreement establishing the European Bank for Reconstruction and Development, OJ L 372/1990 od 31.12.1990.
5. Council of Europe Development Bank: Policy for Loan and Project Funding
6. Council of Europe Resolution, Committee of Ministers, Resolution (56)09 Concerning Adoption of the Articles of Agreement of the Council of Europe Resettlement Fund for National Refugees and Over-population in Europe, dostupno na

<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/PartialAgr/Html/Fonds5609.htm> (21.10.2009)

7. Dokument Europske banke za obnovu i razvoj (2007) Strategija za Republiku Hrvatsku
8. Popis odobrenih projekata EBRD-a Republici Hrvatskoj, dostupno na: <http://www.ebrd.com/projects/psd/country/croatia.htm> (21.10.2009.)
9. Resolution on the European Bank for Reconstruction and Development, OJ C 113 , od 07.05.1990 .
10. Statute of European investment bank dostupno na http://www.eib.org/attachments/general/statute/eib_statute_2007_en.pdf (21.10.2009.)
11. Ugovor o osnivanju Europske zajednice (eng. Treaty Establishing the European Community)
12. Council of Europe Development Bank, Annual Report 1998
13. Council of Europe Development Bank, Annual Report 1999
14. Council of Europe Development Bank, Annual Report 2001
15. Council of Europe Development Bank, Annual Report 2002
16. Council of Europe Development Bank, Annual Report 2003
17. Council of Europe Development Bank, Annual Report 2004
18. Council of Europe Development Bank, Annual Report 2005
19. Council of Europe Development Bank, Annual Report 2006
20. Council of Europe Development Bank, Annual Report 2007
21. Council of Europe Development Bank, Annual Report 2008
22. European investment bank, Annual Report 2001
23. European investment bank, Annual Report 2002
24. European investment bank, Annual Report 2003
25. European investment bank, Annual Report 2004
26. European investment bank, Annual Report 2005
27. European investment bank, Annual Report 2006

28. European investment bank, Annual Report 2007
29. European investment bank, Annual Report 2008
30. Statue of Council of Europe Development Bank
31. <http://www.coebank.org/>, (21.10.2009.)
32. <http://www.eib.org/>, (21.10.2009.)
33. <http://www.eif.org/>, (21.10.2009.)
34. <http://www.ebrd.com/>, (21.10.2009.)

POGLAVLJE 6

RAZVOJNI FONDOVI EUROPSKE UNIJE – INSTRUMENTI ZA UJEDNAČENI POLICENTRIČNI RAZVITAK

---

1. Europski strukturni fondovi (2000-2006) Hrvatska str. 3, dostupno na http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas/croatia/factsheets/pdf/fact_hr_hr.pdf (16.10.2009.)
2. Izvješće o korištenju pretpristupnih programa pomoći Europske unije za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2009. godine
3. Kandžija, V. (2003) Gospodarski sustav Europske Unije, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka
4. Novota, S., Vlašić, I., Velinova, R., Geratliev, K., Borrisova, O. (2009) Europski fondovi za hrvatske projekte, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske Unije, Zagreb
5. Omondi, R., Munevar, J., Liljegren, C., Nappini, F., Soeltenfuss, J. (2005) Vodič kroz fondove Europske Unije, jedanaesto izdanje, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Zagreb
6. COUNCIL REGULATION (EC) No 1080/2006 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 5 July 2006 on the European

- Regional Development Fund and repealing Regulation (EC) No 1783/1999 OJ L210/2006
7. COUNCIL REGULATION (EC) No 1081/2006 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 5 July 2006 on the European Social Fund and repealing Regulation (EC) No 1784/1999 OJ L210/2006
  8. COUNCIL REGULATION (EC) No 1257/1999 of 17 May 1999 on support for rural development from the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) and amending and repealing certain Regulations OJ L 160/1999
  9. COUNCIL REGULATION (EC) No 1260/1999 of 21 June 1999 laying down general provisions on the Structural Funds OJ L161/1999
  10. COUNCIL REGULATION (EC) No 1263/1999 of 21 June 1999 on the Financial Instrument for Fisheries Guidance OJ 161/1999
  11. COUNCIL REGULATION (EC) No 1783/1999 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 12 July 1999 on the European Regional Development Fund OJ L213/1999
  12. COUNCIL REGULATION (EC) No 1784/1999 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 12 July 1999 on the European Social Fund OJ L213/1999
  13. REPORT FROM THE COMMISSION 17th Annual Report on implementation of the Structural Funds (2005)
  14. REPORT FROM THE COMMISSION 18th Annual Report on implementation of the Structural Funds (2006)
  15. REPORT FROM THE COMMISSION 19th Annual Report on implementation of the Structural Funds (2007)
  16. REPORT FROM THE COMMISSION 20th Annual Report on implementation of the Structural Funds (2008)
  17. <http://www.delhrv.ec.europa.eu/> (16.10.2009.)
  18. <http://ec.europa.eu/> (16.10.2009.)

19. www.strategija.hr (16.10.2009.)
20. www.europe.eu (16.10.2009.)
21. www.mvpei.hr (16.10.2009.)
22. www.mfin.hr (16.10.2009.)